

Musiklivets talentrapport

Titel: Musiklivets talentrapport

Forfattere: Camilla Kempf Pallis og Jens Christian Nielsen,

Udgivelsesår: 2025

Udgiver: Kulturens Analyseinstitut

Opdragsgiver: Kulturministeriet

Bidragssydere: Rapporten er udarbejdet af Camilla Kempf Pallis og Jens Christian Nielsen, Kulturens Analyseinstitut, i samarbejde med Flexwerker (Maja Louise Sørensen, Luna Svarrer, Anne Leavy og Johanne Aarup Hansen), som har gennemført den kvalitative dataindsamling, og Genreorganisationerne (Morten Ogstrup Nielsen og Christian Kallehauge), der har varetaget spørgeskemaundersøgelser og analyser i den kvantitative del af undersøgelsen. Ekspertterne Cecilia Björck (Göteborg Universitet) og Heidi Stavrum (Universitetet i Sørøst-Norge) har desuden bidraget med faglig sparring.

Grafisk design: Anton Vinther

Fotografer: Martin Gravgaard, Martin Dam Kristensen,

Arkivfoto DJM

ISBN: 978-87-975197-2-1

Rapporten kan frit gengives med følgende kildeangivelse:
Nielsen, J. C., & Pallis Kempf, C. (2025). Musiklivets talentrapport. Kulturens Analyseinstitut.

© 2025 Kulturens Analyseinstitut og Kulturministeriet.

Alle rettigheder forbeholdes.

Kontakt:

Kulturens Analyseinstitut

Stændertorvet 3 D,

4000 Roskilde,

Danmark

Telefon: (+45) 69 16 26 69

E-mail: info@kulturanalyser.dk

Website: kulturensanalyseinstitut.dk

Om Kulturens Analyseinstitut: Kulturens Analyseinstitut er en selvejende og uafhængig institution etableret af Kulturministeriet i 2023. Instituttets formål er at skabe og formidle viden om kulturens betydning i samfundet gennem uafhængige analyser og undersøgelser. Vi arbejder på tværs af kultursektoren for at samle og formidle viden, der kan inspirere til konkrete handlinger og styrke dialogen mellem forskellige aktører.

Indhold

Forord	5
DEL 1	7
Kapitel 1. Introduktion, nøglefund og anbefalinger	8
Indledning	9
Nøglefund og indsigter.....	11
Anbefalinger	21
DEL 2	25
Kapitel 2. Musiklivet i tal	26
Langsom fremgang i kønsbalancen	27
Den musikalske fødekæde	29
Musik- og kulturskoler	29
Musikalsk Grundkursus – MGK.....	32
De danske musikkonservatorier	34
Kapitel 3. Kønsnormer i instrumentvalg	38
Fløjte eller trommer? Instrumentvalg præges af køn.....	40
Instrumentvalg sker omkring musikskolestart	40
Genrevalg bliver tydeligt på MGK	40
Kønnets betydning ændrer sig med alderen.....	44
Forældre påvirker instrumentvalg.....	45
Grundskolen grundlægger kønsstereotype roller i musiklokalet.....	46
Kapitel 4. Musikfællesskaber	49
Motiverende fællesskaber og nødvendige netværk.....	51
Instrumentvalg spænder ben for samspilsmuligheder.....	52
Unge mænd danner bands – uden unge kvinder.....	53
Kultur og samværsform domineres af unge mænd.....	56
Nederst i det sociale hierarki	57
Kvindefællesskaber skaber plads til at være sig selv.....	59

Kapitel 5. Konkurrencekultur og bedømmelse.....	61
Ulige konkurrence går ud over glæden ved at spille	63
Dygtiggørelse motiverer.....	63
Ulige bedømmelse og maskulint definerede rammer	64
Oplevelsen af kønsbaseret forskelsbehandling	65
Nye kønsroller i klassiske værker.....	67
Kapitel 6. Forventninger og krydspres	69
Unge kvinder oplever et stort pres fra mange sider	71
Unge kvinder bruger mest tid på lektier	71
Ramt af krydspres	74
Høje forventninger og perfektionisme.....	75
Vil bedømmes på præstation, ikke tøjvalg	76
Kapitel 7. Rollemodeller og repræsentation.....	78
Kvindelige undervisere styrker unge kvinders tro på egne evner.....	80
Kvindelige undervisere spiller en særlig rolle	80
Rollemodeller findes også uden for skolerne	82
Luk ned for dig selv, og fokusér på dit instrument.....	83
Flere kvinder i pensum og repertoire.....	84
Kapitel 8. Karriereovervejelser.....	86
Stor bevidsthed om branchens vilkår og udfordringer	88
Fremtiden fylder tidligt	88
Alternative karriereveje	88
Konservatoriestuderende er fremtidsfrustrerede.....	90
Arbejdsforhold konflikter med ønske om familie.....	90
DEL 3 BAG OM UNDERSØGELSEN	92
Kapitel 9. Litteraturgennemgang.....	93
Køn, musikuddannelse og talentudvikling.....	94
Kapitel 10. Metode og datagrundlag	100
Musiklivets talentrapports metode og datagrundlag	101
Litteratur og bilag.....	106

Forord

Musik er et universelt sprog, der har potentiale til at overskride sociale, kulturelle og strukturelle grænser. Desværre afspejler det professionelle musikliv i Danmark ikke den mangfoldighed, som kunne være dets styrke. Musik er med længder den kunstform, hvor der er flest professionelle beskæftiget, men er også den sektor, hvor der er størst forskel mellem antallet af kvindelige og mandlige kunstnere.

Musiklivets talentrapport har til formål at bidrage med et nuanceret vidensgrundlag om de kulturelle og strukturelle barrierer, der medvirker til, at kvinder falder fra i den musikalske fødekæde. Rapporten formulerer anbefalinger til, hvordan vi kan fastholde talenter og skabe en mere inkluderende og mangfoldig musikbranche.

For at skabe reelle forandringer er det afgørende, at rapportens anbefalinger ikke ses som isolerede indsatser, men som en del af en helhedsorienteret strategi. Det kræver en fælles indsats, hvor alle aktører arbejder mod gensidigt forbundne mål, der understøttes politisk og i praksis. Ved at tænke på tværs af niveauer og uddannelsesinstitutioner – fra grundskoler til musikskoler, MGK og konservatorier – kan der skabes vedvarende forandringer, som styrker hele den musikalske fødekæde. Dertil kommer indsatser, der starter tidligt i børns møde med musik og fortsætter med målrettede tiltag i den professionelle del af branchen. Diversitet er ikke kun en nødvendighed for retfærdighedens skyld, men en styrke, der beriger musiklivet og gør det mere bæredygtigt – og ikke mindst attraktivt for en bredere og mere varieret talentmasse.

Rapporten er udarbejdet af Kulturens Analyseinstitut i samarbejde med Flexwerker – Maja Louise Sørensen, Luna Svarrer, Anne Leavy og Johanne Aarup Hansen – som har gennemført den kvalitative dataindsamling. Den kvantitative del af undersøgelsen er udført med bidrag fra Morten Ogstrup Nielsen og Christian Kallehauge, der har varetaget undersøgelsens spørgeskemaundersøgelser og leveret analyser og datagrundlag.

Undersøgelsen har været ledsaget af en følgegruppe, der har givet værdifulde faglige input og bidraget til dens faglige forankring samt praktiske gennemførelse. Følgegruppen har bestået af Lotte Trangbæk fra Danske Musik- og Kulturskoler (DMK), Mogens Halken fra MGK Danmark, Robert Bøgelund Vinther som repræsentant for musikkonservatorierne og Eva Frost som repræsentant for genreorganisationerne.

Derudover vil vi takke eksperterne Cecilia Björck fra Göteborgs Universitet og Heidi Stavrum fra Universitetet i Sørøst-Norge, som har bidraget med værdifuld faglig sparring og rådgivning gennem hele processen. Vi takker også de undervisere og ledere fra musikskoler, MGK og konservatorier, der har deltaget i interviews og bidraget med deres erfaringer og perspektiver.

En særlig tak går til de mange unge fra musikskoler, MGK og konservatorier, der har deltaget i fokusgruppeinterviews og spørgeskemaundersøgelsen. Deres bidrag, erfaringer og refleksioner har været helt centrale for rapportens indsigter og konklusioner – uden dem ville denne rapport ikke have været mulig.

Vi i Kulturens Analyseinstitut værdsætter de mange, der har bidraget til denne rapports tilblivelse og beriget dens indhold. Det fulde ansvar for rapportens skriftlige fremstilling hviler dog alene på Kulturens Analyseinstitut.

Vi håber, at rapportens resultater vil inspirere til nye og målrettede tiltag, der fremmer lige muligheder og skaber et musikliv, der er lige så dynamisk og mangfoldigt som musikken selv.

Rigtig god læselyst.

Kulturens Analyseinstitut

DEL 1

Rapportens fokus, nøglefund og anbefalinger

Kapitel 1 udgør en særskilt del af rapporten (del 1), som kan læses for sig selv, hvis man ønsker et overblik over rapportens vigtigste fund. For en dybere forståelse af de bagvedliggende analyser og nuancer i datagrundlaget henvises der til de efterfølgende kapitler (del 2), hvor dette udfoldes.

Rapporten undersøger mønstre, barrierer og muligheder, der præger valg og karriereveje i musiklivet, og søger at skabe en dybere forståelse for de udfordringer, de unge kvinder møder.

Kapitlet præsenterer rapportens nøglefund og centrale tematikker. Tematikkerne er:

1. Kønsnormer i instrumentvalg
2. Musikfællesskaber
3. Konkurrencekultur og bedømmelse
4. Forventninger og krydspres
5. Rollemodeller og repræsentation
6. Karriereovervejelser.

Efterfølgende præsenteres rapportens anbefalinger til, hvordan man kan forbedre rammerne for musikundervisning og talentudvikling, så alle unge talenter får samme muligheder for at udvikle sig og trives i musiklivet.

Kapitel 1.

Introduktion, nøglefund og anbefalinger

Indledning

Musiklivets talentrapport belyser engagement og frafald i den musikalske fødekæde. Rapporten er en del af Kulturministeriets Musikhandlingsplan 2023-2026 og har til formål at undersøge og forstå, hvorfor særligt piger og unge kvinder, som tidligt viser interesse og talent for musik, oftere end drenge og unge mænd forlader den musikalske fødekæde. Undersøgelsen sætter unge kvinders perspektiv i fokus og formulerer anbefalinger til, hvordan man kan fastholde talenter på tværs af køn og baggrund på den formelle musikuddannelsesvej samt forbedre vilkårene for kvinder i det etablerede musikliv. (Kulturministeriet, 2023).

Undersøgelsen koncentrerer sig om musikskoler, MGK-centre og konservatorier, som spiller en central rolle i talentudviklingen. For en professionel musikkarriere er de formelle uddannelsesveje betydelige, men ikke de eneste. Omkring 64.000 børn og unge er tilmeldt musik- og kulturskoler, hvilket udgør 3,8 pct. af målgruppen på 0-24 år (Danmarks Statistik, 2024). Der findes mange andre musikundervisningstilbud, særligt i større byer, som ikke er kommunalt forankrede. Derfor må det reelle antal børn og unge, der modtager musikundervisning, antages at være betydelig højere. Statistikker viser, at 32 pct. af de professionelle musikere i Danmark har en konservatoriebaggrund (Danmarks Statistik, 2024), hvilket understreger, at mange professionelle musikere finder andre veje ind i branchen.

For at skabe en nuanceret forståelse af kønsrelaterede mønstre i musiklivet er undersøgelsen baseret på et omfattende datagrundlag, der kombinerer kvalitative og kvantitative metoder. Kernen i undersøgelsen er fokusgruppeinterviews, der er blevet gennemført med unge kvinder fra musikskoler, MGK og konservatorier. Disse interviews giver mulighed for at fremhæve de unges egne stemmer og oplevelser. Derudover er der gennemført tre fokusgruppeinterviews med undervisere fra de samme institutioner for at inddrage deres faglige perspektiver på kønsforskelle i børn og unges deltagelse i musikundervisningen.

Fokusgruppeinterviewene suppleres med en spørgeskemaundersøgelse rettet mod alle elever på musikskoler og MGK. Spørgeskemaerne belyser deltagelse i musiklivet, uddannelsesvalg samt opfattelser af muligheder og barrierer for en karriere i musikbranchen. Data fra Danmarks Statistik, øvrige kønsstatistikker fra musikbranchen og en gennemgang af relevant, primært nordisk forskningslitteratur bidrager yderligere til at kvalificere undersøgelsens analyse og fund.

Anvendte begreber

Talentbegrebet anvendes bredt: Alle, der har potentiale og lyst til at udvikle deres musikalitet på musikskole, MGK eller konservatoriet, betragtes som talenter.

I rapporten anvendes termene ”unge kvinder” og ”unge mænd”, når deltagere fra musikskoler, MGK-centre og konservatorier omtales og citeres. Denne terminologi er valgt for at afspejle deltagernes modenhed (14-32 år) og deres rolle som aktive unge i deres musikalske udvikling og karriereovervejelser.

Termene ”pige” og ”dreng” anvendes de steder, hvor undersøgelsen omhandler yngre elever, f.eks. i forbindelse med instrumentvalg, eller når de forekommer i citater.

Nøglefund og indsigter

Tal fra den musikalske fødekæde

Nøgletallene giver et overblik over kønsfordelingen i musiklivet fra de første år i musikskolen til det professionelle niveau. Tallene viser, at musikskoler, MGK og konservatorier generelt har en bedre kønsbalance sammenlignet med den professionelle musikbranche, selv om der også er markante kønsrelaterede forskelle, der præger den musikalske fødekæde.

PROFESSIONELLE MUSIKERE

Kvindelige professionelle musikere udgør 25 pct. (3.518 personer) af de 14.024 professionelle musikere i Danmark i 2023 (Danmarks Statistik, 2024).

MUSIKSKOLER

På landets musikskoler har piger og unge kvinder gennem de sidste 10 år udgjort flertallet af det samlede antal elever mellem 0 og 24 år med en gennemsnitlig andel på 57 pct.

På musikskolernes talentlinjer udgør piger og unge kvinder 55 pct. af eleverne (bilag 1).

MGK

I perioden 2013-2023 har unge kvinder gennemsnitligt udgjort 35 pct. af ansøgere til MGK og 34 pct. af optagne på MGK. Der er en positiv tendens med en stigende andel kvindelige ansøgere, fra 32 pct. i 2013 til 38 pct. i 2023.

Fordelt på linjer ser kønsfordelingen ud som følger i perioden 2012-2023:

- Klassisk linje: 52 pct. kvindelige ansøgere og 51 pct. kvindelige optagne
- Rytmisk linje: 29 pct. kvindelige ansøgere og 25 pct. kvindelige optagne
- Produktionsmusik: 27 pct. kvindelige ansøgere og 24 pct. kvindelige optagne.

I gennemsnit blev 33 pct. af MGK-elever, der ansøgte til konservatoriet, optaget i perioden 2012-2023.

MUSIKKONSERVATORIER

På tværs af de fire konservatorier har andelen af kvindelige ansøgere de seneste syv år ligget på 33 pct. Blandt de optagne udgør kvinder i gennemsnit 39 pct. i samme periode.

På tværs af konservatorierne (2017-2023) ser kønsfordelingen på genre ud som følger:

- Klassiske uddannelser: 55 pct. kvindelige ansøgere og 50 pct. kvindelige optagne
- Rytmiske uddannelser: 30 pct. kvindelige ansøgere og 27 pct. kvindelige optagne.

Samlet set har 32 pct. af de professionelle musikere enten gået eller er stadig i gang med en uddannelse på konservatoriet i 2023 (Danmarks Statistik, 2024).

Når man opdeler de konservatorieuddannede professionelle musikere efter køn, står forskellene tydeligt frem:

- 43 pct. af de kvindelige professionelle musikere har enten gået eller går stadig på konservatoriet.
- 28 pct. af de mandlige professionelle musikere har enten gået eller går stadig på konservatoriet.

1. Instrumentvalg påvirker musikbranchens ligestilling

Statistikker fra landets musikskoler viser en markant kønsopdeling i instrumentvalg. Piger og unge kvinder vælger oftest sang eller instrumenter, der er forbundet med klassisk vestlig musik, mens drenge og unge mænd dominerer på instrumenter, der typisk forbindes med rytmisk musik.

Kønsfordeling i instrumentvalg på musikskoler

i gennemsnit for perioden 2012-2020 (udvalgte instrumenter)

Piger/unge kvinder udgør:

Tværfløjte: 90 pct.

Kor: 84 pct.

Sangundervisning: 83 pct.

Violin: 75 pct.

Cello: 72 pct.

Drenge/unge mænd udgør:

Elguitar: 86 pct.

Slagtøj: 86 pct.

Elbas: 79 pct.

Rytmiske sammenspilsorkestre: 63 pct.

I spørgeskemaundersøgelsen og fokusgruppeinterviewene beskriver både unge kvinder og unge mænd, hvordan fastlåste forestillinger om køn har stor betydning for deres valg af instrument. Yngre elever er ofte mindre bevidste om disse dynamikker, mens ældre elever og studerende udtrykker en større refleksion over, hvordan køn påvirker deres musikalske praksis, samspilsmuligheder og karriereudsigter.

Unge kvinder fortæller i fokusgruppeinterviewene, at deres instrumentvalg ofte har været påvirket af forældre og undervisere, både før og undervejs i deres musikskoletid.

På tværs af køn peger flere i spørgeskemaundersøgelsen på grundskolen som det første betydningsfulde møde med musikken, men påpeger også, at mødet var præget af en kønsopdelt tilgang til instrumenter, der bl.a. kom til udtryk ved oplevelser med, at drengene valgte de "larmende" instrumenter som trommer og bas, mens pigerne typisk endte med de "blidere" instrumenter såsom fløjte og sang.

Forskning (Bull, 2019; Blix et al., 2021) bekræfter, at normer i forhold til køn tidligt socialiserer børn til bestemte musikalske præferencer, og at dette kan begrænse børn og unges muligheder for at udforske et bredere udvalg af instrumenter.

Selvom der ikke nødvendigvis er en direkte sammenhæng mellem instrumentvalg og frafald i musiklivet, peger mange unge kvinder i undersøgelsen på udfordringer senere i livet, der er tæt knyttet til deres tidlige valg af instrument, genre og linje. Dette indikerer, at musikalske praksisser og kønsnormer tidligt kan få langsigtede konsekvenser for deres musikalske udvikling og karrierevalg, hvilket uddybes i de følgende nøglefund.

2. Unge kvinder savner samspilsmuligheder i musikkens fællesskaber

Undersøgelsen viser, at fællesskaber spiller en afgørende rolle for unge kvinders trivsel og udvikling i musiklivet, men at det kan være svært for unge kvinder at skabe netværk og samspilsmuligheder.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at unge kvinder oplever udfordringer med at finde andre kvinder at danne bands eller orkestre med, især inden for rytmiske genrer. 30 pct. af de adspurgte unge kvinder og 9 pct. af de unge mænd på MGK angiver, at deres køn påvirker deres muligheder for at spille i bands, ensembler eller orkestre.

**Blandt musikskole- og MGK-elever svarer
49 pct. af de unge mænd og 29 pct. af de unge kvinder
at de selv danner bands eller ensembler.**

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at både unge kvinder og unge mænd ofte spiller musik uden for de formelle uddannelsesrammer, men der er en markant kønsforskel, når det kommer til samspilsmuligheder og dannelsen af bands og ensembler.

Der er flere bagvedliggende årsager til de barrierer, som unge kvinder oplever. Dels er der færre unge kvinder end unge mænd, der spiller på rytmiske instrumenter, dels er der en mandsdomineret kultur og fastlåste traditioner omkring bandsammensætning. Flere unge kvinder beskriver, at drenge- og mandefællesskaber ofte kan virke dominerende og ekskluderende. Kulturen og omgangsformen, der ofte er præget af humor og sarkasme, kan gøre det udfordrende for de unge kvinder at deltage på lige fod med de unge mænd. Undersøgelsen viser også, at unge kvinder ofte føler, at deres idéer og bidrag bliver overset, især i rytmiske samspilsgrupper.

Positive erfaringer med fællesskaber som SheCanPlay fremhæves som trygge rum, hvor unge kvinder kan udfolde sig musikalsk og uden pres. Forskere (Björck, 2012a; Women and Equalities Committee, 2024) understreger, at disse fællesskaber skaber vigtige rammer for fri og kunstnerisk udvikling, men at deres fulde effekt afhænger af, at kvinder kan tage er-

faringer herfra med sig videre ind i det etablerede musikliv. For at sikre bedre inklusion og varig forandring betoner forskere, at initiativer, der er målrettet mod kvinder, skal fungere som springbræt til blandede musikmiljøer og integreres i de eksisterende strukturer.

Der er derfor flere faktorer, f.eks. instrumentvalg, underrepræsentation af unge kvinder, kulturelle normer og kønsstereotyper i den musikalske praksis, der skaber udfordringer for unge kvinders musikalske og sociale liv. Dette kan – ofte i kombination med andre faktorer – føre til frafald blandt unge kvinder i den musikalske fødekæde.

3. Unge kvinder oplever, at maskuline normer præger musikens konkurrencekultur

I spørgeskemaundersøgelsen fremhæver mange respondenter, uanset køn, at deres største glæde ved musikskolen og MGK er at forbedre deres musikalske færdigheder. Samtidig oplever mange unge kvinder i undersøgelsen, at de konkurrenceprægede miljøer kan være en kilde til usikkerhed.

Konkurrence italesættes som et grundvilkår i den musikalske fødekæde, men opleves forskelligt afhængigt af uddannelsesretning og genre. Klassiske musikere fortæller, at de oplever at konkurrere og blive vurderet ud fra tydelige parametre for perfektion, mens rytmiske musikere beskriver en mere diffus konkurrence med uigennemsigtige bedømmelseskriterier. Både klassiske og rytmiske kvindelige konservatoriestuderende beskriver, at de føler sig vurderet ud fra standarder, der primært er skabt af og for mænd.

I fokusgruppeinterviewene beskriver nogle kvindelige MGK-elever og konservatoriestuderende oplevelser med, at deres mandlige undervisere knytter stærke bånd til mandlige studerende, f.eks. i fælles bands og sammenspilskonstellationer. Dette opleves som et ulige konkurrencevilkår, der samtidig skaber en følelse af eksklusion. Samtidig nævner en del unge kvinder, at konkurrence kan påvirke relationer negativt, da unge kvinder ofte bliver set og italesat som konkurrenter frem for kollegaer af f.eks. undervisere. Klassiske kvindelige sangere nævner desuden, at der er stor konkurrence om de samme få kvindelige roller, og efterlyser nye tilgange til køn i repertoire. Den danske undersøgelse *Hvorfor er der så få kvinder i musikken?* viser også, at særligt kvinder og nonbinære oplever, at deres køn har betydning for vurderingen af deres evner (Analyse & Tal og KVINFO, 2022).

Flere studier (Stavrum et al., 2022; Scharff, 2015; Stavrum, 2008) peger på skjulte kønnede strukturer i musikmiljøet. Strukturerne medfører, at kvinders bidrag bliver vurderet ud fra en maskulin norm for kvalitet og kunstnerisk værdi, hvilket betyder, at deres arbejde undervurderes i forhold til deres mandlige kollegaer.

Selvom konkurrence kan være motiverende, beskriver mange unge kvinder den som overvældende og udfordrende for deres musikalske udvikling. I kombination med oplevelsen af ulige bedømmelsesrammer kan det skabe en følelse af aldrig at kunne nå det mål, man forventes at nå, hvilket for nogle kan føre til, at de genovervejer musikken som karrierevej.

4. Perfekthedsidealer udfordrer unge kvinders musikalske karrieredrømme

Andelen af unge kvinder, der bruger mere end fire timer om ugen på lektier, stiger fra 56 pct. til 69 pct. fra musikskole til MGK, mens unge mænds andel falder fra 34 pct. til 32 pct.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at unge kvinder bruger mest tid på lektier, og at unge mænd generelt bruger mest tid på musik. På musikskolen bruger 39 pct. af de unge mænd mere end syv timer ugentligt på musik, mod 22 pct. af de unge kvinder. På MGK er forskellen mindre markant, men stadig til stede.

I undersøgelsens fokusgruppeinterviews fortæller flere unge kvinder, at deres passion for musik ofte skal balanceres med krav fra uddannelsessystemet, fritidsarbejde, sociale relationer og deres egne ambitioner. Perfektionisme og frygten for ikke at leve op til egne og andres forventninger er et gennemgående tema blandt unge kvinder i undersøgelsen, især på musikskolernes talentlinjer og MGK. Denne frygt kan gå ud over deres musikalske udvikling og fremtidsdrømme. Flere sammenligner sig med deres mandlige medstuderende, der beskrives som mere afslappede, mindre selvkritiske og mere risikovillige, især i forbindelse med optagelsesprøver.

De kvindelige konservatoriestuderende udtrykker en stor bevidsthed om deres egne kompetencer, men italesætter en oplevelse af forældede og kønsstereotype forventninger til deres udseende og fremtoning. I fokusgruppeinterviewene beskriver flere unge kvinder på tværs af genrer, at de ikke oplever kun at blive bedømt på deres musikalske talent, men også på deres ydre fremtoning. Andre undersøgelser viser, at kvinder inden for det rytmiske område oplever, at deres udseende har betydning for vurderingen af deres evner (Analyse & Tal og KVINFO, 2022).

Presset fra flere sider – uddannelse, sociale relationer, arbejde, forventninger og egne ambitioner – bidrager til, at nogle unge kvinder nedprioriterer deres musikalske praksis for at få tid til andre ting. For nogle bliver musikken på den måde mere en fritidsaktivitet end en potentiel karrierevej. Flere unge kvinder beskriver, hvordan musikken går fra at være en del af presset til at være et frirum, hvor de dyrker musikken på ny, når de har truffet beslutningen om at vælge en anden karrierevej end musikken.

5. Unge kvinder efterlyser bredere repræsentation i pensum og blandt undervisere

Spørgeskemaundersøgelsen viser en markant forskel mellem unge kvinder og unge mænd i forhold til, hvad der har inspireret dem til at vælge et specifikt instrument. Kun få unge kvinder angiver kendte musikere som inspiration til deres instrumentvalg. Dette kan indikere mangel på synlige kvindelige rollemodeller.

21 pct. af de unge mænd og 12 pct. af de unge kvinder på musikskoler og MGK angiver, at deres instrumentvalg var inspireret af en kendt musiker.

I undersøgelsens fokusgruppeinterviews udtrykker unge kvindelige elever og studerende stor respekt for deres mandlige underviseres faglige kompetencer og inspirerende undervisning. Samtidig understreger mange betydningen af at have kvindelige undervisere som forbilleder. De kvindelige undervisere anerkendes ikke kun for deres faglige ekspertise, men også for deres personlige dedikation, energi og lederskabsevner. Ifølge flere unge kvinder i undersøgelsen bidrager disse kvaliteter væsentligt til at øge deres tro på egne evner og fremtidsmuligheder inden for musikken.

I undersøgelsen peger en del unge kvinder på, at kvinder og kønsminoriteter er underrepræsenteret i både pensum og musikalsk repertoire. Denne ubalance opleves på tværs af uddannelsesniveauer og genrer, men fremhæves særligt inden for klassisk musik. Flere unge kvinder oplever, at når de forsøger at påpege kønsrelaterede udfordringer i deres uddannelsesmiljø eller i musikbranchen, bliver deres udsagn ofte mødt med modstand eller affejet som aktivisme. Som konsekvens føler nogle sig presset til at undertrykke deres følelsesmæssige udtryk og tilpasse sig de eksisterende normer i musikmiljøet.

Forskning (Mittner & Blix, 2021; Heian, 2018; Onsrud et al., 2021) viser, at videregående musikuddannelser ikke blot reproducerer samfundets kønsnormer og hierarkier, men også forstærker dem gennem bedømmelseskriterier, undervisningsmaterialer og pædagogiske praksisser. I samspil med andre faktorer peger undersøgelsen på, at den manglende kvindelige repræsentation blandt undervisere og i pensum og repertoire sammenlagt med forventninger om tilpasning til dominerende maskuline normer bidrager til, at unge kvinder fravælger en professionel musikkarriere.

6. Branchens vilkår og udfordringer får unge kvinder til at droppe musikken som levevej

På tværs af den musikalske fødekæde udtrykker unge kvinder bekymringer om musikbranchens vilkår og udfordringer. Fra musikskoleelever til konservatoriestuderende fylder overvejelser om økonomi, tid, familie og kunstneriske såvel som personlige idealer, når de skal beslutte sig for, om de vil forfølge en musikalsk karrierevej.

Unge kvinder på musikskolerne frygter en usikker fremtid med negative konsekvenser for både deres økonomi og sociale liv. Kvindelige MGK-elever reflekterer i undersøgelsen over, hvordan de kan skabe et bæredygtigt arbejdsliv inden for musikken, mens mange kvindelige konservatoriestuderende allerede begår sig i ude i det professionelle musikliv, hvor de bl.a. beskriver, at de oplever udfordringer med at navigere i en branche, de oplever som præget af lukkede netværk og uigennemsigtige hierarkier.

Flere unge kvinder beskriver, hvordan de kæmper med at forene ønsket om et familieliv med en musikkarriere. De oplever, at branchens strukturer og forventninger kolliderer med deres personlige idealer og ønsker uden for musikken. Disse udfordringer tegner et komplekst billede af de overvejelser og bekymringer, som unge kvinder i den musikalske fødekæde møder fra de første skridt i musikskolerne til de professionelle scener.

En del interviewede unge kvinder opfatter musikbranchen som nepotistisk, hierarkisk og mandsdomineret. For nogle bidrager dette til, at de allerede tidligt genovervejer, om de ønsker at forfølge en professionel karriere inden for musikken.

Anbefalinger for en stærkere musikalsk fødekæde

Med udgangspunkt i rapportens nøglefund præsenteres her anbefalinger, der kan styrke en musikalsk fødekæde, som tiltrækker og fastholder et bredt talentlag på tværs af både køn og alder. Det er afgørende at arbejde målrettet på tværs af uddannelsesniveauer, fordi hvert niveau – fra grundskoler til konservatorier – har stor betydning for elevernes musikalske udvikling og muligheder.

Det er vigtigt at pointere, at en indsats i den formelle musikalske fødekæde ikke kan stå alene. De tidlige år, herunder tiden i dagtilbud, spiller en afgørende rolle for børns første møder med musik. Samtidig har det professionelle musikliv efter endt uddannelse stor betydning for, hvem der ender med at forfølge en karriere inden for musikken. Her ligger fortsat et stort ansvar hos musiklivets institutioner for at sikre lige adgang og gode vilkår for alle unge talenter.

Rapportens resultater viser tydeligt, at musiklivets udfordringer med at fastholde og udvikle et mangfoldigt talentlag hænger tæt sammen på tværs af niveauer – fra grundskoler over musikskoler og MGK til konservatorier og det professionelle musikliv. Hvis vi for alvor ønsker at sikre, at flest mulige unge får optimale muligheder for at udvikle deres musikalske talenter, kræver det en systematisk og helhedsorienteret indsats, der starter tidligt. Det er derfor vigtigt, at aktørerne i musiklivet arbejder sammen om tydelige målsætninger og konkrete handlinger, som kan styrke talenternes muligheder og nedbringe de barrierer, rapporten har identificeret.

Anbefalinger

Fokus på instrumentvalg

Undersøgelsen viser, at valg af instrument ofte sker tidligt og ureflekteret, og kan være præget af traditionelle forestillinger om, hvilke instrumenter der passer bedst til piger eller drenge. Det kan tidligt begrænse børns musikalske udfoldelse og sociale muligheder, især senere i musiklivet. Instrumentvalget spiller markant ind på, hvilke muligheder man har. Musikalske talenter tabes simpelthen på gulvet ved for smalt et instrumentvalg. Et bredere kendskab til flere instrumenter og musikkens mange muligheder vil styrke unge talenter – både musikalsk og socialt.

Undersøgelsen peger også på, at især inden for rytmisk musik spiller uformelle netværk en stor rolle for at finde sig til rette i bands og musikalske fællesskaber. Deltagelse i samspil kræver både musikalske og sociale færdigheder. Unge talenter, der ikke får erfaringer med samspil, risikerer derfor at miste vigtige kompetencer og netværk, som er afgørende for deres fremtidige musikalske karriere. Dermed kan de gå tabt i den videre karrierevej.

Anbefaling:

Skab løbende opmærksomhed på, hvordan instrumentvalg kan påvirke musikalske talenters motivation og muligheder. Flere musikskoler arbejder allerede med principper, hvor elever får mulighed for at prøve forskellige instrumenter, inden de træffer deres endelige valg. Dette kan oplagt udbygges.

Hvorfor er dette vigtigt?

Instrumentvalg er ikke blot et individuelt valg, det har stor indflydelse på elevernes musikalske og sociale muligheder senere i musiklivet. Undervisning, der understøtter en større variation i instrumentvalg, vil bidrage til, at flere unge talenter får adgang til og succes i musiklivet.

Behov for kompetenceløft

Undersøgelsen fremhæver, at undervisere spiller en helt central rolle i at få alle talenter til at udfolde deres potentiale. Musiklivet ændrer sig løbende, og det stiller store krav til undervisernes og undervisningens løbende udvikling og tilpasning, så de musikalske talenter får optimale betingelser for udvikling og trivsel.

Anbefalinger:

Kompetenceudvikling af undervisere: Der kan med fordel iværksættes kompetenceudviklingsinitiativer, der styrker undervisere og ledere i at skabe et godt undervisningsmiljø, hvor alle talenter har mulighed for at dygtiggøre sig og udfolde deres musikalske potentiale.

Styrket samarbejde mellem institutioner: Institutionerne i musiklivet er afhængige af hinanden. Musikskoler forsyner MGK og konservatorier med elever, mens konservatorierne leverer undervisere tilbage til musikskoler og MGK. Samarbejdet mellem musikskoler, MGK og konservatorier kan med fordel styrkes, så der skabes fælles viden og en fælles retning for at understøtte talenternes udvikling bedst muligt.

Hvorfor er dette vigtigt?

Kompetente og bevidste undervisere er en grundlæggende forudsætning for at skabe undervisning, der understøtter unge talenter på tværs af f.eks. køn og baggrund. En investering i kompetenceudvikling styrker undervisningskvaliteten og giver talentfulde unge bedre mulighed for at udvikle sig på egne præmisser. Samtidig sikrer et tættere samarbejde mellem institutionerne en fælles forståelse og indsigt, som bidrager til en mere sammenhængende og helhedsorienteret talentudvikling.

Synlige musikalske forbilleder

Rapporten understreger, at musikalske forbilleder har stor betydning for unges motivation og deres valg af musikalsk karriere. Dette gælder især de unge kvinder, som er interviewet i analysen, som oplever færre forbilleder i musiklivet.

Anbefaling:

Skab opmærksomhed på, hvordan musikalske rollemodeller – både i pensum og i undervisningens praksis – kan bidrage til at styrke unges motivation for at vælge musikken som levevej.

Hvorfor er dette vigtigt?

Synlige forbilleder med forskellige baggrunde giver flere unge mulighed for at identificere sig med musikken og dermed styrke motivationen for en musikkarriere.

Bedre data og monitorering – fra viden til handling

Understøttende tiltag: Løbende dokumentation og analyse er afgørende for at kunne følge og styrke udviklingen i musiklivets talentmiljøer, især når det gælder frafald, instrumentvalg, overgange mellem institutionerne og kønsfordeling.

Anbefalinger:

Styrk dataindsamlingen og delingen: Institutionerne kan med fordel systematisk indsamle og dele data, fx i form af årlige statusrapporter med fokus på instrumentvalg, deltagelse, frafald og kønsfordeling på tværs af institutionerne.

Monitorér effekten af nye tiltag: Institutionerne kan følge effekten af nye initiativer som instrumentvalg, kompetenceløft og forbedrede undervisningsmiljøer. Dette kan omsætte viden til handling og sikre, at flere unge talenter fastholdes i musiklivet.

Hvorfor er dette vigtigt?

Systematisk dokumentation giver institutionerne mulighed for løbende at omsætte viden til konkret handling og reagere hurtigt på eventuelle udfordringer. Dermed sikres det bedst mulige grundlag for at udvikle og fastholde unge talenter i musiklivets fødekæde.

DEL 2

Indsigter om køn i den musikalske fødekæde

Del 2 giver en dybdegående analyse af nogle af de dynamikker, der former unge kvinders valg og muligheder i den musikalske fødekæde. Kapitel 2 er en gennemgang af eksisterende data og kønsfordelinger i musiklivet med fokus på, hvordan køn spiller en rolle fra musikskoler til konservatorier.

Herefter udfoldes seks centrale tematikker gennem analyser af kvalitative interviews, kvantitative spørgeskemaundersøgelser og statistisk data. Analysekapitlerne har til formål at belyse unge kvinders engagement og frafald på musikskoler, MGK og konservatorier.

Nogle tematikker er identificeret på forhånd på baggrund af sparring med følgegruppen, vejledning fra eksperter og input fra brancheaktører samt læsning af eksisterende forskning, mens andre har vist sig i løbet af processen.

Centralt står fokusgruppeinterviews med kvindelige elever og studerende på tværs af musikskoler, MGK og konservatorier. I analysen inddrages relevante fund fra spørgeskemaundersøgelser gennemført på musikskoler og MGK-centre landet over. I spørgeskemaundersøgelsen har både unge kvinder og unge mænd deltaget. Endelig inddrages relevant statistik, herunder nye datatræk fra Danmarks Statistik.

Kombinationen af metoder gør det muligt både at identificere overordnede tendenser og at dykke ned i de bagvedliggende erfaringer og årsager, der præger de unge musikudøveres oplevelser.

Denne del leverer det analytiske grundlag for de nøglefund og indsigter, der præsenteres, og de anbefalinger, der gives i rapportens del 1.

Kapitel 2. Musiklivet i tal

Langsom fremgang i kønsbalancen

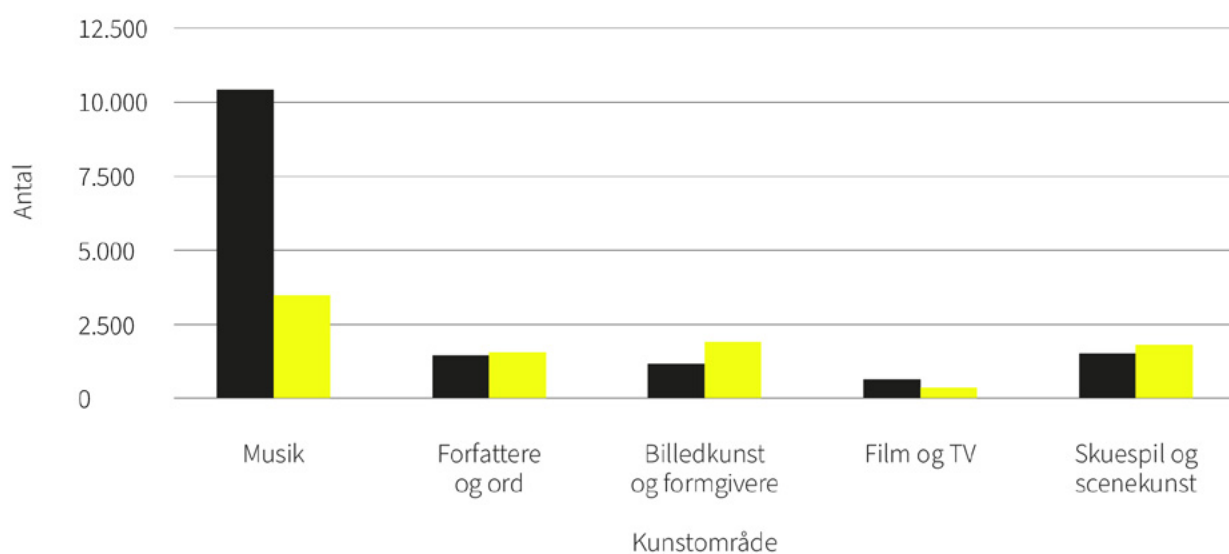
Her præsenteres den musikalske fødekæde – musikskolerne, MGK-centre og konservatorierne – med tal på kønsfordelinger og frafald på og mellem institutionerne. For at forstå den kontekst, som de tre institutioner indgår i, gives et kort oprids af relevante tal om køn fra det professionelle musikliv.

I 2023 udgav Danmarks Statistik for første gang Kunstnerstatistikken (Danmarks Statistik, 2023), der sætter tal på de professionelle udøvere inden for forskellige kunstformer. Blandt alle kunstformer har musikken størst kønsubalance, idet kvinder blot udgør 25 pct. af de professionelle musikere. Med 14.024 professionelle musikere er det også den største kunstform målt på antal professionelle udøvere (figur 1).

Kunstnere

Aldersgruppe: Alder i alt | Tid: 2022 | Køn:

■ Mænd ■ Kvinder

Figur 1. Professionelle kunstnere i Danmark fordelt på kunstform. Kilde: Danmarks Statistik

For et samlet billede af, hvor udbredt musik er som kunstart, er det relevant også at inkludere tal for amatørområdet samt de mange uformelle musikundervisningstilbud. Disse er dog ikke med i denne opgørelse.

Fordelingen i figur 1 afspejles også i andre statistikker for musiklivet (se samlede tal i bilag 1). Blandt Kodas medlemmer er 20 pct. kvinder, og disse modtog 10 pct. af de samlede udbetalinger i 2023 (Koda, 2024).

Trods disse kønsbalancer ses tegn på en positiv udvikling. Selvom Kodas samlede medlemstal ikke ændrer sig væsentligt over tid, bl.a. grundet livstidsmedlemskaber, er der en opadgående tendens blandt nye medlemmer: Andelen af kvindelige indmeldelser er steget fra 21 pct. i 2013 til 27 pct. i 2024 (bilag 1).

Der er også fremskridt i andelen af kvindelige artister på DR's sendeflader. Fra 2013 til 2024 steg andelen af afspilninger med kvindelige danske hovedkunstnere og bands/orkestre med blandet køn fra 36 pct. til 46 pct. Afspilninger med kvindelige solister og bands/orkestre udelukkende bestående af kvinder steg fra 21 pct. til 29 pct. Disse tal dækker dog alene dansk musik, og DR's oversigt specificerer ikke, hvor stor en andel af medlemmerne i bands/orkestre der er kvinder, eller hvem der er rettighedshavere til sangene.

Inden for det klassiske repertoire er der ligeledes en positiv udvikling, om end der er rum for større forbedringer her. I sæsonen 2015/16 udgjorde værker af kvindelige komponister blot 2 pct., men i 2021/22 var andelen steget til 11 pct. For nyere værker, skrevet inden for de seneste 30 år, er kvindelig repræsentation steget fra 7 pct. i 2015/16 til 37 pct. i 2021/22 (bilag 1).

Danmarks Statistik (2023) definerer en professionel musiker i kunstnerstatistikken som en person, der er aktivt engageret i musikbranchen og lever op til visse professionelle standarder. Definitionen omfatter personer, der opfylder mindst ét af følgende kriterier:

- Medlemskab af en organisation under Dansk Kunstnerråd (f.eks. DMF).
 - Modtagelse af rettighedsmidler fra kunstnerisk virke.
 - Modtagelse af legater fra Statens Kunstfond.
 - Dimittender fra kunstuddannelser, der også opfylder ét af de øvrige kriterier.
-

Den musikalske fødekæde

Af de 14.024 personer, der betegnes som professionelle musikere ifølge Danmarks Statistiks definition, har 32 pct. gået på et konservatorium (Danmarks Statistik, 2024). Dette viser, at der er mange veje til et professionelt musikliv, og at vejen ikke nødvendigvis går via konservatoriet.

Der er stor forskel på andelen af mandlige og kvindelige konservatorieuddannede i det professionelle musikliv. Ud af de 3.518 kvindelige professionelle musikere har 43 pct. enten gået eller går stadig på konservatoriet. Det gælder for 28 pct. af de 10.506 mandlige professionelle musikere.

Dette kan indikere, at kvindelige musikere i højere grad end mandlige vælger den formaliserede vej ind i det professionelle musikliv. Det skal dog bemærkes, at selvom en større andel af kvindelige professionelle musikere har en konservatoriebaggrund sammenlignet med mandlige, er der samlet set stadig flere mandlige end kvindelige studerende på konservatorierne på tværs af genrer (bilag 1). De cirka 50 pct. kvindelige klassiske musikere på uddannelserne udgør stadig en forholdsvis lille andel af det samlede professionelle musikliv. Dette skyldes bl.a., at den rytmiske musik har større omfang og økonomi end den klassiske. Den rytmiske musik omfatter en bredere vifte af genrer og stilarter som pop, rock, jazz og elektronisk musik, og den dominerer ofte både hitlister og mainstreammedier.

Musik- og kulturskoler

Der findes 98 kommunalt forankrede musikskoler i Danmark, som i mange år har udgjort en central del af lokale kulturtilbud for børn og unge. Flere musikskoler gennemgår i disse år en udvikling, hvor de udvider deres aktiviteter fra alene at være musikskole til også at fungere som kulturskole med tilbud inden for andre kunstneriske fag. Musikken forbliver dog kerneaktiviteten og den mest fremtrædende kunstart, formodentlig fordi der er lovkrav om, at kommunerne skal drive musikskole, mens det er frivilligt at etablere kulturskole. Musikskolernes virke er reguleret af musikloven (Kulturministeriet, 2014), som fastsætter målet om at udvikle elevernes musikalske evner og kundskaber. Skolerne finansieres primært af kommunalt tilskud og brugerbetaling, men modtager også statsligt tilskud knyttet specifikt til musikundervisningen i form af refusion til lærerlønninger. Ifølge musikloven kan det statslige tilskud udgøre op til 25 pct. af udgifterne til lærerlønnen, men det har gennem længere tid været faldende og udgør nu omkring 12 pct. (Jf. Danske Musik- og Kulturskolars hjemmeside).

Musikloven stiller krav om, at musikskolerne udarbejder læreplaner for alle undervisningstilbud. Læreplanerne skal beskrive undervisningens formål og progression (Kulturministeriet, 2014: § 4). Derudover forpligter musikloven musikskolernes ledelse til at etablere og opretholde samarbejde med grundskolerne og hjemmene.

Musikskolerne skal desuden samarbejde med Musikalsk Grundkursus (MGK) om talentudvikling (Kulturministeriet, 2014: § 10). Musikskolerne er underlagt tilsyn fra kommunerne, der skal sikre, at lærere og ledelse har de nødvendige musikalske og pædagogiske kvalifikationer (Kulturministeriet, 2014: § 9).

Der stilles ikke krav til musikskolernes pædagogiske arbejde, musikalske praksisser eller til deres arbejde med diversitet og repræsentation. Til sammenligning stilles der krav til regionale spillesteder om, at de skal rapportere om diversitet i programlægningen.

Tidligere analyser har dokumenteret, at elevsammensætningen på musik- og kulturskolerne har en overrepræsentation af børn fra familier med høj indkomst og lang uddannelsesbaggrund (Kulturministeriet, 2017; Holgersen & Holst, 2020). Denne udfordring er velkendt i sektoren, og mange musik- og kulturskoler har i de senere år arbejdet aktivt med problematikken, bl.a. gennem kommunale modelforsøg under den kulturministerielle pulje Grib Engagementet. Projektet har haft til formål at understøtte, at flere børn og unge får adgang til og erfaringer med at deltage i kunstneriske og musikalske aktiviteter og fællesskaber (Boeskov, 2023).

Centrale musikskoletal

I 2022/23 var 64.000 elever tilmeldt danske musik- og kulturskoler (Danmarks Statistik, 2023). De fordeler sig på 93.000 aktiviteter, hvilket gennemsnitligt svarer til 1½ aktivitet pr. elev. Ud af de samlede aktiviteter udgør øvrige kunstfag 10 pct.

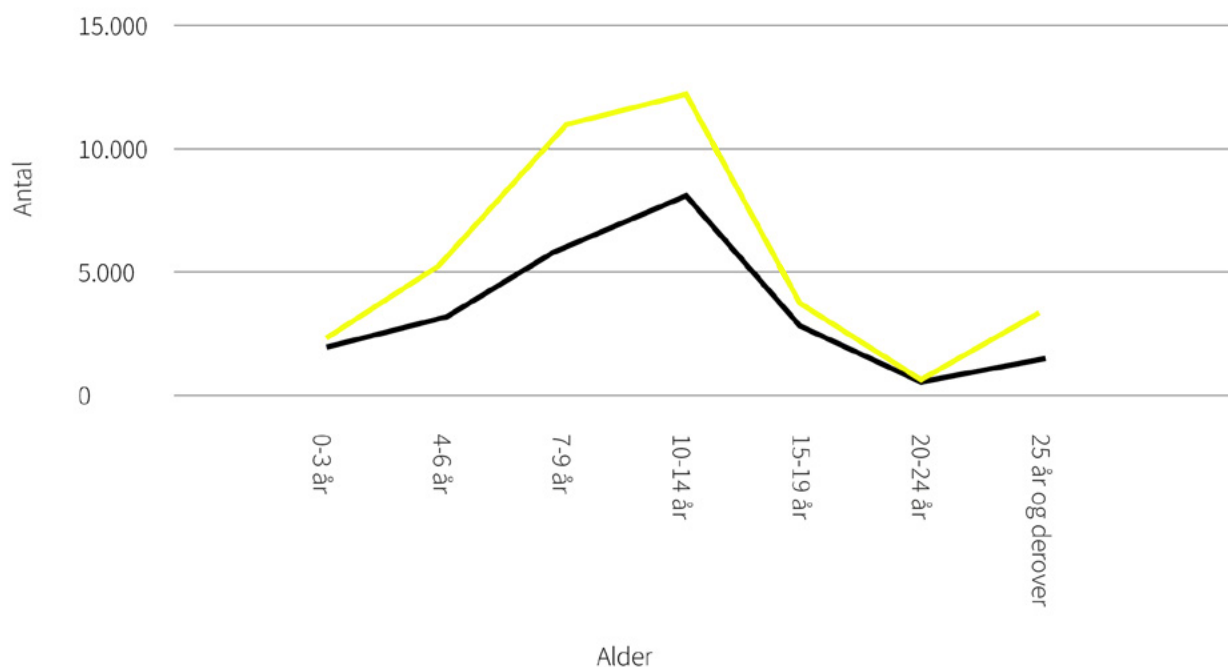
Piger og unge kvinder har gennem de seneste 10 år udgjort flertallet af elever på musikskolerne med en andel på 57 pct. blandt de 0-24-årige (bilag 1). Det største frafald på tværs af køn sker mellem aldersgrupperne 10-14 år og 15-19 år – en tendens, der også ses inden for andre områder, f.eks. idræt, hvor engagementet ofte falder i denne aldersgruppe (Pilgaard, 2012).

I sæsonen 2022/23 faldt antallet af kvindelige elever i aldersgruppen 15-19 år med 70 pct., mens det mandlige elevtal faldt med 65 pct. Trods dette udgør piger og unge kvinder stadig flertallet i denne aldersgruppe med en andel på 56 pct. I aldersgruppen 20-24 år er kønsbalancen næsten lige, om end det samlede antal elever her er markant lavere (figur 2).

Elever på musikskoler

Kommune: Hele landet | Tid: 2022:2023 | Køn:

■ Dreng/mænd ■ Piger/kvinder

Figur 2. Musikskoleelever fordelt på aldersgruppe, sæson 2022/23. Kilde: Danmarks Statistik

Data fra 2012 til 2020 viser, at piger og unge kvinder udgør et gennemsnitligt flertal på 55 pct. af de elever på musikskolerne, der er tilmeldt talentlinjer, hvilket svarer til den generelle kønsfordeling i musikskolerne.

Selvom musikefterskolerne ikke er en del af rapportens primære fokus, kan deres talentarbejde betragtes som en del af den musikalske fødekæde. Derfor er det relevant kort at se på kønsfordelingen her. Data fra fire af de syv musikefterskoler (Ollerup Efterskole, Klejtrup Musikefterskole, Baaring Musikefterskole og Orkesterefterskolen) viser et lille flertal af kvindelige elever, hvilket følger tendenserne fra musikskolerne. Det kan ikke helt udelukkes, at fordelingen er anderledes på de resterende tre skoler, men det vurderes, at tallene er repræsentative. Udsnittet inkluderer både skoler med fokus på rytmisk og klassisk musik, hvilket afspejler bredden i musikefterskolernes tilbud.

Musikalsk Grundkursus – MGK

MGK er et treårigt overbygningsforløb for musikskoleelever i alderen 14-25 år, der ønsker at fordybe sig yderligere i musikken. Formålet med MGK er at uddanne musikudøvere og -skabere, som kan bidrage til og stimulere det lokale og regionale musikliv, samt forberede eleverne på optagelse til en videregående musikuddannelse. Ifølge musikloven udgør MGK en væsentlig del af den musikalske fødekæde (Kulturministeriet, 2014: § 1).

Det er gratis at deltage på MGK, og forløbet kan kombineres med en gymnasial uddannelse, hvor kurset strækker sig over fire år. Undervisningen finder sted på et af landets otte MGK-centre, som alle er tilknyttet en lokal musikskole, med undtagelse af Sankt Annæ MGK, der er en del af Sankt Annæ Gymnasium. Eleverne har mødepligt og modtager 6-7 timers undervisning om ugen, suppleret med sammenspil i orkestre og ensembler.

MGK modtager statsligt driftstilskud og er reguleret af musikloven samt tilhørende bekendtgørelse, der fastsætter nærmere regler for MGK-centrene, herunder organisering og fælles kursusfaglige retningslinjer.

De enkelte MGK-centre fastsætter selv nærmere organisering, herunder placering af undervisningssteder og partnerskaber. Organiseringen af det enkelte MGK-center skal sikre, at alle kommuner og alle væsentlige musikalske talentmiljøer i MGK-centrenes virkeområde bliver inddraget i samarbejdet om centrenes virksomhed. Desuden tilrettelægger MGK-centrene selv undervisningen gennem fælles lærerplaner.

Alle MGK-centre udbyder undervisning på klassisk og rytmisk linje samt linjen for produktionsmusik (herunder primært sangskrivning, komposition, elektronisk musik, musikproduktion og lydteknik). MGK Syd udbyder undervisning på folkemusik- og AM-linjen (almen musiklærer).

Musikloven regulerer ikke elevsammensætning hvad angår køn, og der stilles heller ikke krav til, hvordan der udbydes eller arbejdes med fordeling af linjer og genrer.

Centrale MGK-tal

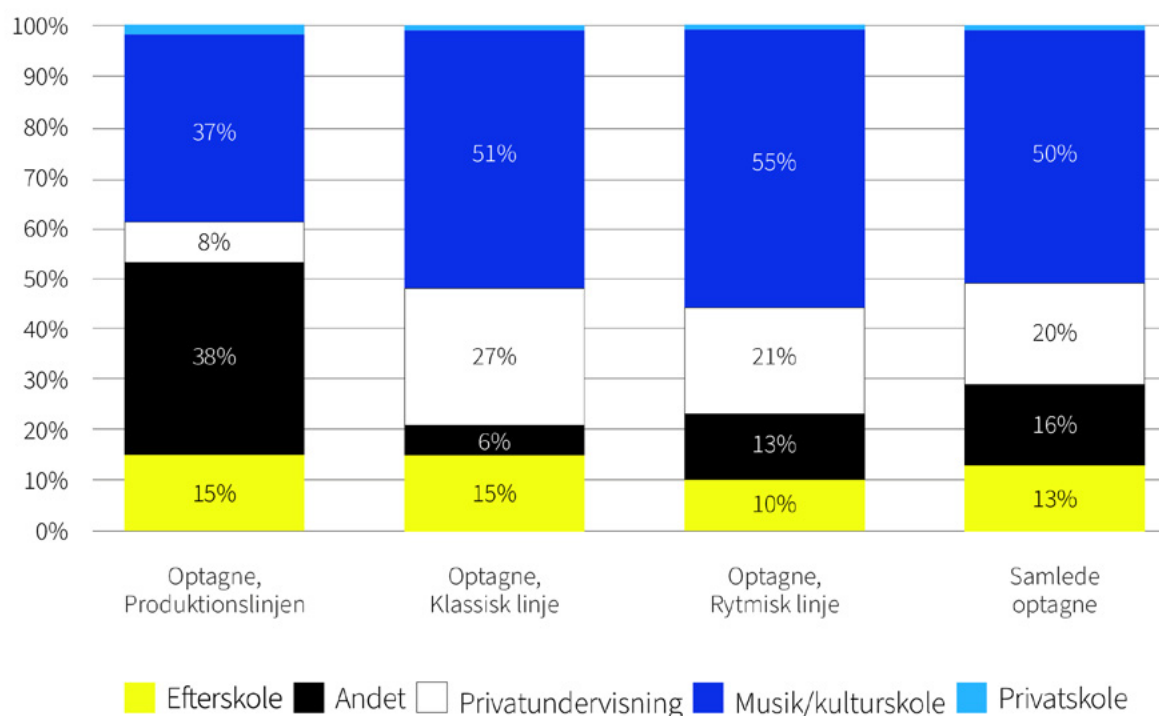
I gennemsnit har unge kvinder udgjort 35 pct. af ansøgerne til MGK over de seneste 11 år, og optagelsesprocenten har generelt fulgt denne fordeling med 34 pct. kvindelige elever. Der er en positiv tendens med en stigende andel kvindelige ansøgere, fra 32 pct. i 2013 til 38 pct. i 2023.

Det højeste optag på 38 pct. kvindelige elever blev registreret i 2016 og 2019, mens det laveste optag var i 2017, hvor 29 pct. var unge kvinder. I 2023 var det kvindelige optag 36 pct. (bilag 1).

Fordeling af optagne MGK-elevs undervisning året op til MGK-start

2017-2023

■ Mænd ■ Kvinder

Figur 3. Fordeling af optagne MGK-elevs undervisning året op til MGK-start pr. linje i perioden 2020-2024.

Kilde: MGK-centrenes ansøger- og optagelsesstatistik

Ansøgere til MGK kommer ikke udelukkende fra musikskoler. På tværs af linjer er 50 pct. af de optagne MGK-elever registreret som modtagere af musikskoleundervisning i året op til deres MGK-start. De resterende elever fordeler sig på privatundervisning (20 pct.), efterskole (13 pct.) og en "andet"-kategori (16 pct.). Det er dog vigtigt at bemærke, at dataene udelukkende dækker undervisningen året før MGK-start og ikke nødvendigvis hele elevens undervisningsforløb. Nogle kan således have modtaget musikskoleundervisning tidligere, uden at det er registreret i denne statistik.

Når man starter på MGK, skal man vælge en linje. Den rytmiske genre er overrepræsenteret på MGK. På tværs af køn optages 50 pct. på den rytmiske linje, mens omkring 34 pct. optages på den klassiske linje. Desuden udgør 13 pct. af optagelserne linjen for produktionsmusik, der ikke er strengt genreafgrænset. Dette uddybes yderligere i rapportens kapitel 3 om instrumentvalg.

Piger og unge kvinder er altså overordnet set godt repræsenteret i den første del af den musikalske fødekæde, der undersøges i denne rapport, musikskolerne. Der sker et knæk i kurven ved ansøgning til MGK.

De danske musikkonservatorier

De danske musikkonservatorier er højere uddannelsesinstitutioner, der uddanner professionelle musikere, komponister og musikpædagoger. I Danmark findes der fire konservatorier: Det Kongelige Danske Musikkonservatorium (DKDM), Syddansk Musikkonservatorium (SDMK), Det Jyske Musikkonservatorium (DJM) og Rytmisk Musikkonservatorium (RMC). Konservatoriernes formål er at kvalificere den studerende til beskæftigelse som komponist, musiker og musikpædagog samt til anden beskæftigelse inden for musik.

Konservatorierne tilbyder bachelor- og kandidatuddannelser med specialiseringer inden for klassisk musik, rytmisk musik, komposition, musikpædagogik og elektronisk musik. Uddannelserne består af individuel undervisning, samspil og kreative projekter for at styrke de studerendes tekniske færdigheder, kunstneriske udtryk og professionelle netværk.

DKDM fokuserer på klassisk musik, mens RMC har en stærk profil inden for moderne og eksperimenterende rytmisk musik. SDMK og DJM har bredere profiler, der dækker både klassisk og rytmisk musik. Konservatorierne spiller en central rolle i at uddanne professionelle musikere og musiklærere, der bidrager til både dansk og internationalt musikliv.

Musikkonservatorierne er statsligt finansieret og hører under Kulturministeriet og er reguleret af lov om videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet og dertilhørende bekendtgørelser.

Ligesom musikskolerne og MGK stilles der heller ikke krav til diversitet eller kønsbalance i kunstuddannelsesloven. Ifølge loven fastsætter ministeren regler for områder som uddannelsernes niveau, indhold og varighed, adgangskrav, studieordninger samt kriterier for udvælgelse af særlig talentfulde studerende og ansættelse af undervisere og kunstnerisk-venskabeligt personale (Kulturministeriet, 2016: § 12).

På tværs af de videregående kunstneriske uddannelser under Kulturministeriet har de syv kunsthøjskoler – herunder de fire musikkonservatorier, Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunsthøjskoler, Den Danske Scenekunsthøjskole og Den Danske Filmskole – formuleret en fælles erklæring om øget fokus på diversitet og inklusion.

Erklæringen, Charter for diversitet på kunsthøjskolerne under Kulturministeriet (Kulturministeriets Rektorer (KUR), 2023), er underskrevet af Kulturministeriets Rektorer og indeholder målsætninger, der er formuleret som følger:

- Styrke diversiteten blandt studerende på kunsthøjskolerne ved at arbejde for øget mangfoldighed i rekrutteringen til uddannelserne.
- Styrke diversiteten blandt ansatte på kunsthøjskolerne ved at arbejde for øget mangfoldighed i rekrutteringen af ansatte og i inddragelsen af eksterne undervisere.
- Uddanne studerende og ansatte i forståelsen af diversitet, herunder udfordring af normer, sprogbrug og kulturelle traditioner.

- Udvikle konkrete tiltag for arbejdet med ubevidste barrierer og bias i forhold til optagelseskrav, optagelsesprøver, bedømmelser, eksaminer, ansættelser og evalueringer.
- Aktivt arbejde med diversitet i værker, undervisningsmateriale og sammensætningen af pensum.

Centrale tal for musikkonservatorierne

På tværs af de fire konservatorier har andelen af kvindelige ansøgere de seneste syv år ligget på omkring 33 pct., mens kvinder i gennemsnit udgør 39 pct. af de optagne.

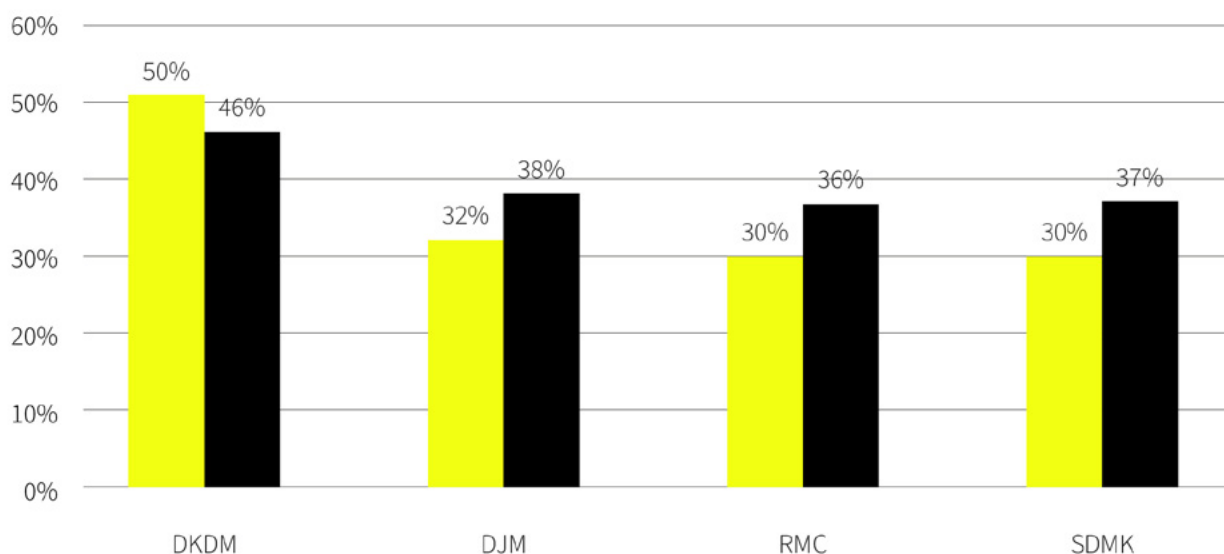
Figur 4 viser, at andelen af kvindelige ansøgere er markant højere på Det Kongelige Danske Musikkonservatorium (DKDM) end på de øvrige konservatorier. DKDM har også en højere andel af kvindelige optagne udregnet som et gennemsnit over de seneste syv år. Samtidig er DKDM det eneste konservatorium, hvor andelen af optagne kvinder er lavere end andelen af kvindelige ansøgere: 36 pct. af de mandlige ansøgere optages, mens 29 pct. af de kvindelige ansøgere optages.

Dette kan formentlig forklares ved, at DKDM udelukkende tilbyder uddannelser inden for det klassiske område, hvor kvinder i antal er ligeligt repræsenteret med mændene. Dette emne uddybes senere i rapporten.

Andel af kvindelige ansøgere og optagne fra konservatorierne

Gennemsnit fra perioden 2017-2023

■ Ansøgere ■ Optagne

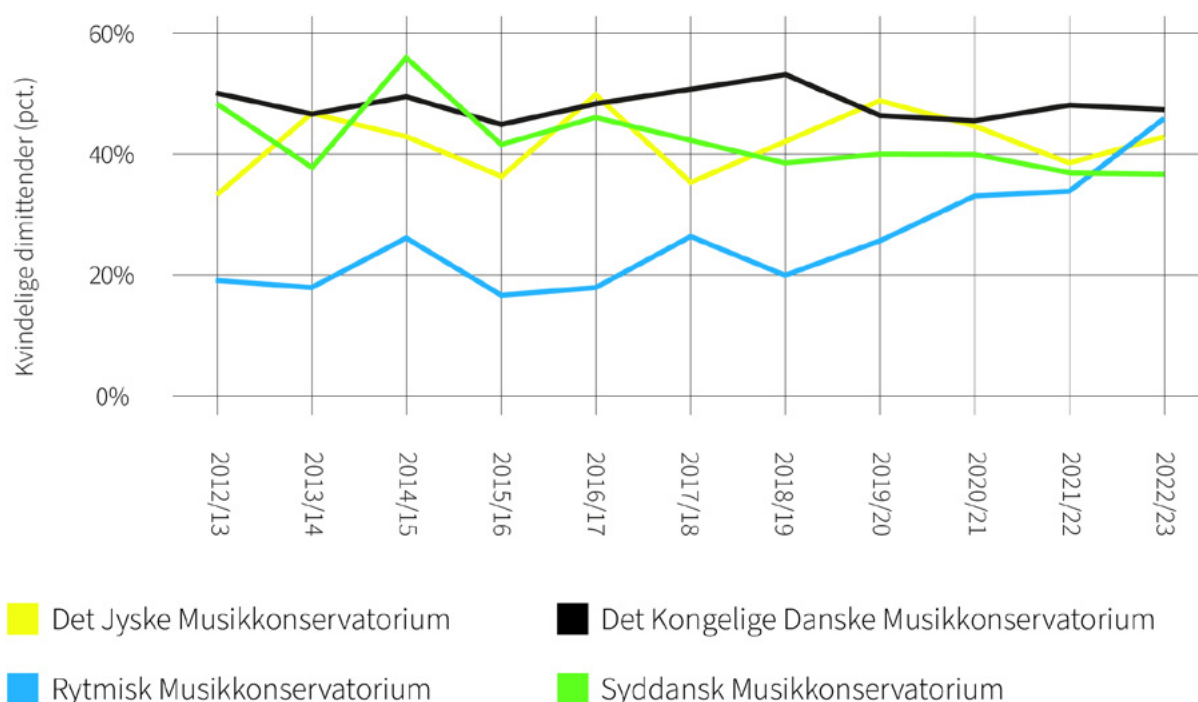
Figur 4. Gennemsnitlig andel af kvindelige ansøgere og optagne på konservatorierne i perioden 2017-2023.

Kilde: Konservatoriernes ansøger- og optagelsesstatistik

Figur 5 viser, at der gennem de seneste 10 år er sket en markant udvikling på RMC. Tidligere havde RMC et betydelig lavere antal kvindelige dimittender sammenlignet med de øvrige konservatorier, men det er nu på niveau med DKDM, som har den højeste andel af kvindelige dimittender. Hvis denne tendens fortsætter, forventes kønsbalancen på RMC at blive ligelig inden for en overskuelig fremtid.

Andel af kvindelige dimittender fra de danske musikkonservatorier

Tid: 2022-2023

Figur 5. Andel af kvindelige dimittender på konservatorierne over tid.

Kilde: Konservatoriernes ansøger- og optagelsesstatistik

Konservatorieansøgere med MGK-baggrund har en markant højere optagelsesprocent end dem uden. I gennemsnit bliver 33 pct. af MGK-elever, der ansøger, optaget på konservatoriet sammenlignet med 14 pct. af de øvrige ansøgere. Forskellen er dog blevet mindre i de seneste år, da optaget for MGK-elever på konservatorierne er faldet siden 2020. Blandt de optagne på konservatorierne har 41 pct. en MGK-baggrund baseret på gennemsnittet over de seneste syv år. Den tilgængelige data muliggør ikke en analyse af eventuelle forskelle blandt mandlige og kvindelige ansøgere med og uden MGK-baggrund.

Tallene viser en udvikling fra musikskolerne til MGK og videre til musikkonservatorierne. Ser man alene på antallet af piger og unge kvinder, er de overrepræsenterede på musikskoler, musikefterskoler og i linjefag i gymnasiet. I overgangen til MGK sker der et fald i antallet af både kvindelige ansøgere og optagne. Den samme tendens ses på konservatorierne, hvor kvinder samlet set udgør cirka 39 pct. af de optagne.

Tallene siger dog ikke noget om, hvordan piger og unge kvinder fordeler sig inden for instrument, linje og genre. Dette er relevant for at forstå nogle af de bagvedliggende faktorer, der påvirker kønsbalancen både i den musikalske fødekæde og i det professionelle musikliv. Rapporten behandler dette nærmere i de følgende kapitler, hvor der bl.a. præsenteres tal for instrumentfordeling, linjer og genre på tværs af musikskoler, MGK og konservatorier.

Kapitel 3. Kønsnormer i instrumentvalg

”

Jeg tror da bestemt, at jeg helt ubevidst har tænkt, at klaver og sang var for piger, og guitar, bas og trommer var for drenge – det var jo sådan, fordelingen var på den musikskole, jeg startede på.

Kvinde, 23 år, sang og sangskrivning på MGK, spørgeskemaundersøgelse.

Fløjte eller trommer?

Instrumentvalg præges af køn

Mange børn og unge træffer deres valg af instrument tidligt i livet, ofte uden større refleksion over, hvad valget kan betyde senere. Flere af de interviewede unge kvinder beretter om at være blevet mødt med stereotype forestillinger om, hvilke instrumenter der er "rigtige" for drenge og piger.

Disse forestillinger har bl.a. rødder i kønssocialisering – den proces, hvor børn fra en tidlig alder påvirkes af samfundets normer og forventninger til, hvad der anses som passende for deres køn. Flere studier peger på, at kønsnormer spiller en væsentlig rolle i, hvordan elever vælger instrumenter og engagerer sig i musikalske aktiviteter. Den britiske forsker Anna Bull (2019) viser i sine studier, at børn tidligt internaliserer kønsstereotyper, som former deres musikalske præferencer og deltagelse. Ifølge Bull fører disse normer til kønsopdelte instrumentvalg: Piger opfordres typisk til at vælge instrumenter som fløjte og violin, der traditionelt opfattes som feminine, mens drenge oftere opmuntres til at spille instrumenter, der anses som maskuline, som trommer og guitar (Bull, 2019).

Instrumentvalg sker omkring musikskolestart

Statistisk set viser kønsfordelingen for valg af instrumenter et tydeligt mønster på musikskolerne. Piger og unge kvinder dominerer i sangundervisning (83 pct.), kor (84 pct.) og på instrumenter, der typisk forbindes med klassisk musik, såsom tværfløjte (90 pct.), violin (75 pct.) og cello (72 pct.). Modsat udgør drenge og unge mænd flertallet på instrumenter, der ofte er associeret med rytmisk musik, som slagtøj (86 pct.), elguitar (86 pct.), elbas (79 pct.) og i de rytmiske sammenspilsorkestre (63 pct.). Disse tal repræsenterer et gennemsnit for perioden 2012-2020, hvor Danmarks Statistik anvendte denne specifikke opdeling af instrumenter. I nyere statistik er instrumentgrupperne blevet inddelt med mindre detaljegrad (bilag 2).

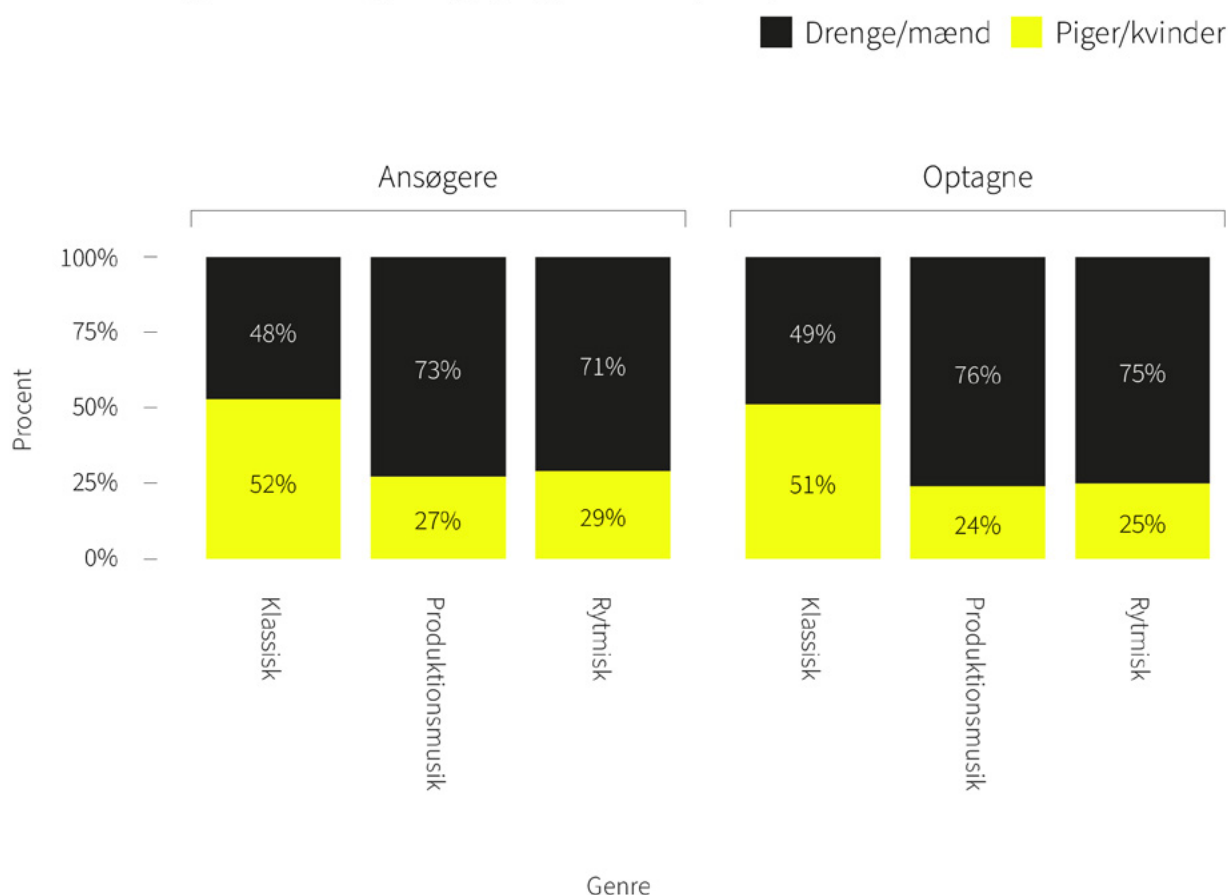
Genrevalg bliver tydeligt på MGK

Klaver og guitar er eksempler på instrumenter, der findes inden for både klassiske og rytmiske retninger. Ved ansøgning til MGK vælger ansøgerne en specifik linje og genre, som de ønsker at specialisere sig i. Her fremstår et tydeligt mønster i, hvilke linjer unge kvinder og unge mænd fortrinsvis søger ind på og optages på.

Figur 6 viser, at der i perioden 2013-2024 har været en lille overvægt af kvindelige ansøgere til MGK-centrenes klassiske linje, med 52 pct. kvindelige ansøgere og 51 pct. kvindelige optagne. På den rytmiske linje er der derimod kun 29 pct. kvindelige ansøgere og 25 pct. kvindelige optagne, hvilket står i kontrast til de mandlige ansøgere, der udgør 71 pct. og 75 pct. af de optagne.

Der er således en markant forskel på, hvordan kønnene er repræsenteret inden for de forskellige linjer og genrer. Dette understreger, hvordan kønsfordelingen varierer betydeligt mellem de klassiske og rytmiske retninger.

Kønsfordeling blandt ansøgere og optagne fordelt på linje 2013-2024

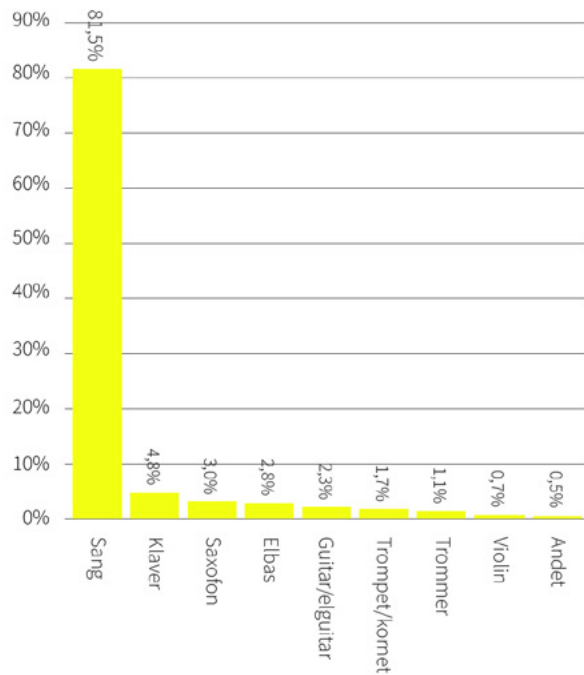

Figur 6. Gennemsnitlig kønsfordeling blandt ansøgere til og optagne på MGK fordelt på de tre største linjer i perioden 2013-2024. Kilde: MGK-centrenes ansøger- og optagelsesstatistik

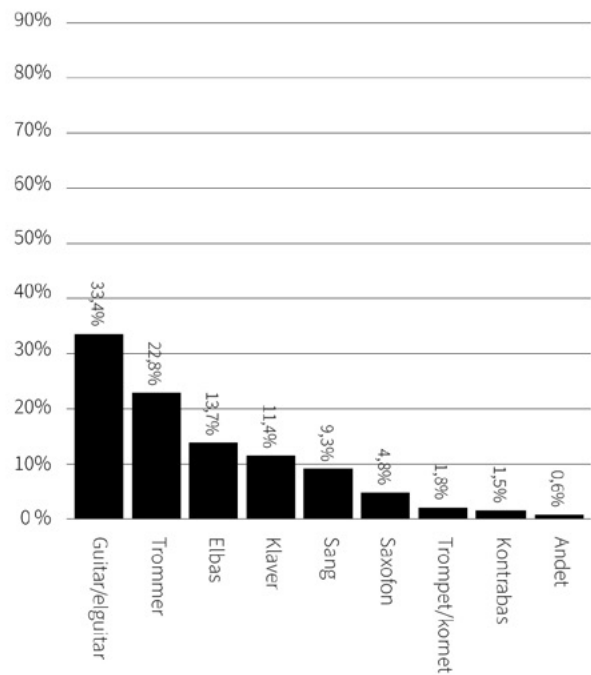
Dette finder sammenhæng med instrumentvalget. Figur 7 viser, hvordan instrumenter fordeler sig på rytmisk og klassisk linje for henholdsvis kvindelige og mandlige ansøgere. Blandt de 3.004 unge kvinder, der i perioden 2013-2024 søgte ind på MGK, valgte 82 pct. rytmisk sang som hovedinstrument, mens 27 pct. valgte klassisk sang. Til sammenligning valgte 9 pct. af de unge mænd rytmisk sang, og 15 pct. klassisk sang, hvilket understreger, at langt flere unge kvinder søger sang som hovedinstrument.

På instrumentområdet er der en tydelig kønsopdeling. Unge kvinder vælger primært klassiske instrumenter som violin, klassisk klaver og tværfløjte, mens unge mænd i højere grad vælger rytmiske instrumenter.

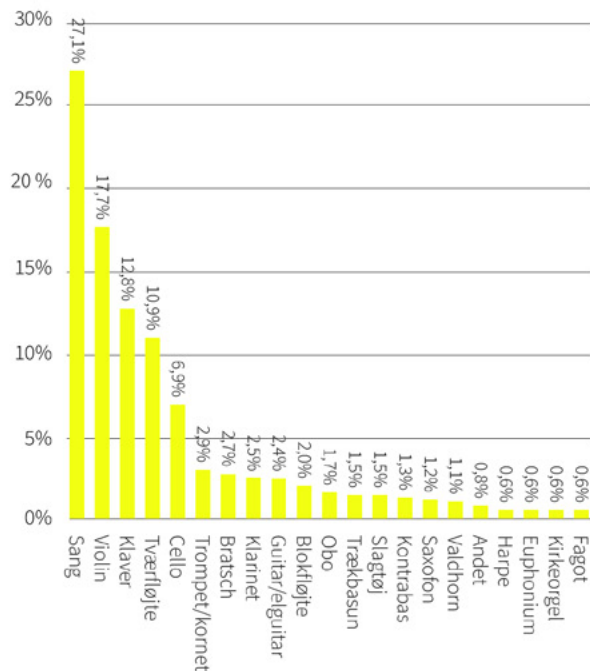
**MGK – kvindelige ansøgere på rytmisk linje
fordelt på instrument**

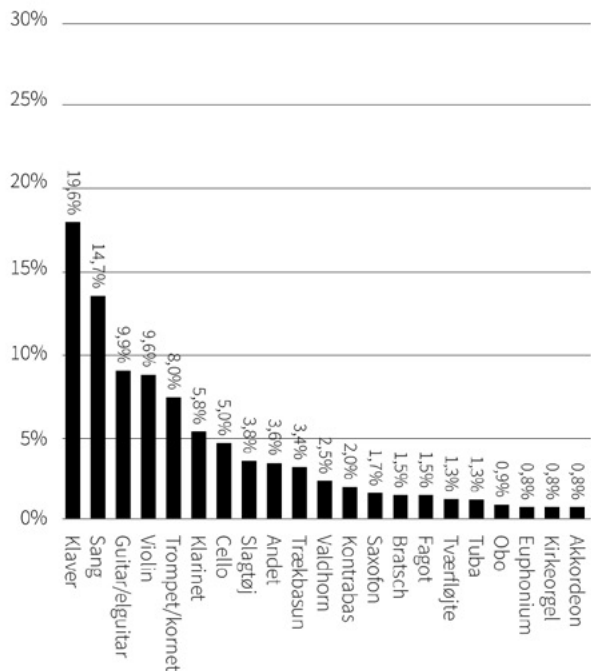
**MGK – mandlige ansøgere på rytmisk linje
fordelt på instrument**

**MGK – kvindelige ansøgere på klassisk linje
fordelt på instrument**

**MGK – mandlige ansøgere på klassisk linje
fordelt på instrument**

Figur 7. Instrumentfordeling blandt ansøgere til MGK fordelt på køn og linje.
Kilde: MGK-centrenes ansøger- og optagelsesstatistik

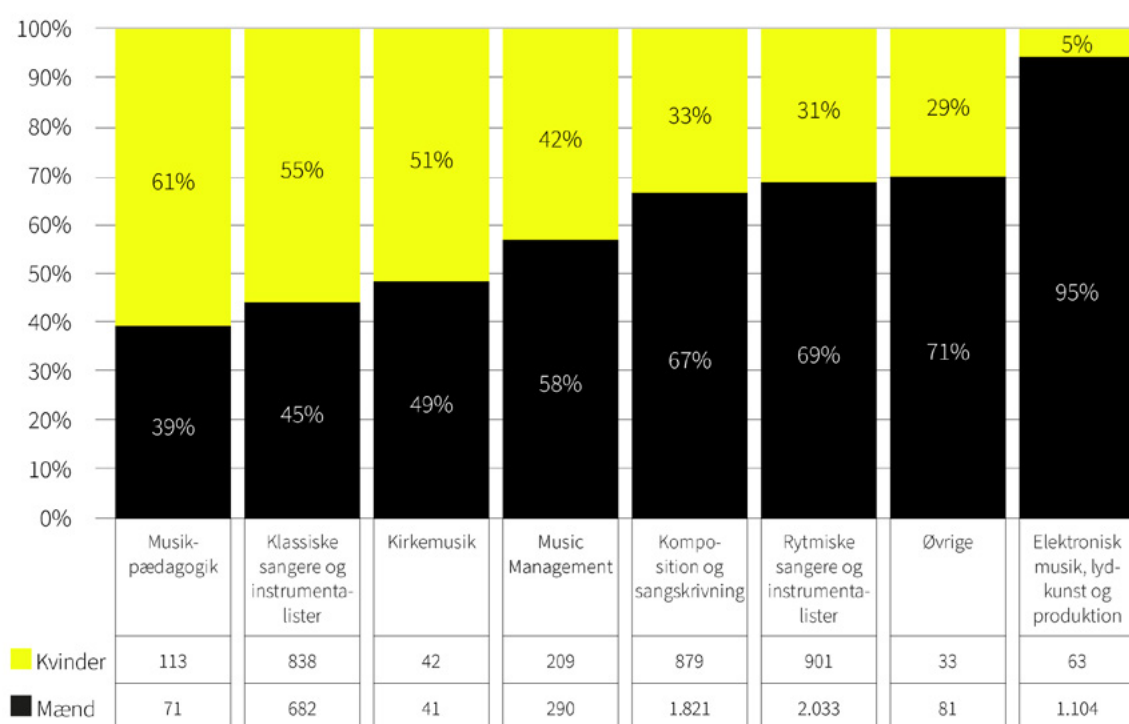
Kvinder spiller klassisk eller læser musikpædagogik på konservatorierne

De fire konservatorier har tilsammen udbudt i alt 42 forskellige uddannelser over de seneste syv år.¹ Mange af disse linjer har mindre klare skel mellem rytmisk og klassisk musik, og nogle uddannelser dækker begge genrer. For at skabe overblik er de 42 uddannelser i denne undersøgelse fordelt i otte samlende kategorier.² I figur 8 præsenteres kønsfordelingen på tværs af otte uddannelsestyper blandt ansøgere. På de rytmiske uddannelser udgør kvinder cirka 30 pct. af ansøgerne, mens andelen er 55 pct. på de klassiske uddannelser. Optagelsesprocenten er 27 pct. for kvinder på de rytmiske uddannelser og 50 pct. på de klassiske uddannelser (bilag 5). I kategorien "øvrige" findes fire uddannelser: tonemester (DKDM), musikteori (DJM), folkemusik (SDMK) og folkemusik brobygning (SDMK).³

Ansøgere til konservatorierne fordelt på køn og uddannelsestype

2017-2023

■ Mænd ■ Kvinder

Figur 8. Kønsfordeling blandt ansøgere til konservatorierne fordelt på uddannelsestype.

Kilde: Konservatoriernes ansøger- og optagelsesstatistik

1 Udskiftning er sket undervejs. Nogle uddannelseslinjer er blevet tilføjet, andre er blevet nedlagt, mens enkelte har skiftet navn og derfor optræder som separate uddannelser i statistikkerne.

2 Fremstillingen her bygger på en inddeling af de 42 uddannelser i otte uddannelsestyper/kategorier, hvor kirkemusik f.eks. er udskilt som en selvstændig kategori. Kirkemusik kan dog også medregnes i den klassiske kategori, ligesom uddannelser i sangskrivning og elektronisk musik i denne kontekst ses som rytmisk orienterede. Denne opdeling bør derfor betragtes som en indikation snarere end en fast opdeling. Kategorierne er sammensat i samarbejde med konservatoriernes repræsentant i undersøgelsens følgegruppe.

3 "Øvrige uddannelser" udgør hver især mellem 0 pct. og 1,2 pct. af det samlede antal optagne elever.

Kønnets betydning ændrer sig med alderen

Sang er på tværs af den musikalske fødekæde stærkt domineret af piger og unge kvinder. Statistikkerne viser en overvægt af piger og unge kvinder på musikskolerne, og de interviewede unge kvinder fortæller, at kor og musikskoler ofte opfattes som en "pigeting" i de yngre år. Kønsforskelle opleves derfor som mindre fremtrædende i disse arenaer sammenlignet med grundskolen og de senere led i den musikalske fødekæde.

I spørgeskemaundersøgelsen blev musikskoleelever og MGK-elever spurgt, om de synes, at køn har haft betydning for deres valg af instrument. Blandt musikskoleeleverne svarer kun få, at køn har haft betydning for deres instrumentvalg. På MGK svarer derimod over en fjerdedel (27 pct.) af de adspurgte unge kvinder, at køn har påvirket deres instrumentvalg, mens det samme gælder for 7 pct. af de unge mænd.

MGK-elever er generelt mere tilbøjelige end musikskoleelever til at svare ja til spørgsmål om kønnets betydning, både i forhold til instrumentvalg og andre aspekter af deres musikalske rejse. Denne forskel kan sandsynligvis tilskrives aldersforskellen mellem de adspurgte (gennemsnitsalderen er 19,5 år på MGK og 17,3 år på musikskolerne)¹ samt det faktum, at MGK-elever allerede har truffet et målrettet valg, der peger i retning af en musikalsk uddannelse og karriere.

Særligt unge kvinder på den rytmiske linje på MGK oplever, at køn har haft betydning for deres instrumentvalg. 42 pct. på den rytmiske linje, svarende til 18 ud af 43 unge kvinder, angiver, at køn har påvirket deres valg af instrument. Størstedelen af disse har sang som hovedfag. På klassisk linje svarer 12 pct. af de adspurgte unge kvinder, at de oplever, at deres køn har haft betydning for deres valg af instrument. Her ses altså en markant forskel på klassiske og rytmiske elever hvad angår overvejelser om køn og valg af instrument.

Som opfølgning på spørgsmålet om, hvorvidt køn har haft betydning for valg af instrument, fik alle, der svarede ja, mulighed for at uddybe deres svar. 98 pct. af MGK-eleverne og 82 pct. af musikskoleeleverne valgte at benytte sig af fritekst-feltet:

”Jeg startede med at spille guitar, men oplevede, at det var svært at være kvindelig guitarist, så jeg valgte derfor at blive sanger i stedet.”

Kvinde, 21 år, rytmisk sang, MGK, spørgeskemaundersøgelse

”Jeg har altid gerne villet synge, men som dreng føltes det ikke rigtigt, da jeg var lille.”

Mand, 17 år, elguitar på MGK, spørgeskemaundersøgelse

Citaterne illustrerer generelle tendenser på beskrivelser af en indforstået opfattelse af og oplevelser med, hvilke instrumenter der anses som passende for forskellige køn.

Forældre påvirker instrumentvalg

I fokusgruppeinterviewene blev deltagerne spurgt om deres oplevelser med instrumentvalg, og flere havde svært ved at forklare, præcis hvorfor de havde valgt de instrumenter, de spiller på i dag. Oplevelser med forældre, der har foreslået dem at starte på musikskole og givet idéer til mulige instrumenter, går igen hos mange af de interviewede unge kvinder:

”Min mor havde et klaver stående i vores stue, som jeg syntes var virkelig spændende, og som jeg også ofte ville spille på selv. Og jeg tror, det var derfor, hun sendte mig til klaver.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 25 år

¹ Respondenternes alder er estimeret ud fra deres fødselsår og rummer derfor en mindre usikkerhed.

Forældre er ikke blot initiativtagere til musikundervisning, men vækker ofte interessen for musik gennem tidlig eksponering for musik og instrumenter i hjemmet. Flere unge kvinder fremhæver, hvordan forældrenes støtte og opmuntring var afgørende for deres lyst til at starte med at spille:

”En ting, som har påvirket mig i forhold til at spille saxofon, er, at min mor havde to cd’er derhjemme. En med en kvindelig saxofonist, der hedder Candy Dulfer, der spillede pop. Jeg elsker hende – hun er så fed. En rigtig 80’er-lady. Og så en med en mandlig saxofonist, der hedder David Sanborn, som også var en 80’er-gut. De to hørte jeg virkelig meget.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 25 år

Nogle unge kvinder beskriver, hvordan deres musikerforældre, der ofte ses som forbilleder, har spillet en vigtig rolle i at fastholde deres motivation for at spille musik:

”Min far er mit største forbillede. Jeg har hørt alle mulige historier om, at han har spillet musik i alle mulige bands, og da han var 18 år, lavede han en musikfestival med sine venner i haven, hvor der kom mange hundrede mennesker. I 4. klasse kom jeg hjem og sagde: Hey, jeg har lært fire akkorder på en ukulele. Så var han helt oppe at køre, og et par dage efter købte han en ukulele, så jeg kunne fortsætte. Ukulele var ikke mig, og så var min far sådan: Okay, hvad med klaver?”

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 17 år

I dette tilfælde spottede faren en spirende interesse og opmuntrede sin datter til at fortsætte med at spille uden at bestemme, hvilket instrument det skulle være. Da hun valgte klaver frem for ukulele, pressede han hende til at øve sig, hvilket hun i dag sætter pris på.

Unge kvinder fra musikalske hjem fortæller, at de oplevede pres fra forældrene til at spille musik, men uden at dette blev koblet til valget af specifikke instrumenter. Tværtimod nævner flere, at forældre og undervisere ofte foreslog alternative instrumenter, hvis motivationen svigtede. Forældre, der ikke selv spiller musik, fremhæves også som afgørende for at støtte og opmuntre deres børn i deres musikalske udvikling. Flere nævner ældre søskende som en kilde til inspiration – enten fordi det blev opfattet som ”sejt” eller som en tryk vej at følge deres eksempel.

Grundskolen grundlægger kønsstereotype roller i musiklokalet

”I folkeskolens musiklokale tog drengene instrumenterne, og jeg ville faktisk gerne synge, men syntes også, at bas og trommer var sjovt. Men det blev der ikke rigtig skabt mulighed for.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 25 år

Selvom mange unge kvinder i undersøgelsen beskriver en vis frihed i deres valg af instrument, påpeger flere, at der i grundskolen skete en implicit kønnet tildeling af instrumenter. For mange var musikundervisningen i grundskolen den første og mest vedvarende

eksponering for musik, men også det sted, hvor stereotype opfattelser af, hvilke instrumenter der passer til hvilke køn, blev grundlagt. Flere fortæller, at piger typisk blev sat til at synge eller spille på de "blidere" instrumenter såsom fløjte, mens drengene fik de "larmende" instrumenter som trommer, bas og guitar. Desuden blev drenge ofte "førstevælgere", når det kom til instrumentvalg, hvilket begrænsede pigernes muligheder for at udforske bredere musikalske udtryk. Et eksempel stammer fra en skole, der samarbejdede med en musikskole, hvor eleverne skulle vælge et instrument at spille på i to år:

"Alle drengene tog messingblæserne. Det var sådan drengeinstrumenterne. De sagde til mig: Du kan bare vælge fløjte – det er et pigeinstrument. Så spillede jeg fløjte, og jeg kunne godt lide det. Men jeg syntes, det var lidt mærkeligt, at de tog alle messingblæserne. Der var ikke nogen piger, der tog messing. Der var nogle, der tog trompet, men ikke sådan basun eller horn eller noget."

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 14 år

Kønsstereotyper i musiklivet kan være svære at bryde, og flere unge kvinder bemærker, at de samme mekanismer findes på musikskoler, musikefterskoler, talentlinjer og MGK. Et kønnet syn på musik videreføres til begge køn, og flere interviewede beskriver, hvordan stereotype tildelinger begrænser deres muligheder i musiklivet:

"Det er sværere at finde ud af, om det er sjovt at spille musik, når man bare skal synge kor i baggrunden, mens drengene får lov til at spille på instrumenterne og prøve det af."

Kvindelig MGK-elev, 21 år

Musikskoleundervisere tilskrives af mange unge kvinder i undersøgelsen en betydningsfuld rolle i enten at begrænse eller udvide deres muligheder i instrumentvalg. Selvom nogle undervisere opfordrer til kønsstereotyp instrumentvalg, fremhæver flere unge kvinder også undervisere, der foreslog alternative instrumenter, når motivationen svigtede. Denne støtte blev oplevet som særlig værdifuld og motiverende.

I nogle tilfælde kan en underviser eller anden inspirationskilde opmuntre til at bryde med kønsnormerne, f.eks. ved at opfordre en pige til at vælge et instrument som trommer. Valget af et instrument, der typisk vælges af det modsatte køn, kan påvirke motivationen negativt. Det handler nemlig ikke kun om at mestre instrumentet, men også om lysten til at træde ind i et mandsdomineret miljø, hvor man er den eneste eller en ud af få unge kvinder. Flere unge kvinder nævner dette som en del af deres overvejelser:

"Jeg synes, det er megablæret at spille trommer, og det kan man jo lige så godt som mænd, tænker jeg. [...] Men man ved, at man kommer ind i et rent drengemiljø, hvis man begynder at spille trommer."

Kvindelig MGK-elev, 20 år

En af de interviewede MGK-undervisere fremhæver, at der med valget af et ”modsatkønnet” instrument ofte følger en opmærksomhed – både blandt undervisere og de andre musikskoleelever. Han beskriver, hvordan piger og unge kvinder i nogle tilfælde opfattes og omtales som særlig seje, når de går mod strømmen. For nogle opleves denne opmærksomhed som positiv og motiverende, mens den for andre kan føles påtrængende og uønsket.

I undersøgelsens fokusgruppeinterviews med musikskoleundervisere genkender de generelt billedet af kønnede instrumenter, og at drenge er hurtige til at vælge de mere larmende instrumenter, mens piger og unge kvinder beskrives som mere tilbageholdende og forsigtige. De interviewede undervisere fortæller, at de på forskellig vis arbejder med at have blik for, hvordan disse dynamikker kan brydes, og fremhæver bl.a. gode erfaringer med f.eks. at have en kvindelig basunderviser samt undervisningstilbuddet ”bandskole”, hvor der arbejdes med et rotationsprincip, hvor alle prøver forskellige instrumenter, inden de vælger et instrument, de fordyber sig i.

Hovedpointer, kapitel 3

Kapitlet fokuserer på betydningen af instrumentvalg ved bl.a. at præsentere tal om instrumenter og køn i musiklivets fødekæde, belyse beskrevne oplevelser med instrumentvalg og undersøge konsekvenser af kønsstereotype opfattelser af instrumenter på tværs af den musikalske fødekæde. Kapitlets centrale indsigter listes i kort form her:

- **Instrumenter opfattes som kønnede:** Både spørgeskemaundersøgelsen og fokusgruppeinterviewene viser, at både unge kvinder og unge mænd betragter instrumenter som kønnede. Dette understøttes af statistik fra musikskoler, hvor piger og unge kvinder primært synger eller vælger klassiske instrumenter som tværfløjte, violin og cello, mens drenge spiller rytmiske instrumenter som trommer, guitar og bas.
- **Tidlig socialisering påvirker instrumentvalg:** Forældre, søskende, lærere i grundskolen og undervisere på musikskoler spiller en vigtig rolle i både at fastholde og udfordre kønsstereotype forestillinger om, hvem der kan spille hvilke instrumenter.
- **Grundskolen som nøglearena:** Grundskolen fremhæves som en central arena for det første møde med musikken, hvor stereotype opfattelser af instrumenter ofte reproduceres, hvilket kan have langvarige konsekvenser for kønsopdelte valg.

Kapitel 4. Musikfællesskaber

”

Der kan nogle gange være en slags 'gutterne'-kultur, hvor man nemt kan føle sig overset, eller som om det slet ikke falder drengene ind at spørge én, der ikke er en del af 'the boys', om at spille med.

Kvinde, 22 år, trompet (rytmisk) på MGK,
spørgeskemaundersøgelse

Motiverende fællesskaber og nødvendige netværk

Det sociale fællesskab omkring musikken og det at spille og skabe noget sammen fremhæves af de interviewede unge kvinder som en væsentlig motivationsfaktor – både som en indgang til musikken og som en drivkraft for at fortsætte:

”Jeg tror, der ligger meget socialt i det at spille med folk. Man ved, at når man spiller med de rigtige, så er det rigtigt. For man kan virkelig føle det. Man kan bare mærke den der kontakt, der er, når man spiller sammen. Og det er helt fantastisk.”

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 17 år

”Jeg har aldrig tænkt, at jeg kunne blive god nok til at få en fremtid i musikken. Det eneste, der har drevet mig, er fællesskaberne, og at det har været sjovt.”

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 19 år

For mange unge kvinder er fællesskabet omkring musikken den primære drivkraft. Som disse eksempler viser, opstår interessen for musik som karrierevej ofte tilfældigt og over tid båret af glæden ved at være en del af et fællesskab. Det sociale element fungerer som en motivation for at starte, men bliver også en central støtte for at udvikle sig videre i musikken.

Selvom fællesskabet er en stærk drivkraft og motivationsfaktor, er der også en bevidsthed om, at netop fællesskabet er en nødvendighed for at kunne klare sig i en netværksbaseret branche. Mange interviewede unge kvinder fremhæver, at musik og socialt liv er tæt forbundet, især hvis man vælger musikken som karrierevej:

”Det er meget svært, fordi det sociale er så tæt forbundet med det musikalske og musikbranchen. Vi tænker allerede over, hvordan vi kan være i branchen. Nu har jeg fundet nogle at spille sammen med, men hvis jeg ikke havde, og jeg stoppede her på MGK, ville jeg nok ikke fortsætte med en karriere. Jeg har ikke nok netværk, ikke nok mennesker at kontakte. Det er bare vildt vigtigt.”

Kvindelig MGK-elev, 20 år

Citatet illustrerer de refleksioner og bekymringer, som mange af de interviewede unge kvinder deler. Det sociale fællesskab er ikke kun en kilde til glæde og motivation, men også en afgørende faktor for deres overvejelser om en fremtid i musikken. Samtidig fungerer fællesskabet som en praktisk støtte, der hjælper dem med at navigere i de krav og netværksstrukturer, som musikbranchen bygger på.

Instrumentvalg spænder ben for samspilsmuligheder

”Som rytmisk musiker er det uhyggelig svært at finde et band, hvor alle medlemmer er piger – guitar, trommer, bas, klaver. Det kan nærmest ikke lade sig gøre. Og det synes jeg, er ret vildt. På MGK har vi én pige, der spiller rytmisk klaver. Altså et rytmegruppe-instrument. Ellers synger alle pigerne eller spiller saxofon.”

Kvindelig MGK-elev, 19 år

Som citatet illustrerer, opleves det som en udfordring at skabe samspilsfællesskaber, bl.a. fordi så få unge kvinder spiller rytmegruppeinstrumenter.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at flere unge mænd (44 pct.) end unge kvinder (36 pct.) fremhæver dét at spille sammen med andre som det bedste ved at gå på MGK. Denne forskel kan skyldes, at unge kvinder ofte har sværere ved at finde ligesindede til at danne bands, orkestre og ensembler. Det er værd at bemærke, at disse refleksioner alene optræder blandt MGK-elever og konservatoriestuderende og ikke blandt musikskoleelever.

Nogle unge kvinder vælger at skifte instrument for at skabe flere muligheder og blive mere uafhængige af andre. En kvindelig konservatoriestuderende fortæller, hvordan hendes oplevelser som sanger og soloartist førte til et drastisk karriereskift:

”Jeg startede som sanger og arbejdede kun med mænd. Jeg havde rigtig mange dårlige oplevelser med sexisme, og til sidst valgte jeg at stoppe med at lave musik – ikke fordi jeg ville, men fordi jeg ikke længere gad at sidde i et rum, hvor det var på den måde. Det drænede mig simpelthen og ødelagde min karriere på det tidspunkt. For omkring fire år siden valgte jeg netop af den årsag at gå mere selvstændigt og skifte retning, fordi jeg simpelthen blev træt af det.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 24 år

I første omgang fravalgte hun helt musikken, men valgte senere at vende tilbage og går nu på konservatoriet på en uddannelsesretning, der gør hende mindre afhængig af andre i skabelsen af sin musik.

Unge mænd danner bands – uden unge kvinder

Når fællesskaberne ikke fungerer, og eksklusionsmekanismer træder i kraft, påvirker det unge kvinders engagement og lyst til at spille musik. Flere faktorer spiller ind i dynamikken i fællesskaberne på tværs af køn og genre.

I spørgeskemaundersøgelsen blev eleverne også spurgt, om de spiller musik i andre sammenhænge end musikskolen eller MGK. Figur 9 viser, at størstedelen af eleverne på tværs af køn deltager i musikaktiviteter uden for undervisningsregi. Dog er unge mænd mere tilbøjelige til dette (79 pct.) end unge kvinder (69 pct.).

Ud over at du øver dig til undervisningen, spiller du så musik i andre sammenhænge?

Musikskole og MGK

■ Nej ■ Ja

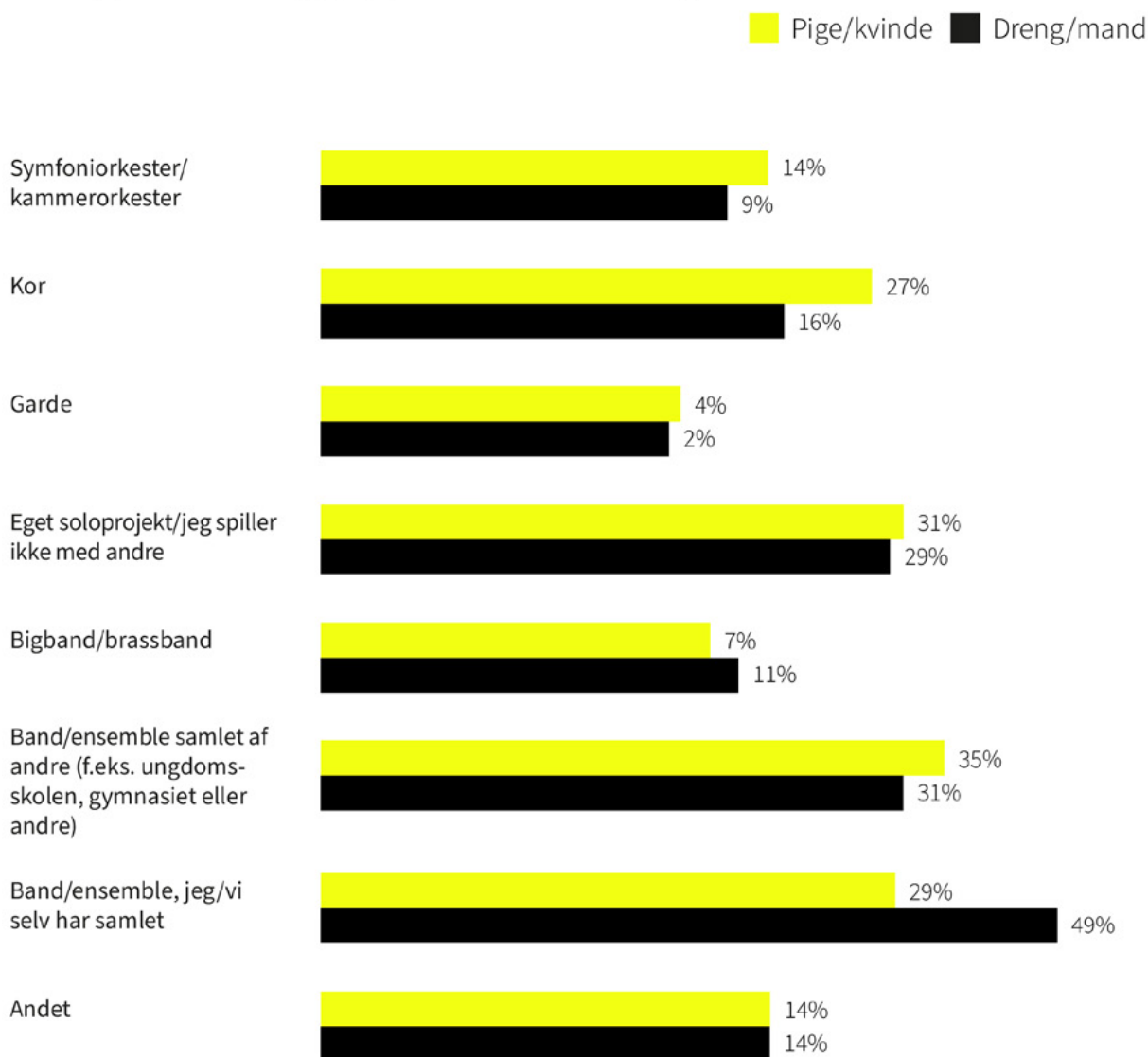

n: p/k = 529 – d/m = 453 – n-b = 24 – ukendt = 7 (ikke vist)

Figur 9. Svarfordeling på spørgsmålet "Ud over at du øver dig til undervisningen, spiller du så musik i andre sammenhænge?" Respondenter fra MGK og musikskole. Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse

En mere markant forskel fremgår af figur 10, hvor næsten halvdelen af de unge mænd (49 pct.) spiller i bands eller ensembler, de selv har dannet, mens blot en tredjedel af de unge kvinder (29 pct.) gør det samme. Til gengæld deltager unge kvinder oftere i organiserede aktiviteter som kor, ensembler eller symfoniorkestre.

Hvilke(n) sammenhæng(e)? (spiller du andet musik?*)

$n(p/k) = 367 - n(d/m) = 360 - n(n-b) = 13$ (ikke vist) – n ønsker ikke at oplyse = 5 (ikke vist)

*Spørgsmålet er kun stillet til de respondenter, der har svaret ja på spørgsmålet "Ud over at du øver dig til undervisningen, spiller du så musik i andre sammenhænge?"

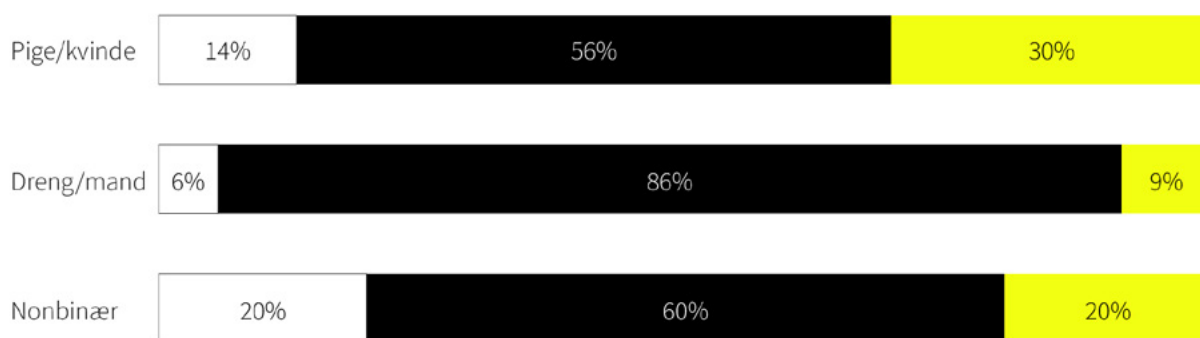
Figur 10. Svarfordeling på spørgsmålet "I hvilke(n) sammenhæng(e)?", som blev stillet til respondenter, der har svaret ja på spørgsmålet "Ud over at du øver dig til undervisningen, spiller du så musik i andre sammenhænge?" Respondenter fra MGK og musikskole. Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse

I forlængelse af dette spørgsmål blev deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen spurgt, om de oplever, at deres køn påvirker deres muligheder for at spille i musikgrupper. Flertallet svarer enten nej eller ”ved ikke/ønsker ikke at svare”, men blandt MGK-eleverne ses en markant kønsforskel. Her svarer 30 pct. af de kvindelige deltagere ja, mens det kun gælder for 9 pct. af de mandlige deltagere (figur 11).

Oplever du, at dit køn påvirker dine muligheder for at spille i musikgrupper, bands eller ensembler?

MGK

☐ Ved ikke/ønsker ikke at svare ☒ Nej ☐ Ja

n: p/k = 123 – d/m = 174 – n-b = 5 – ukendt = 3 (ikke vist)

Figur 11. Svarfordeling på spørgsmålet ”Oplever du, at dit køn påvirker dine muligheder for at spille i musikgrupper, bands eller ensembler?” Respondenter fra MGK. Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse

I spørgeskemaets åbne, frivillige besvarelser beskriver både unge mænd og kvinder deres oplevelser med kønsrelaterede dynamikker i bands. På tværs af køn nævnes det, at unge kvinder ofte inviteres ind i bands for at opfylde et symbolsk behov for kønsdiversitet snarere end på grund af deres musikalske evner:

”Sommetider oplever jeg, at jeg kommer med i projekter, fordi det ser fedt ud, at der er en pige med i bandet, mere end det er, fordi de egentlig helst vil have mig som musiker.”
Kvinde, 19 år, rytmisk sang på MGK, spørgeskemaundersøgelse

”Jeg føler, det er mere hipt at have en kvinde eller nonbinær med. Jeg er blevet valgt fra, fordi der manglede en kvinde i bandet.”
Mand, 21 år, rytmisk klaver på MGK, spørgeskemaundersøgelse

Kultur og samværsform domineres af unge mænd

Flere af de interviewede unge kvinder fremhæver, at unge mænd ofte danner uformelle fællesskaber uden for undervisningen, hvor musikken og det sociale liv smelter sammen. Dette står i kontrast til måden, hvorpå flere unge kvinder beskriver deres tilgang til musikken, som primært foregår inden for rammerne af musikinstitutionernes formaliserede systemer:

”Når der skal gøres noget i fritiden, så er det lidt sådan: ”Åh, gutterne, nu skal vi lige ud og hygge med drengene, og så spiller vi lige sammen.” Og der kan man godt mærke, at vi er gode venner, men at vi ikke er en del af drengegruppen. Hvis de skal have en drengedyggeting, så er man jo ikke en del af det. Derfor kan det være ret svært at blive integreret i fritidsband-ting.”

Kvindelig MGK-elev, 19 år

For mange unge kvinder er det svært at blive en del af disse uformelle fællesskaber – både i og uden for undervisningen. Flere fortæller, at de sjældent inviteres til at ”hænge ud og jamme” med de unge mænd efter skoletid eller i pauserne. Unge mænds musikalske fællesskaber fortsætter ofte uden for undervisningen og bringes tilbage i klasselokalet, hvor de kan stimulere samspillet. Samtidig forstærker denne dynamik en følelse af eksklusion blandt de unge kvinder, som oplever begrænset adgang til øvelokaler og uformelle netværk:

”Mange af de mandlige instrumentalister kender hinanden på grund af musik. Altså, når de er sammen, så spiller de kun musik, og det er måske deres største fællesting. Hos piger er der mange andre ting, de mødes om.”

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 17 år

Disse uformelle og uorganiserede fællesskaber blandt unge mænd skaber stærke netværk og muligheder, som de interviewede unge kvinder ofte finder svære at opbygge selv.

Både i spørgeskemaundersøgelsens åbne besvarelser og i fokusgrupperne italesætter unge kvinder, at de tidligt i deres musikliv er stødt på dominerende og ekskluderende drenge-/mandefællesskaber, som de enten ikke inviteres ind i eller har svært ved at finde sig til rette i:

”Noget, som jeg har været vildt frustreret over, er sarkasmen i lokalet, som jeg ikke har kunnet være i. Jeg kan ikke klare, når man for sjov nedgør hinanden. Det er noget, gutterne gør – de gør lidt grin med hinanden. Hvis jeg spiller noget forkert, så bliver det ikke bare overladt til rummet. Man er i tvivl: Bliver det taget op lige om lidt og jeket med? Jeg er ikke vant til den der jargon og sarkasme, som mange af gutterne er meget trygge ved.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 25 år

Citatet illustrerer, hvordan mange unge kvinder i fokusgrupperne beskriver en kultur, de har svært ved at spejle sig i. Begreber som ”gutterne”, ”bro-talk” og ”sarkasme” bruges til

at beskrive en samværsform, der opleves som lukket, medmindre man betragtes som "en af gutterne". Nogle kvinder fortæller om oplevelser med at blive drillet eller gjort til grin, hvilket ofte gør dem usikre og hæmmer deres lyst til at deltage.

Flere interviewede kvinder fremhæver positive oplevelser i blandede musikfællesskaber, især når disse er rammesat eller styret af en underviser, der sammensætter bands på tværs af køn. Men et tydeligt hierarki kan opstå, når underviseren ikke længere styrer situationen: "Lige så snart vi bliver sluppet løs, så ender det igen i et scenarie, hvor man sidder og kigger på, mens drengene spiller," fortæller en 17-årig kvindelig talentlinje-elev på en musikskole.

Nederst i det sociale hierarki

Mange unge kvinder oplever, at de skal have spidse albuer for at blive hørt. De fortæller, at deres idéer ofte bliver overhørt og kun anerkendt, når de bliver gentaget af unge mænd:

"Vi [unge kvinder, red.] oplever virkelig ofte, at vi skal have spidse albuer for at få vores ideer igennem. Fordi de [unge mænd, red.] ikke lytter til os i samme grad som til hinanden. Vi har mange gange oplevet at komme med en idé, som bare bliver nedstemt. Og så to minutter efter er der en af drengene, som seriøst siger præcis det samme, som vi har sagt. Og så siger alle drengene bare: "What, det er en god idé. Det er genialt! Hvorfor har vi ikke tænkt på det?"-agtigt. Og så står vi bare der. Det var det, vi sagde lige før, hvor I syntes, det var en forfærdelig idé. Det synes jeg, er virkelig irriterende. Jeg synes, det er ret vildt, hvor ofte det sker."

Kvindelig MGK-elev, 17 år

Citatet er ét ud af flere, hvor unge kvinder beskriver en følelse af at befinde sig nederst i det sociale hierarki. Denne problematik er også præsent, når unge kvinder forsøger at tage ordet i samspilssituationer. En MGK-elev beskriver det således:

"Bare dét at få ordet til samspil ... Der skal lidt til, for de [unge mænd, red.] kan godt larme ret meget. De råber bare op. Man skal virkelig skære igennem for at få lov til at sige noget."

Kvindelig MGK-elev, 17 år

På tværs af genrer beskriver unge kvinder oplevelser med ikke at føle sig hørt. Flere fortæller, at de undlader at blande sig, fordi de oplever, at der ikke er plads til dem:

"Man er i et socialt rum, hvor man enten skal kæmpe hårdt for at passe ind i den ha-ha-ha-jargon eller holde sig udenfor. Jeg har opdaget, at når jeg holder mig udenfor, undervurderer folk mine ambitioner eller mit niveau. Det føles, som om de tænker, at jeg bare er der uden at have et formål."

Kvindelig konservatoriestuderende, 23 år

Flere unge kvinder oplever, at deres tilbageholdenhed bliver opfattet som mangel på ambition eller kompetence. Hvis de vælger at trække sig, beskriver nogle, hvordan det kan føre til en nedladende mekanisme, hvor unge mænd føler behov for at forklare eller hjælpe dem – som om de ikke selv kan klare det. Dette forstærker følelsen af eksklusion og kan få dem til at trække sig yderligere.

Nogle interviewede unge kvinder oplever, at unge mænd ofte agerer som ”smagsdommere”, der dominerer æstetiske og musikalske valg:

”Vi var fire drenge og to piger. Og der var én dreng, der ligesom styrede det hele. Han havde lidt højere status end de andre. Han var meget populær og kunne alt det seje. Så han bestemte, hvornår noget var fedt, og hvad vi skulle lave. Og hvornår der var noget, han bare overhovedet ikke gad. Og så hoppede de andre ligesom med på den.”

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 17 år

Flere unge kvinder beskriver, at unge mænd ofte ligger højest i det sociale magthierarki og dermed får lov til at sætte retningen. Dette opleves særligt i rytmiske fag og i bandsammenhænge, hvor magtpositionen ofte knyttes til personlighed og social status snarere end musikalske evner. I klassiske sammenhænge beskrives hierarkiet derimod som mere baseret på objektive parametre som evner og niveau.

Der er også eksempler på unge kvinder, der trives i musikfællesskaber, på trods af at der til tider er en sarkastisk tone blandt deres mandlige medstuderende. Nogle fortæller om gode fællesskaber på tværs af køn, hvor de føler sig velkomne og respekterede. Ofte skyldes dette en evne til at tilpasse sig kulturen og acceptere jargonen. Som en 20-årig kvindelig MGK-elev udtrykker det: ”Nu er jeg rigtig gode venner med nogle drenge, og de siger: '[Navn], hun kan tage det!'”

De positive elementer af at være en del af fællesskaber på tværs af køn fremhæves bl.a. ved oplevelser med en mere legende og eksperimenterende tilgang til musik, som er mere tilgivende over for fejl:

”Der har det faktisk været en god ting for mig at være i band med mange drenge. Fordi de siger, at det er lige meget med fejl, og at det nok skal gå. Så prøver vi igen. [...] Når jeg øver selv, kan jeg godt føle, at det går dårligt og jeg laver mange fejl. Så mister jeg lysten til at øve mere. På den måde har det været rigtig godt at være sammen med drengene.”

Kvindelig talent-elev på musikskole, 17 år

Denne mere afslappede tilgang beskrives som inspiration for unge kvinder til at tage flere musikalske chancer og slippe noget af deres kontrol. Blandt de interviewede unge kvinder er der derfor også bred enighed om, at unge mænd bør være en del af løsningerne på de kønsrelaterede udfordringer.

Kvindefællesskaber skaber plads til at være sig selv

Flere af de interviewede unge kvinder har gode erfaringer med at deltage i alternative musikfællesskaber og foreninger uden for skolen, der specifikt henvender sig til kvinder, piger og minoriteter, f.eks. SheCanPlay-initiativet. SheCanPlay er et musikfællesskab, hvor unge kvinder og kønsminoriteter kan udvikle deres musikalske talent, søge gode råd og møde ligesindede. De unge kvinder, der har skabt eller deltaget i sådanne fællesskaber, beskriver, hvordan disse miljøer giver dem tryghed og "empowerment". Her kan de være sig selv uden frygt for at blive bedømt:

"Det er virkelig trygt. Det er virkelig rart. Du skal ligesom bare gøre, hvad du gør. Uden at der er nogen, der kigger dig over skulderen hele tiden og dømmer dig. [...] Du skal selv gøre, hvad du gør, fordi det vil du gerne. Der er ikke den der konkurrencefølelse, det er ikke en bedømmelsessituation, synes jeg."

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 17 år

For denne talentlinje-elev skaber samspillet med andre unge kvinder et trygt rum uden konkurrence, hvor fokus er på glæden ved musikken og det kreative samspil. Flere interviewede beskriver, hvordan disse fællesskaber styrker deres selvtillid og giver dem mulighed for at udvikle sig musikalsk uden pres.

Hovedpointer, kapitel 4

Dette kapitel undersøger, hvordan fællesskaber på tværs af musikskoler, MGK og konservatorier både kan skabe potentialer og barrierer for unge kvinders motivation for at vælge musik som levevej. Centrale indsigter inkluderer:

- **Mangel på kvindelige instrumentalister:** Især inden for den rytmiske genre oplever unge kvinder en mangel på kvindelige instrumentalister, hvilket gør det svært at danne samspilsgrupper både på og uden for institutionerne.
- **Forskelle i deltagelse:** 69 pct. af de adspurgte unge kvinder og 79 pct. af de unge mænd spiller musik uden for musikskole og MGK. Næsten halvdelen af de unge mænd (49 pct.) danner selv bands eller ensembler, mens kun en tredjedel af de unge kvinder (29 pct.) gør det samme. Til gengæld deltager unge kvinder oftere i organiserede ensembler som kor og symfoniorkestre.
- **Køn og muligheder:** 30 pct. af de adspurgte unge kvinder og 9 pct. af de unge mænd oplever, at deres køn påvirker deres muligheder for at spille i bands, ensembler eller orkestre. Begge køn beskriver oplevelser af at blive valgt til eller fra i samspilskonstellationer på baggrund af deres køn.
- **Ekskluderende fællesskaber:** Flere unge kvinder fortæller om ekskluderende drengefællesskaber, som er svære at blive en del af – både på grund af manglende invitationer og udfordringer med at skulle tilpasse sig til en mandsdomineret kultur. Mange oplever, at de må acceptere de unge mænds samværsform og jargon for at blive en accepteret del af fællesskabet.
- **Kvindefællesskabers betydning:** Kvindefællesskaber fremhæves som et trygt rum, hvor unge kvinder kan deltage uden konstant at blive dømt, hvilket giver dem mulighed for at fokusere på musikken.

Kapitel 5. Konkurrencekultur og bedømmelse

”

Jeg kan blive helt skør af at sammenligne mig med andre. Det kan nogle gange helt tage glæden fra at spille musik, at jeg hele tiden fokuserer på at blive bedre og bedre og bedre.

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 16 år

Ulige konkurrence går ud over glæden ved at spille

Konkurrenceelementet fremhæves i flere samtaler som et grundlæggende vilkår for unge musikere, uanset om de går på musikskolens talentlinje, MGK eller konservatoriet. Konkurrencen beskrives dog forskelligt, afhængigt af om eleverne spiller klassisk eller rytmisk musik.

Inden for klassisk musik handler konkurrence ofte om perfektion, hvor niveauet kan måles tydeligt gennem teknisk præcision og formelle vurderinger. Denne konkurrence er typisk mere struktureret og formaliseret, f.eks. gennem konkurrencer og stævner. Blandt rytmiske elever og studerende er konkurrence og pres også til stede, men uden de samme klare måleparametre, hvilket kan gøre oplevelsen mere diffus og uigennemsigtig.

Dygtiggørelse motiverer

Flere unge kvinder fremhæver i interviewene dygtiggørelse som en central motivationsfaktor på tværs af uddannelsesniveauer. I spørgeskemaundersøgelsen svarer størstedelen af de adspurgte – på tværs af køn – at det bedste ved at gå på musikskole eller MGK er at blive bedre til at spille eller synge.

På MGK og konservatorierne introduceres et konkurrenceelement, hvor optagelsesprocesser bliver en integreret del af udvælgelsen til en fremtid inden for musikken. Nogle unge kvinder beskriver, hvordan undervisningsmiljøet fremmer en oplevelse af konkurrence, der påvirker deres relationer negativt:

”Det smitter af på kvinders relationer imellem, at vi bliver mødt som konkurrenter. I stedet for at vi er kollegaer, som samarbejder, og som bakker hinanden op. Det skaber et dårligt miljø, og det er der ikke nogen af os, der har lyst til.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 28 år

Konkurrence opleves forskelligt blandt de interviewede. For nogle bidrager den til et godt sammenhold, hvor man støtter hinanden i at blive bedre. For andre dræner konkurrencen og sammenligninger dem for energi, hvilket kan tage ”gejsten” og ”pusten” fra dem. For nogle kan det hårde konkurrencemiljø være en medvirkende faktor til at fravælge musikken som karrierevej.

Flere talentlinje-elever beskriver et fagligt pres, hvor frygten for at blive sammenlignet skaber utryghed. Nogle oplever, at der ikke tages nok hensyn til niveauforskelle, hvilket gør undervisningen ekstra udfordrende:

”Hårdt sagt, så har jeg lyst til at tude, hver gang jeg skal til hørelære, fordi jeg ved, at jeg går ind til noget, som de andre bare kan. Som jeg aldrig har prøvet det før. Det er vildt ubehageligt. Det er som at gå ind til en eller anden prøve, hvor du ved, du kommer til at dumpe.”
Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 17 år

Ulige bedømmelse og maskulint definerede rammer

Flere unge kvinder fortæller, at de oplever at konkurrere på andre vilkår end deres mandlige medstuderende. De beskriver en følelse af at skulle kæmpe hårdere for anerkendelse og præstere bedre end unge mænd for at blive accepteret. Dette opleves især inden for det rytmiske område, hvor unge kvinder møder særlige forventninger til deres kunstneriske udtryk:

”Jeg følte ikke, jeg kunne passe ind i de kasser, jeg blev placeret i. Hvis man f.eks. er kvindelig trommeslager, så bliver man placeret i samme kasse som en mandlig trommeslager. Man skal leve op til en eller anden form for standard, som mændene har lavet [...]. Der er nogle ubevidste forventninger til, hvordan det skal lyde, og hvordan energien eller udtrykket skal være. Men den rolle kan jeg ikke leve op til, for jeg er jo ikke en mand. Og jeg ved ikke, hvordan jeg skal gøre som kvinde.”
Kvindelig konservatoriestuderende, 25 år

Flere beskriver musikmiljøet som defineret af snævre rammer, der primært er skabt af og for mænd. Dette skaber et oplevet grundlæggende ulige konkurrencevilkår, især når unge kvinder forsøger at indtage ledende roller.

En kvindelig talentlinje-elev på 15 år, der spiller klassisk, beskriver en situation, hvor hun føler, at hun må kæmpe mod en mandlig elev i undervisningen:

”Når ham, jeg normalt sidder ved siden af, er syg, så føles det, som om jeg kan trække vejret. Så kan jeg spille. Så er der ikke nogen at kæmpe med. For han kæmper imod mig. Han vil bare overdøve mig i alt.”
Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 15 år

Hun fortæller videre, at hun ofte ender med at sidde og vente på pause eller på, at undervisningen skal være slut, fordi konkurrencen mod sidemakkeren dræner hende.

Samtidig fremhæver flere konservatoriestuderende deres undervisere som støttende på trods af den oplevede konkurrence og uklare bedømmelseskriterier, særligt inden for den rytmi-ske musik, der kan være med til at skabe et usikkert læringsmiljø. Disse kriterier opleves som en barriere for at skabe den tryghed og udvikling, som er nødvendig for at trives og præstere.

Oplevelsen af kønsbaseret forskelsbehandling varierer mellem musikskole og MGK

I spørgeskemaundersøgelsen blev eleverne på musikskole og MGK adspurgt om oplevet forskelsbehandling. På musikskolen rapporterer næsten ingen elever – hverken unge mænd, unge kvinder eller nonbinære – kønsbaseret forskelsbehandling (figur 12). På MGK ses imidlertid en ændring (figur 13). Her svarer 20 pct. af de adspurgte unge kvinder og 5 pct. af de adspurgte unge mænd, at de oplever forskelsbehandling fra deres undervisere baseret på køn.

Har du oplevet, at dine undervisere gør forskel på drenge, piger og nonbinære i musikundervisningen?

Musikskole

☐ Ved ikke/ønsker ikke at svare ☒ Nej ☐ Ja

n: p/k = 406 – d/m = 279 – n-b = 19 - ukendt = 4 (ikke vist)

Figur 12. Svarfordeling på spørgsmålet "Har du oplevet, at dine undervisere gør forskel på drenge, piger og nonbinære i musikundervisningen?" Respondenter fra musikskole. Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse

Har du oplevet, at dine undervisere gør forskel på drenge, piger og nonbinære i musikundervisningen?

MGK

☐ Ved ikke/ønsker ikke at svare ☒ Nej ☐ Ja

n: p/k = 123 – d/m = 174 – n-b = 5 – ukendt = 3 (ikke vist)

Figur 13. Svarfordeling på spørgsmålet ”Har du oplevet, at dine undervisere gør forskel på drenge, piger og nonbinære i musikundervisningen?” Respondenter fra MGK. Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse

I fritekstbesvarelsenerne beskriver nogle unge kvinder, at de er blevet afvist fra visse instrumenter eller musikhold grundet deres køn:

”Som 14-årig måtte jeg på musikskolen ikke være med i marimbabandet, fordi jeg ’var lidt for ung, og så var det mest for drenge’, som min mandlige trommelærer sagde til mig.”
Kvinde, 21 år, slagtøj på MGK (klassisk), spørgeskemaundersøgelse

En del af respondenternes svar handler om måden, de bliver tiltalt på af deres undervisere. Flere mandlige elever oplever at få mere direkte og hård kritik, mens kvindelige elever mødes med en mere formel tone:

”Jeg er blevet talt mere direkte og hårdere til som dreng af en mandlig lærer, mens pigerne blev talt til på et mere formelt niveau. Jeg føler derfor, at mit køn som dreng kan spille en rolle.”
Mand, 22 år, trommer på MGK (rytmisk), spørgeskemaundersøgelse

Dette opfattes dog ikke altid som et positivt hensyn, da det kan give indtryk af, at de mandlige elever anses for at være mere kompetente eller bedre i stand til at modtage ærlig feedback. Flere unge kvinder beskriver, hvordan deres lærere knytter bånd eller ”bonder” mere med de mandlige elever:

”Mine mandlige MGK-lærere ’bonder’ mere med drengene i min klasse, da de ofte har flere fælles interesser som jazz. Det har gjort, at jeg nogle gange har følt mig udenfor, når de snakker om ting, jeg ikke forstår eller kan relatere til. Overvægten af drenge i min klasse har også bidraget til denne følelse. Det er dog blevet bedre med årene, da jeg nu føler mig tryggere ved både mine lærere og klassekammerater og har lært dem bedre at kende.”

Kvinde, 19 år, sangskrivning og komposition på MGK (produktionsmusik),
spørgeskemaundersøgelse

Nye kønsroller i klassiske værker

De interviewede unge kvinder oplever, at intern konkurrence forstærkes af et begrænset antal roller, som kan besættes af kvinder. Dette er særlig udtalt blandt kvindelige sangere, hvor antallet af sangere overstiger de tilgængelige roller og jobs – både inden for klassisk og rytmisk musik.

Som mulige løsninger inden for den klassiske genre foreslår nogle af de interviewede unge kvinder nyfortolkninger af værker med mere fleksible tilgange til køn. De nævner f.eks. gender bending som en metode, hvor kønsroller bevidst brydes eller byttes i musikalske og sceniske optrædener for at udfordre traditionelle normer.

Flere interviewede fremhæver også behovet for en mere aktiv stillingtagen til problematikker som sexismen og racismen i roller og stykker, da nogle roller opleves som nedværdigende. Denne problematik genkendes også af undervisere på konservatorierne, der deltog i fokusgruppeinterviewene. Underviserne beskriver, hvordan de er opmærksomme på udfordringen med mange kvinder til få roller, og opfordrer derfor også komponister til at skrive nye værker med flere kvindelige roller.

Hovedpointer, kapitel 5

Kapitlet undersøger, hvordan konkurrence- og bedømmelsesaspekter i den formelle musikalske fødekæde både motiverer og skaber barrierer for unge kvinders muligheder og lyst til at fastholde en orientering mod en musikalsk karrierevej. Centrale fund inkluderer:

- **Forskellige konkurrencekulturer:** Konkurrence eksisterer på tværs af genrer, men har forskellig karakter. Inden for klassisk musik er konkurrencekulturen baseret på systematiserede bedømmelseskriterier, mens rytmisk musik ofte har uklare kriterier, som kan være svære at navigere i. Nogle unge kvinder finder konkurrencen motiverende, mens andre oplever den som drænende.
- **Ulige rammer for bedømmelse:** Særligt kvindelige konservatoriestuderende oplever, at de konkurrerer på kriterier defineret af og for mænd, hvilket for dem føles som en ulige konkurrence, da de "ikke er mænd" og har svært ved at leve op til disse forventninger.
- **Relationer mellem undervisere og studerende:** Flere kvindelige studerende oplever, at mandlige undervisere knytter tætte bånd til mandlige studerende, bl.a. på grund af fælles musikalske interesser. Dette kan føre til en oplevelse af ulige konkurrencevilkår for unge kvinder.
- **Intern konkurrence blandt kvinder:** Især blandt kvindelige sangere opleves en intens intern konkurrence, da mange kæmper om de samme roller. Denne konkurrence kan påvirke fællesskaber og sammenholdet negativt.

Kapitel 6. Forventninger og krydspres

”

Jeg hoppede af talentlinjen i år, fordi jeg syntes, at det fyldte for meget. Jeg er lige startet på gym [gymnasiet, red.] og har en del lektier. Jeg vil også gerne være sammen med mine venner, og jeg har også et arbejde. Så jeg stoppede for at få lidt mere tid til mig selv også.

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 17 år

Unge kvinder oplever et stort pres fra mange sider

Flere unge kvinder fortæller i fokusgruppeinterviewene, at de oplever pres fra mange forskellige sider. De nævner krav fra det formelle uddannelsessystem, musikinstitutionerne, deres sociale liv og fritid, forældre – og ikke mindst fra sig selv.

Unge kvinder bruger mest tid på lektier

I spørgeskemaundersøgelsen blev eleverne spurgt om aktiviteter uden for musikskolen og deres indflydelse på øvetid og musikalsk engagement. Svarene viser, at unge kvinder oftere end unge mænd føler sig ramt af krydspres fra lektier, arbejde og andre forpligtelser – især blandt musikskoleeleverne.

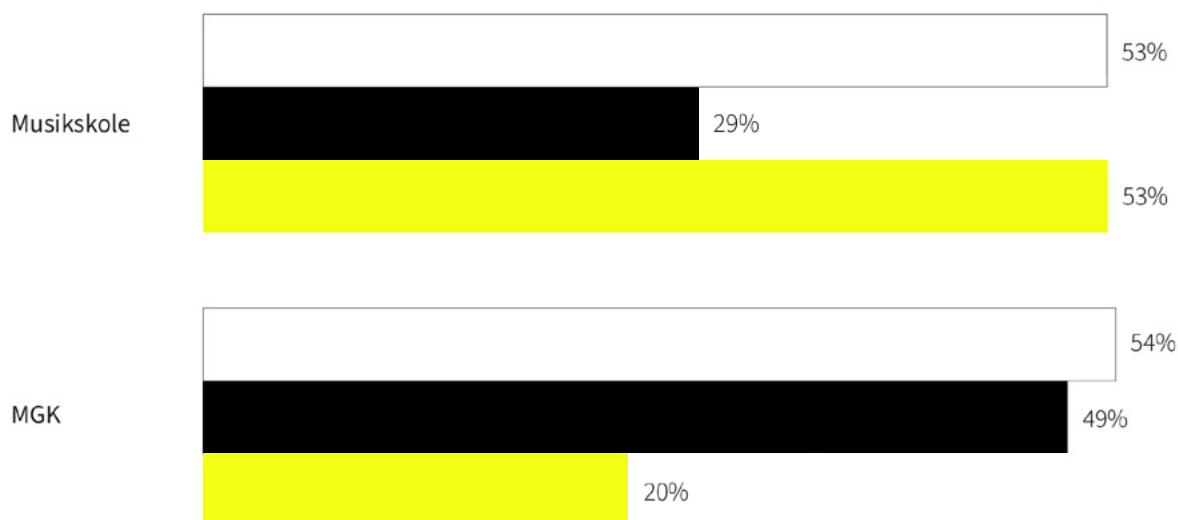
På spørgsmålet om manglende tid til at spille musik på grund af uddannelse, arbejde eller fritidsinteresser svarer halvdelen (53 pct.) af de unge kvinder på musikskolen, at de er enige eller meget enige i dette, sammenlignet med 29 pct. af de adspurgte unge mænd. På MGK oplever begge køn i høj grad, at de mangler tid til musik, med 54 pct. af de unge kvinder og 49 pct. af de unge mænd, der svarer det samme (figur 14).

Respondenter, der er enige i, at de mangler tid til musik pga. enten uddannelse, arbejde/fritidsjob eller andre fritidsinteresser

Musikskole og MGK

□ Nonbinær ■ Dreng/mand ■ Pige/kvinde

n: p/k = 529 – d/m = 453 – n-b = 24 – ukendt = 7 (ikke vist)

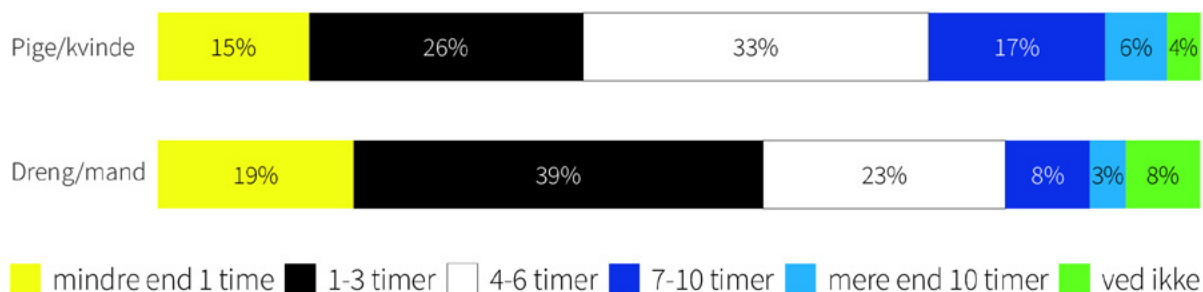
Figur 14. Fordeling af tilkendegivelser på udsagnet "Jeg mangler tid til at spille musik på grund af arbejde". Respondenter fra MGK og musikskole. Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse

En betydelig del af eleverne jonglerer skolegang med deres musikalske aktiviteter. 72 pct. af de unge kvinder og 67 pct. af de unge mænd på MGK følger en gymnasial uddannelse, mens mange af musikskoleeleverne stadig går i grundskole.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at unge kvinder bruger markant mere tid på lektier og afleveringer end unge mænd. Figur 15 illustrerer, at 56 pct. af de kvindelige musikskoleelever bruger mere end fire timer ugentligt på lektier, mens det gælder for 34 pct. af de mandlige musikskoleelever. På MGK bruger 69 pct. af de kvindelige MGK-elever mere end fire timer ugentligt sammenlignet med 32 pct. af de mandlige MGK-elever (figur 16).

Hvor mange timer bruger du gennemsnitligt på lektier/afleveringer om ugen?*

Musikskole

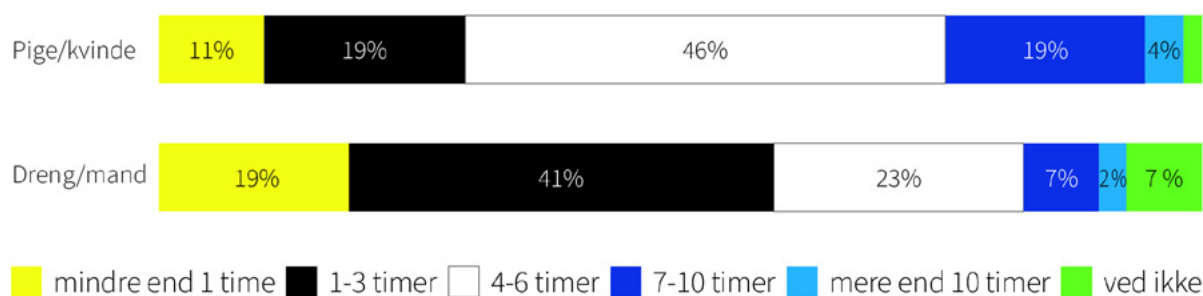
n: p/k = 322 – d/m = 222 – n-b = 11 – ukendt = 4 (ikke vist)

*Spørgsmålet er kun stillet til de respondenter, der har svaret ja på spørgsmålet "Går du på en anden skole/uddannelse"

Figur 15 . Svarfordeling på spørgsmålet "Hvor mange timer bruger du gennemsnitligt på lektier/afleveringer om ugen?" Respondenter fra musikskole. Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse

Hvor mange timer bruger du gennemsnitligt på lektier/afleveringer om ugen?*

MGK

n: p/k = 57 – d/m = 81 – n-b = 0 – ukendt = 1 (ikke vist)

*Spørgsmålet er kun stillet til de respondenter, der har svaret ja på spørgsmålet "Går du på en anden skole/uddannelse"

Figur 16. Svarfordeling på spørgsmålet "Hvor mange timer bruger du gennemsnitligt på lektier/afleveringer om ugen?" Respondenter fra MGK. Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse

Ramt af krydspres

I spørgeskemaundersøgelsen blev deltagerne også spurgt om, hvor meget tid de ugentligt bruger på at spille musik. Svarene viser, at unge mænd generelt bruger mere tid på at spille musik end unge kvinder – både på musikskolen og MGK. Forskellen er størst på musikskolen, hvor cirka 39 pct. af de mandlige elever spiller mere end syv timer om ugen sammenlignet med cirka 22 pct. af de kvindelige elever. På MGK er forskellen mindre, hvor 67 pct. af de unge mænd spiller mere end 11 timer om ugen, mens det samme gælder for 58 pct. af de unge kvinder.

Samtidig viser spørgeskemaundersøgelsen, at unge kvinder oftere end unge mænd føler sig ramt af krydspres fra lektier, arbejde og andre forpligtelser. På spørgsmålet om manglende tid til at spille musik på grund af uddannelse, arbejde eller fritidsinteresser svarer 53 pct. af de unge kvinder på musikskolen, at de er enige eller meget enige i dette, sammenlignet med 29 pct. af de unge mænd. På MGK oplever begge køn i høj grad tidspres, hvor 54 pct. af de unge kvinder og 49 pct. af de unge mænd svarer det samme.

Flere unge kvinder fortæller i fokusgruppeinterviewene, at musikken ofte skal tilpasses deres øvrige uddannelsesliv. De oplever et krydspres mellem gymnasiet, musikskolen og MGK, hvor der stilles høje krav til både akademiske præstationer og musikalsk engagement. En MGK-elev beskriver, hvordan dette krydspres kan føre til en følelse af at skuffe, uanset hvilke valg man træffer:

Interviewer: "Hvad fylder mest for dig?"

MGK-elev: "At uanset hvad jeg gør, vil jeg skuffe nogen. Min familie, mig selv, mine undervisere"

Interviewer: "Og hvis du vælger musikken, hvem skuffer du så?"

MGK-elev: "Så kommer jeg til at skuffe min gymnasielærer. Han sagde, at jeg brugte for meget tid på MGK, og synes, jeg skulle droppe det, fordi han mente, jeg kunne få 12 i alle fag. Den var ret hård at få. Jeg er lige nu i en livssituation, hvor jeg ikke ved, om jeg nogensinde har lyst til at spille igen, eller om det bare er, fordi jeg er blevet alt for presset fra alle sider."

Kvindelig MGK-elev, 18 år

På spørgsmålet om tid brugt på lektier og afleveringer viser undersøgelsen, at unge kvinder bruger markant mere tid end unge mænd. Blandt musikskoleelever bruger 56 pct. af de kvindelige elever mere end fire timer ugentligt på lektier, mens det gælder for 34 pct. af de mandlige elever. På MGK er forskellen endnu mere markant, hvor 69 pct. af de kvindelige elever bruger mere end fire timer om ugen sammenlignet med 32 pct. af de mandlige elever.

Flere unge kvinder peger på, at deres sociale liv og fritidsaktiviteter også bidrager til presset, især hvis de har et fritidsjob. Mange udtrykker et ønske om at tilbringe tid med venner og deltage i sociale aktiviteter, men oplever, at musikken ofte tager tid fra disse.

Mange af de interviewede unge kvinder beskriver, at selvom deres forældre generelt ikke lægger pres på dem – hverken i forhold til musik eller skolepræstationer – oplever de selv et stort pres fra flere sider. Flere nævner en bevidsthed om musikbranchens usikkerhed og ser en lang videregående uddannelse som et mere stabilt valg. En ung kvinde nævner, at hendes forældre har sagt, at hun kun skal satse på musikken som levevej, hvis hun ikke kan lade være.

Nogle fortæller, at presset fra flere sider kan føre til, at de mister kontakten til deres egen lyst og motivation til at spille musik. En ung kvinde beskriver sin overvejelse om at stoppe på musikskolen:

”Jeg har overvejet at stoppe her på musikskolen. I hvert fald det sidste halve år. Jeg har tænkt ret meget over det, fordi jeg er startet på arbejde, der er mange flere lektier, og så skal man jo også have tid til vennerne. Jeg er på musikskolen fire timer i ugen, så det fylder meget. Så jeg overvejede, om jeg skulle skære ned. Eller stoppe helt.”

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 15 år

For flere unge kvinder bliver den samlede byrde af forventninger for stor, og de bliver nødt til at prioritere. Dette kan føre til, at musikken bliver nedprioriteret eller helt valgt fra.

Høje forventninger og perfektionisme

Flere unge kvinder fortæller, at forventninger fra mange sider – og især deres egne – skaber et pres for perfektion. I spørgeskemaundersøgelsen svarer 60 pct. af de kvindelige musikskoleelever og 66 pct. af de kvindelige MGK-elever, at det værste ved at gå på musikskole eller MGK er, når de ikke lever op til deres egne forventninger. For mandlige elever er tallene lavere, henholdsvis 49 pct. og 55 pct.

I fokusgruppeinterviewene beskriver flere unge kvinder det store pres for at præstere perfekt:

”Det er nok det værste. Det, man kan kalde en perfektionist-block. [...] Hvis man skal spille koncert og ikke synes, det er perfekt endnu. Så kan du ikke komme videre, medmindre det er perfekt. Du kan gå op og spille, og folk kan synes, at det var vildt flot. Men du er stadig ikke tilfreds, fordi det ikke var perfekt.”

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 17 år

Denne nulfejlskultur er særlig udbredt blandt klassiske musikere. Selvom den kan motivere til udvikling, resulterer den ofte i idealer, der er svære at opnå. Nogle unge kvinder fortæller, at presset for perfektion kan medføre tvivl om deres evner og afskrække dem fra at forfølge en fremtid i musikken.

Nogle fortæller om en fornemmelse af, at unge mænd er mindre kritiske og mere risikovillige, f.eks. i forhold til optagelsesprøver, som de selv oplever som udfordrende for deres selvtillid:

”I forhold til optagelse til kons [konservatoriet, red.] er drengene mere sådan: ’Vi prøver det bare’. Specielt nogle af de rytmiske drenge, der går her. De kan sagtens bare gå til en kons-optagelsesprøve, og gøre det flere år i streg, selvom de ikke får en plads. Men jeg vil hellere tage til en optagelsesprøve, hvor jeg føler mig fuldstændig sikker i, hvad jeg laver, og vide, at jeg går ind og præsterer. Jeg vil klare prøven godt, og jeg ved, at jeg vil kunne komme ind. Jeg vil i hvert fald ikke søge, hvis jeg ikke føler mig helt klar.”

Kvindelig MGK-elev, 17 år

Flere unge kvinder fortæller, at alene forestillingen om konkurrencen på konservatoriet kan afskrække dem fra at søge ind:

”Når man går på MGK, så er der lidt en forventning om, at man skal ind på kons. Men jeg har på forhånd valgt, at det vil jeg ikke, fordi det er for konkurrence-minded. Det kan jeg bare ikke lige se mig selv i.”

Kvindelig MGK-elev, 18 år

Enkelte unge kvinder beskriver positive oplevelser med auditions. En ung kvinde fremhæver i et fokusgruppeinterview en audition, hvor to kvindelige dommere stod for bedømmelsen. Hun fortæller, at hun følte sig tryk og værdsat ”som et helt menneske”, da dommerne efter prøven spurgte ind til hendes meninger og synspunkter. Denne tilgang gav hende en god oplevelse af optagelsesprocessen.

Vil bedømmes på præstation, ikke tøjvalg

Blandt de interviewede konservatoriestuderende udtrykkes en stærk bevidsthed om deres egne styrker og kompetencer. Samtidig oplever de nye typer pres relateret til økonomi, arbejdspress, stress og familieliv samt ydre forventninger til deres adfærd som kvinder på uddannelsen og i branchen. Især kvinder inden for klassisk musik fortæller, at de møder kønsstereotype og forældede forventninger til deres udseende og beklædning:

”Efter koncerten kommer der en mand, som jeg ikke kender, hen til mig. Han kommenterer på, hvordan jeg ser ud på scenen, og hvad jeg har på. Og så siger han, at jeg burde have høje hæle på, fordi så kommer jeg længere.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 24 år

Kvinderne håndterer forventningerne forskelligt. Nogle gør modstand ved at klæde sig i lave sko og bukser, fordi det får dem til at føle sig stærkere og mere tro mod sig selv. Andre vælger at tilpasse sig de forventninger, der stilles:

”Hvis jeg skal lave en audition eller lignende, så er jeg sådan sygeligt optaget af det. Mit hår, min makeup og mit tøj. Jeg har det sådan: Okay, hvis det er femininitet, I vil have, så skal I fandme få det. Så jeg kommer altid i de højeste stiletter. Det er i hvert fald ikke det, der skal forhindre mig i at få arbejde.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 23 år

Som det fremgår af citaterne, opleves det ikke uden konsekvenser at skulle leve op til de traditionelle feminine idealer. Flere kvinder beskriver det som en ekstra byrde at blive bedømt på deres fremtoning frem for alene på deres musikalske præstationer.

Hovedpointer, kapitel 6

Kapitlet undersøger, hvordan krydsfeltet mellem forventninger, præstation og pres fra flere sider kan føre til, at unge kvinder i den musikalske fødekæde oplever udfordringer og barrierer for at fastholde musikken som karrierevej. Centrale fund inkluderer:

- **Krydspres og tidspres:** Mange unge kvinder beskriver et krydspres mellem skole, musik, fritidsinteresser, venner og arbejde kombineret med egne høje forventninger til præstation. Dette pres kan føre til, at de overvejer at stoppe med musikken.
- **Forskelle i tidsforbrug:** Spørgeskemaundersøgelsen viser, at unge kvinder bruger mere tid på lektier end unge mænd, der omvendt bruger mere tid på musik. Andelen af unge kvinder, der bruger over fire timer om ugen på lektier, stiger fra 56 pct. på musikskolen til 69 pct. på MGK, mens unge mænds andel falder fra 34 pct. til 32 pct.
- **Manglende tid til musik:** På musikskolen angiver 53 pct. af de unge kvinder, at de mangler tid til musik på grund af uddannelse, arbejde eller fritidsinteresser, sammenlignet med 29 pct. af de unge mænd. På MGK er oplevelsen af tidspres mere jævnt fordelt mellem kønnene.
- **Kønsstereotype forventninger:** Især blandt kvindelige studerende på konservatoriets klassiske linjer nævnes oplevelser af kønsstereotype forventninger til fremtoning og beklædning, hvor de oplever at blive bedømt på deres udseende og tøjvalg ud over deres musikalske præstationer.

Kapitel 7. Rollemodeller og repræsentation

”

Jeg havde en kvindelig saxofonlærer, da jeg søgte ind på MGK. Og nu, når jeg tænker over det, så var det faktisk supervigtigt, at jeg havde det lige dér. Ellers havde jeg overhovedet ikke søgt ind på MGK og ikke gået den her vej.

Kvindelig konservatoriestuderende, 25 år

Kvindelige undervisere styrker unge kvinders tro på egne evner

Efterspørgslen efter kvindelige forbilleder i musikbranchen er velkendt og har længe været et centralt emne i debatten om kønsbalancen. På musikskoler udgør kvinder i gennemsnit 49 pct. af de ansatte i 2022/23 (Danmarks Statistik, 2023: bilag 1). Dette tal gælder for alle ansatte og altså ikke alene undervisere. Der er pt. ikke tilgængelige tal på kønsfordelingen af undervisere på MGK og konservatorierne til undersøgelsen her.

Adspurgt om, hvorvidt det betyder noget, at underviseren har samme køn som en selv, svarer cirka 95 pct. af musikskoleeleverne, at underviserens køn i forhold til dem selv er uden betydning. For MGK-elevernes vedkommende svarer 19 pct. af de adspurgte unge kvinder, at det betyder noget, at underviseren har samme køn som en selv. Blot 6 pct. af de unge mænd på MGK mener, at det har betydning, at underviseren har samme køn som en selv. I fritteksterne til spørgsmålet er det primært sangere, der svarer, at de helst ser, at underviseren har samme køn som dem selv, hvilket dels hænger sammen med underviserens vokalregister, dels at der ofte er lidt mere kropslig korrigerende forbundet med det at synge.

I spørgeskemaundersøgelsen blev musikskoleelever og MGK-elever spurgt om, hvad der inspirerede dem til at vælge deres instrument. Undersøgelsen viser, at der generelt ikke er store forskelle på inspirationen på tværs af køn, men én ting skiller sig ud: 21 pct. af de unge mænd og 12 pct. af de unge kvinder angiver, at deres instrumentvalg var inspireret af en kendt musiker. Der er altså en del flere unge mænd end unge kvinder, der har fundet inspiration hos kendte rollemodeller.

Flere unge kvinder fortæller, hvordan fraværet af kvindelige musikere på deres instrument gør det sværere at finde og spejle sig i rollemodeller:

”Der har ikke været andre piger at se op til. Selvfølgelig kan man også se op til drenge, men der er et eller andet ved at se en kvinde eller en pige, der er megadygtig. Det ser jeg næsten aldrig, og det er lidt træls.”

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 14 år

I fokusgruppeinterviewene danner der sig et billede af, at kvindelige undervisere kan noget andet end de mandlige undervisere. Ofte beskrives kvindelige undervisere ikke som bedre rent fagligt, men de spiller en anden rolle, især for de kvindelige elever og studerende, der spiller på instrumenter, som få kvinder spiller.

Kvindelige undervisere spiller en særlig rolle

Mange af de interviewede fremhæver deres mandlige undervisere som dygtige og inspirerende. Alligevel beskriver de, hvordan kvindelige rollemodeller spiller en særlig vigtig rolle for deres motivation og følelse af tilhørsforhold:

”Det står ud, når der er en kvinde [der underviser, red.], fordi det sker så sjældent. Det føles så stort. Jeg har spejlet mig rigtig meget i mange mandlige saxofonister. Min gamle slagtojslærer så jeg rigtig meget op til [...]. Men det står bare så tydeligt, når jeg endelig møder noget, der minder om mig selv. Det har jeg ikke set før. Årh, wow. De er derude. Jeg er ikke helt alene.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 25 år

Flere unge kvinder fortæller, hvordan mødet med kvindelige undervisere har været særlig motiverende, især fordi de ofte er de eneste kvinder på deres instrument eller linje. Mens mange trives med deres mandlige undervisere, beskriver de et savn efter rollemodeller af samme køn, som kan inspirere dem både fagligt, personligt og udviklingsmæssigt:

”Nu har jeg skiftet til en kvindelig lærer, som sidder i symfoniorkestret og er absurd dygtig. Det har virkelig presset og motiveret mig. For hvor kunne det da være fantastisk at være lige så god som hende. Det er så fedt. Men hun er også en af de eneste, jeg har mødt.”

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 15 år

I fokusgruppeinterviewene beskriver flere unge kvinder, hvordan kvindelige undervisere giver dem en klar retning og mod til at forfølge deres drømme. En ung kvindelig saxofonist fortæller, hvordan en kvindelig lærer gav hende mod til at søge ind på MGK: "Det var første gang, jeg havde en kvindelig saxofonlærer. Og jeg kunne bare spejle mig så meget i hendes energi og kvindelighed. Det synes jeg var godt." Flere fremhæver, hvordan mødet med kvindelige undervisere skaber en særlig oplevelse af rummelighed og engagement, der adskiller sig fra deres tidligere erfaringer:

"Der var en kvindelig trommeslager på et årstævne. Det var en kæmpe oplevelse at have hende. Det er så sjældent, at jeg har mødt det og været i et rum, hvor kvinder har taget teten. Det overrasker mig gang på gang, når man får lov til at mærke, hvordan de brænder for det, og hvordan de også formår at rumme [mine, red.] følelser. Det er nemlig det, jeg har savnet. Så når jeg har mødt dem, er det bare guld værd."

Kvindelig konservatoriestuderende, 25 år

For de fleste af de interviewede handler det ikke kun om faglig dygtighed, men også om energi og kvindelighed – og om at se en kvinde tage lederskabet:

"F.eks. var jeg vildt oppe at køre, da vi lige pludselig havde en kvinde. Det var ikke en mand, der spillede på trommerne længere. Wow, hvor var det skønt! Det er da helt vildt, og jeg synes, det påvirker mig meget. Det var en klar lederposition, som vi havde en kvinde til at sidde i."

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 18 år

Rollemodeller findes også uden for skolerne

Rollemodeller spiller en vigtig rolle for unge kvinders motivation og engagement i musiklivet. Disse inspirationskilder findes ikke kun på uddannelsesinstitutionerne, men også i andre miljøer, hvor kvindelige musikere kan identificere sig med og spejle sig i erfarne forbilleder.

En kvindelig konservatoriestuderende beskriver, hvordan deltagelse i musiklejre for kvinder gav hende selvtillid og styrkede hendes engagement i musikken:

"Jeg er vokset op med at køre på kvindelejr, og det har været et kæmpe privilegium for mig at være i det miljø. Der var en, som var uddannet bassist, og hun var meget sådan: 'Kom nu, du skal bare tage bassen.' Hun så, at jeg havde interesse for det, og hun har betydet sindssygt meget for, at jeg fortsatte, fordi hun altid bare opfordrede mig sygt meget. [...] Hun lånte mig sin bas og var opbyggende. Samtidig ved jeg, at jeg virkelig kunne spejle mig i hende som menneske."

Kvindelig konservatoriestuderende, 23 år

Dette citat er et af flere eksempler på, hvordan musikfællesskaber uden for skolesystemet kan skabe trygge rammer, der giver unge kvinder mod til at fortsætte med musikken. For nogle har mødet med kvindelige rollemodeller været så betydningsfuldt, at det har givet dem lyst til at tage nye skridt i deres karriere.

Flere unge kvinder søger også kvindelige undervisere uden for de danske uddannelsesinstitutioner. En studerende fremhæver en oplevelse med en kvindelig underviser på et konservatorium i udlandet:

”Ingen kender hende, men hun er pissedygtig. Og der var det bare følelsen af, at det kunne jeg også blive. Det havde jeg virkelig lyst til. At kunne følge i hendes fodspor.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 29 år

Disse eksempler understreger, at kvindelige rollemodeller – uanset om de findes i det formelle uddannelsessystem eller i alternative miljøer – kan spille en central rolle for unge kvinders engagement og tro på egne evner i musiklivet.

Luk ned for dig selv, og fokusér på dit instrument

Flere unge kvinder oplever, at de ikke bliver taget alvorligt, og at der ikke er plads til deres stemmer i de miljøer, de færdes i. De står ofte over for et valg: at indordne sig og gå på kompromis med deres visioner eller risikere at blive stemplet som aktivister.

En konservatoriestuderende beskriver, hvordan hendes forsøg på at fremhæve kvindelige komponister blev mødt med skepsis og modstand:

”De var sådan: ’Åhh, dig og dine kvinder.’ Det blev der virkelig set ned på. Og det sjove er, at jeg automatisk fik et stempel i panden som ’politisk aktivist.’ Men er det ikke mere politisk, at I kun har spillet mænd i 30 år? Dét synes jeg er langt mere politisk. Men når jeg siger det, lyder jeg ’fanatisk’, og det pisser mig af. Der er generelt en tankegang om, at kvinder ikke kan skabe store værker [...]. Men det handler også om magt. Hvem er det, der sætter de store værker på programmet? Det er de store mænd.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 29 år

Flere interviewede unge kvinder beskriver en kultur, hvor følelser og personlige erfaringer bliver afvist som overdrevne eller irrelevante. En kvindelig studerende fortæller, hvordan hun blev opfordret til at ”pakke sig selv væk” og kun fokusere på sit instrument. Hun forklarer, at denne tilgang står i kontrast til hendes eget behov for at udtrykke sig gennem musikken med alle de erfaringer og følelser, hun rummer. Det mønster går igen i flere interviews.

Manglen på kvindelige rollemodeller forstærker unge kvinders følelse af isolation. En studerende refererer en samtale, hun har haft med en studievejleder, der sagde:

”Vi er i det her vakuum lige nu. [...] Selvom der er mange kvindelige musikere derude, som er dygtige nok, så vælger de ikke at søge stillingerne. Det er måske, fordi de har gået på konservatoriet, og de har ikke set en eneste kvinde i de stillinger, så de aner ikke, at det er noget, der er muligt for dem.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 25 år

Nogle interviewede kritiserer undervisere for ikke at tage kønsproblematikker alvorligt, hvilket spænder fra udfordringer ved at være mor på konservatoriet til kampen for at skabe kønsnormudfordrende musik. En studerende fortæller:

”Jeg synes, det er udfordrende at gå et sted, hvor man bliver mødt med modstand, når jeg begynder at snakke om, at det er vigtigt for mig at kunne spejle mig i nogen og finde nogle kvinder på skolen, jeg kan arbejde sammen med. [...] Og han [læreren, red.] siger: Så ved du, det er vigtigt for dig, at du har nogen at spejle dig i. Nej, det er vigtigt for alle! Hvorfor understreger du, at det er et behov, der er vigtigt for mig? Det er mærkeligt at blive mødt med.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 27 år

Denne modstand fra både miljøet og enkelte undervisere skaber tvivl hos mange unge kvinder om deres fremtid på uddannelsen. Når deres kunstneriske ambitioner og behov for støtte ikke bliver taget alvorligt, risikerer de at miste motivationen og føle sig fremmedgjort i det musikalske miljø.

Flere kvinder i pensum og repertoire

En del unge kvinder, især på konservatorierne, udtrykker frustration over den manglende repræsentation af kvinder i både pensum og repertoire. Kritikken retter sig særligt mod klassisk musik og opera, hvor mandlige komponister fortsat dominerer. En kvindelig konservatoriestuderende beskriver sin opvågning omkring dette problem:

”Jeg kan faktisk huske første gang, jeg virkelig indså, hvor meget mandemusik der fyldte i mit liv. [...] Jeg tænkte: ’Fuck alle de her mænd. Jeg prøver at fortælle deres historie, men jeg vil udtrykke, hvem jeg er.’ Og det blev virkelig vigtigt for mig at undersøge, om musik overhovedet er kønnet.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 29 år

Flere studerende oplever, at initiativer til at skabe større diversitet i pensum og repertoire i høj grad udspringer fra dem selv som en bevægelse ”nedefra”. I interviews med undervisere fra musikskoler, MGK og konservatorier beskrives de studerendes pres som både udfordrende og inspirerende. Underviserne ser de studerendes engagement som en vigtig kraft, der holder dem ansvarlige og bidrager til at fremme nødvendige dagsordener.

For mange studerende handler dette arbejde ikke kun om at sikre større repræsentation af kvindelige komponister, men også om at finde deres egen stemme i en historisk mandsdomineret musikverden. Det er en påmindelse om, at forandringer ikke kun kan komme fra institutionernes ledelse, men også kræver aktiv deltagelse fra dem, der ønsker at udfordre normerne.

Hovedpointer, kapitel 7

Kapitlet har belyst, hvordan repræsentation og tilstedeværelsen af rollemodeller påvirker piger og unge kvinders engagement og motivation i musikuddannelserne. De centrale indsigter er:

- **Betydningen af kvindelige rollemodeller:** Mange unge kvinder fremhæver kvindelige undervisere som afgørende for deres motivation og følelsen af at blive taget seriøst. Rollemodeller anerkendes ikke kun for deres faglige dygtighed, men også for deres personlige energi og lederskab, der gør det lettere for de unge kvinder at forestille sig en fremtid inden for musikken.
- **Manglende anerkendelse af kunstnerisk bidrag:** Flere unge kvinder oplever, at deres kunstneriske bidrag og identitet ikke bliver værdsat, især når de adresserer kønsrelaterede problemstillinger eller påpeger manglen på kvindelige kollegaer og undervisere. Mange føler sig presset til at ”pakke sig selv væk” følelsesmæssigt for at passe ind i musikmiljøet.
- **Underrepræsentation i pensum og repertoire:** Kvinder er fortsat markant underrepræsenterede i både pensum og repertoire, særligt inden for klassisk musik. Denne historiske skævhed opleves som en barriere på tværs af uddannelsestrin og genrer.

Kapitel 8. Karriereovervejelser

”

Du har udsigt til et liv levet forskudt af alle andre. Når folk har fri, så er du ude på arbejde. Du har et liv, hvor du prioriterer så meget tid på det her, at det går ud over dine relationer.

Kvindelig MGK-elev, 25 år

Stor bevidsthed om branchens vilkår og udfordringer

I fokusgruppeinterviewene fylder tankerne om fremtiden som musiker meget – både blandt musikskoleelever, MGK-elever og konservatoriestuderende. Langt de fleste unge kvinder, der deltog i interviewene, er bevidste om de udfordringer og usikkerheder, som en karriere som musiker kan medføre. Dette tema, der udforskes i dette kapitel, skal derfor også ses som allestedsnærværende og for så vidt uafhængigt af de interviewedes forhold til og refleksioner omkring de andre tematikker.

Fremtiden fylder tidligt

Selv blandt kvindelige musikskoleelever, hvor mange stadig går i grundskolen, ses en tidlig bevidsthed om, at en fremtid som professionel musiker ofte opfattes som usikker og urealistisk i forhold til andre interesser og mål. Flere af de interviewede unge kvinder foretager en slags cost-benefit-analyse af deres fremtid og konkluderer, at en musikkarriere måske ikke er det rigtige valg for dem.

En talentlinje-elev på en musikskole udtrykker dette dilemma:

”Jeg har altid elsket musik. Og musik står mit hjerte meget nær. Og jeg vil elske at have en karriere, hvor jeg bare spiller musik og lever af det. [...] Jeg ville nok godt kunne holde min konservatorietid ud, men skal jeg være professionel musiker, så ved jeg ikke, hvor stabil min økonomi er. Og så ved jeg ikke, om jeg har noget arbejde i morgen, eller jeg har fri i morgen. Jeg ville elske det som arbejde, men det er for usikkert for mit hoved. I hvert fald det, jeg hører, at andre oplever.”

Kvindelig talentlinje-elev på musikskole, 19 år

Selvom denne unge kvinde brænder for musikken og drømmer om en karriere inden for feltet, bliver hendes forestillinger om musikerlivet præget af overvejelser om økonomisk usikkerhed, ustabile arbejdsvilkår og en uklar fremtid. Som følge heraf overvejer hun at blive musikterapeut, hvor arbejdsforholdene anses som mere stabile.

Flere interviewede nævner desuden, at de reflekterer over, om de ønsker at blive bedømt for deres musikalske evner gennem hele livet, eller om de hellere vil spille musik på egne præmisser blot for fornøjelsens skyld.

Alternative karriereveje

Nogle af de interviewede unge kvinder på MGK-niveau begynder allerede at optræde og oplever de prekære arbejdsforhold, der præger musikbranchen. For andre fylder forestillingerne om fremtiden stadig mest.

En MGK-elev udtrykker sine overvejelser:

”Jeg tror, at det sværeste ved musikken, det er at være ung og have så mange forventninger til, hvilket liv man skal leve, og kunne mærke, at økonomien bliver sværere og alt muligt andet, og man ved bare, at det ikke er et fag, hvor der er udsigt til en særlig god økonomi. Du har udsigt til, at du lever et liv forskudt af alle andre, fordi når folk har fri, så er du ude på arbejde. Du har et liv, hvor du prioriterer så meget tid på det her, at det går ud over dine relationer.”

Kvindelig MGK-elev, 25 år

For denne MGK-elev er det især de usikre arbejdsforhold og arbejdstider, der gør en musikkarriere svær at forestille sig som en holdbar livsstil. Økonomi og skæve arbejdstider udfordrer hendes forestillinger om, hvilket liv hun ønsker at leve, og bekymringen for, hvordan det vil påvirke hendes sociale relationer, fylder.

Blandt MGK-eleverne, som drømmer om en fremtid inden for musikken, ser nogle allerede nu på konkrete strategier og alternative karriereveje for at sikre en bæredygtig indkomst. Nogle nævner, at de er vant til at leve for få penge, ligesom deres musikerforældre har gjort, mens andre overvejer, hvordan de kan skabe en ”kludetæppeøkonomi” ved at kombinere musikudøvelse med undervisning.

For nogle fremstår en karriere som musiklehrer som en mere stabil løsning, mens andre ser denne vej som prekær, da arbejdstiderne stadig kan være udfordrende for et familieliv i traditionel forstand.

Derudover er der blandt MGK-elever en generel bevidsthed om branchens udfordringer, herunder en forestilling om, at det kan være særlig vanskeligt for kvinder at navigere i musikbranchen, selvom de fleste endnu ikke har konkrete erfaringer med dette.

Konservatoriestuderende er fremtidsfrustrerede

For de interviewede konservatoriestuderende bliver mange af deres forestillinger om musikbranchen bekræftet gennem konkrete erfaringer. På dette stadie beskriver de unge kvinder branchen som "håbløs", "usikker" og "kaotisk".

Musikmiljøet, både på uddannelsesinstitutionerne og i branchen, opleves som lille og tæt sammenvævet. De kvindelige konservatoriestuderende nævner, at ledere ofte er gode venner med undervisere, undervisere spiller i bands med studerende, og forbindelserne til branchen er gensidige. Denne tætte sammenhæng vurderes delvist positivt, fordi det skaber netværk og gensidigt kendskab, men samtidig som en udfordring, fordi det kan gøre det svært at sige fra eller klage, hvis man oplever uretfærdighed. En studerende beskriver frustrationen:

"Det er en fucking usikker branche. Det er fandme nederen. Det er svært at finde hoved og hale i, hvor man skal være, og hvem man skal snakke med. Der er virkelig mange forskellige lag i det. Der er nepotisme, der er magtrelationer, der er spidse albuer. Det kan bare virke virkelig kaotisk. Men især det her med, at der er nogle, der sidder på magten. Og det er fucking svært at regne ud, hvordan man kommer igennem."

Kvindelig konservatoriestuderende, 28 år

De kvindelige konservatoriestuderende omtaler branchen som "hierarkisk", "skræmmende" og "ubehagelig", især fordi magtpositionerne ofte er besat af de samme personer, typisk mænd. Dette skaber udfordringer for de unge kvinder, som oplever det svært at navigere i en branche præget af både interne relationer og stærke magthierarkier.

Arbejdsforhold konflikter med ønske om familie

På tværs af genrer oplever de kvindelige konservatoriestuderende dilemmaet mellem at forene et familieliv og en karriere inden for musik. Mange beskriver de psykiske og praktiske udfordringer ved at navigere i en branche, der ofte præges af prekære arbejdsforhold og usikre karrieremuligheder. En studerende reflekterer over sin fremtid:

"Jeg fortsætter ikke på kandidaten med det samme. Fordi jeg fornemmer på min situation, at jeg skal tage stilling til, om jeg vil have børn. Og hvis jeg vil have det, så skal jeg nok også vælge en anden uddannelse. Den type psykisk stress, der er i vores branche, de prekære arbejdsforhold og så dét at være kvinde gør bare, at jeg tænker, at jeg bliver nødt til at vende skuden. Altså jeg ved, at jeg er pissegod. Jeg ved også, at jeg kan det, jeg vil. Jeg føler, at jeg er i gang med den evige tilbagetrækning. Og jeg bliver ulykkelig, når jeg tænker på ikke at have musik i mit liv. Altså seriøst, inderligt ulykkelig."

Kvindelig konservatoriestuderende, 29 år

Nogle kvinder på konservatorierne oplever at blive opfordret til at få børn, mens de stadig er under uddannelse, da dette anses som fordelagtigt for deres karriereforløb. Samtidig beskriver andre, at de føler sig nødsaget til at signalere, at de ikke ønsker børn, for at for-

bedre deres chancer i branchen. En anden studerende deler sine overvejelser om, hvordan familievalg påvirker karrieremulighederne:

”Der er en agent i London, der er interesseret i mig, som jeg skal i kontakt med, og han kender mig overhovedet ikke. Jeg ved, at jeg ikke skal have børn, og jeg har lyst til at skrive det i mailen til ham. Jeg føler, at det forbedrer mine chancer. Men hver gang jeg formulerer mailen inde i mit hoved, så er jeg sådan: Det skal du ikke fucking skrive. Det er fuldstændig... det skal han ikke vide om dig. Hvorfor er det noget, jeg vil dele? Og det er jo klart, fordi jeg vil have et job.”

Kvindelig konservatoriestuderende, 29 år

For nogle fører disse negative forventninger og erfaringer til overvejelser om at skifte spor. For dem, der er fast besluttede på at forfølge musikken, handler det i højere grad om at tilpasse sig en branche, der ikke altid stemmer overens med de idealer, de har om musikken eller livet generelt.

Hovedpointer, kapitel 8

Kapitlet fokuserer på unge kvinders forestillinger om en fremtid som musikere. De interviewede unge kvinder udtrykker bekymringer om, hvilket arbejdsliv musikken kan føre med sig, og de beskriver en stor bevidsthed om kvinders vilkår i den uregulerede musikbranche.

- **Tidlige forestillinger om usikkerhed:** Fra de helt unge på 14 til de unge kvinder i slutningen af 20'erne og på tværs af musikskoler, MGK og konservatorier fylder tanker om fremtiden i musikbranchen. I fokusgruppeinterviews fremhæver de unge kvinder særligt bekymringer om økonomi, tid og familieliv som udfordringer.
- **Forskelle mellem aldersgrupper:** De helt unge musikskoleelever udtrykker sig i forestillinger om en usikker fremtid, der kan påvirke deres økonomi og sociale liv. For MGK-elever bliver forestillinger om fremtiden mere konkrete, efterhånden som de begynder at samle erfaringer og overveje, hvordan de kan opbygge et bæredygtigt arbejdsliv i musikbranchen.
- **Branchens strukturer:** På konservatorierne, hvor uddannelsen er tæt forbundet med branchen, beskriver de unge kvinder udfordringer ved at navigere i tætte relationer mellem ledere, undervisere og mandlige studerende. En del interviewede oplever branchen som nepotistisk, hierarkisk og mandsdomineret, hvilket kan gøre det svært for kvinder at finde deres plads.

DEL 3

BAG OM UNDERSØGELSEN

Litteraturgennemgang, datagrundlag og bilag

Del 3 består af en gennemgang af undersøgelsens datagrundlag og metodiske tilgang samt en litteraturgennemgang, som tilsammen udgør fundamentet for rapportens analyser og perspektiver.

I kapitel 10 præsenteres en analyse af relevant litteratur inden for feltet, som bidrager til en dybere forståelse af de mønstre og barrierer, der påvirker unge kvinder i musiklivet.

Kapitel 11 gennemgår den metodiske tilgang, der ligger til grund for rapportens analyser og fund. Denne del beskriver de kvalitative og kvantitative metoder, der er anvendt, herunder fokusgruppeinterviews, spørgeskemaundersøgelser, statistiske analyser og en systematisk litteraturgennemgang. Desuden behandles de etiske overvejelser, der har sikret deltageres anonymitet og datasikkerhed, samt hvordan repræsentation af alle køn er prioriteret i undersøgelsen.

Sidst i del 3 findes relevante bilag, rapportens projektbeskrivelse samt oversigt over anvendt litteratur.

Kapitel 9.

Litteraturgennemgang

Køn, musikuddannelse og talentudvikling

Denne litteraturgennemgang undersøger kønsforskelle og -dynamikker i musiklivet med fokus på talentudvikling og fødekæden fra musikskoler til konservatorier og videre til den professionelle musikbranche. De få danske studier, der findes (Another Life, 2021; Danmarks Radio & Bandakademiet, 2022; Analyse & Tal og KVINFO, 2022) belyser kønsbalancen i den professionelle del af musikbranchen. Analyse & Tal og KVINFO (2022) afdækker f.eks. de udfordringer, som kvindelige og ikkeciskønnede musikere møder i Danmark, herunder arbejdsvilkår og kønsstereotyper. Der mangler dog danske studier, der specifikt undersøger kønsperspektiver i musikundervisningen og de uddannelsesmiljøer, som understøtter talentudviklingen. Dette gør det nødvendigt at inddrage forskning fra andre lande.

For at belyse kønsproblematikker i en institutionel og kulturel kontekst, der ligner den danske, trækker gennemgangen på forskning fra Norge og Sverige, hvor emnet er behandlet mere indgående. Disse nordiske studier giver værdifuld indsigt i, hvordan kulturelle normer og institutionelle strukturer påvirker kønsdynamikker i musikuddannelserne og skaber kønsopdelte mønstre i talentudviklingen. Som supplement inddrages relevante britiske studier, hvor der både forskningsmæssigt og politisk har været fokus på køn i musiklivet.

Formålet med litteraturgennemgangen er at identificere centrale tendenser og udfordringer i kønsbalancen inden for musikuddannelser og musikbranchen som helhed. Gennemgangen fokuserer også på at fremhæve forskningsmæssige indsigter, der kan bidrage til en dybere forståelse af kønsdynamikker og pege på konkrete tiltag, der kan fremme kønsbalancen i talentudvikling og musikalsk praksis.

Litteraturen er udvalgt gennem en systematisk søgning kombineret med ekspertbidrag, hvilket skaber et helhedsorienteret perspektiv. For en mere detaljeret beskrivelse henvises til metodekapitlet.

Instrumentvalg og kønsnormer

Flere studier viser, at kønsnormer spiller en væsentlig rolle i, hvordan elever vælger instrumenter og engagerer sig i musikalske aktiviteter. Den britiske forsker Anna Bull (2019) påpeger, at børn tidligt internaliserer kønsstereotyper, som former deres musikalske præferencer og deltagelse. Ifølge Bull fører disse normer til kønsopdelte instrumentvalg: Piger opfordres typisk til at vælge instrumenter som fløjte og violin, der traditionelt opfattes som feminine, mens drenge oftere opmuntres til at spille instrumenter, der anses som maskuline, som trommer og guitar.

Lignende mønstre ses i Norden, hvor Björck (2012; 2013) og Blix et al. (2021) finder, at kønsnormer i skandinavisk musikundervisning ofte er indlejret i både undervisningsmaterialer og pædagogiske praksisser. Dette kan begrænse elevernes frihed til at udforske deres fulde musikalske potentiale, da kønsstereotyper ofte reproduceres i undervisningen.

Normerne omkring kønsopdelte instrumenter har betydning for begge køn. Hentschel (2022) viser f.eks., at drenge også kan opleve begrænsninger, når de engagerer sig i aktiviteter som korsang, der ofte opfattes som feminint kodet. Disse begrænsninger kan hæmme drenges musikalske udfoldelse, på samme måde som piger påvirkes af forventninger til deres instrumentvalg. Dette understreger behovet for en mere nuanceret tilgang til kønsdynamikker i musikundervisningen.

Kønsnormer og forandringspotentialer i musikundervisning

Musik- og kulturskolerne i Norden spiller en central rolle i at give børn og unge adgang til musikundervisning og kunstnerisk udvikling. Forskning fra især Sverige og Norge har undersøgt kønsaspekter i musikundervisning (f.eks. Björck, 2012; Onsrud, 2013), men der er fortsat behov for dybdegående studier af, hvordan kønsnormer påvirker deltagelse og instrumentvalg (Onsrud et al., 2021).

Björck (2013) ser musikundervisningen som et rum med potentialer til at udfordre eksisterende kønsnormer og skabe plads til nye måder at udtrykke sig musikalsk på. Blix et al. (2021) understreger, at musikundervisning kan fungere som en platform, hvor kønsstereotype strukturer bevidst udfordres og nedbrydes, hvis lærere og elever arbejder sammen med en reflektiv praksis.

Et tankevækkende eksempel på, hvordan kønsnormer kan udfordres i musikundervisningen, beskrives af Blix et al. (2021). Her vendes de gængse kønsdynamikker på hovedet i et hypotetisk scenarie:

En gruppe teenagedrenge træder ind i et øvelokale, hvor væggene er dekoreret med billeder af kvindelige musikikoner som Madonna, The Bangles og Aretha Franklin. Lokalet er fyldt med citater og hyldester til kvindelige musikere og skaber en atmosfære, der ofte ville blive opfattet som feminint præget. Da to piger – hvoraf den ene er datter af en kendt kvindelig jazzpianist – kommer ind, oplever drengene en følelse af at være udenforstående i et rum, der føles "ejet" af pigerne. Denne dynamik får drengene til at blive bevidste om deres egen tilstedeværelse og giver dem en følelse af, at de skal "bevise" deres ret til at være der som musikere.

Dette scenarie illustrerer, hvordan køn skaber subtile, men stærke normer for, hvem der føler sig hjemme og berettiget til at udtrykke sig i forskellige musikalske rum. Blix et al. (2021) bruger dette eksempel til at vise, hvordan musikundervisningen, gennem bevidst arbejde med sådanne normer, kan fungere som en platform for at udvide elevernes forståelse af køn og musikalsk deltagelse.

Flere studier anbefaler, at ligestillingsinitiativer iværksættes tidligt i musikundervisningen for at udfordre kønsstereotyper og skabe inkluderende læringsmiljøer (Analyse & Tal og KVINFO, 2022). Onsrud (2013) fremhæver læreres centrale rolle i at fremme en åben og mangfoldig musikuddannelse. Behovet for kvindelige rollemodeller anses som

afgørende for at inspirere piger og unge kvinder til at forfølge musikalske karrierer (Björck, 2012a). Både mandlige og kvindelige undervisere, der bevidst udfordrer kønsnormer, skaber desuden muligheder for, at alle kønsudtryk kan finde plads i musiklivet (Björck, 2012a; Blix et al., 2021).

Kønsbias og barrierer i videregående musikuddannelse

Videregående musikuddannelser som konservatorier spiller en central rolle i at forme fremtidens professionelle musikere. Kønsnormer, der påvirker instrumentvalg og deltagelse, kan følge eleverne hele vejen gennem deres uddannelse og yderligere forstærkes af strukturelle barrierer på højere niveau.

Kvindelige studerende møder ofte disse barrierer, som begrænser deres muligheder for at avancere i musiklivet. I en undersøgelse af kønsbalancen på norske konservatorier beskriver Mittner og Blix (2021) kønsopdeling på to niveauer: vertikalt og horisontalt. Vertikal kønssegregering handler om magt og prestige, hvor mænd i højere grad end kvinder opnår ledende og prestigefyldte positioner, mens kvinder typisk ender i mindre synlige og anerkendte roller. Horisontal kønssegregering reflekterer derimod en kønsarbejdsdeling, hvor mænd dominerer prestigefyldte områder som klassisk komposition, mens kvinder ofte arbejder inden for musikpædagogik, som tilskrives lavere status og værdi.

Heian (2018) beskriver fænomenet som et ”dobbelt ligestillingsparadoks”, hvor kvinder formelt har lige adgang til uddannelse, men reelt begrænses af skjulte kønnede strukturer og forventninger. Kvinder ender ofte i mindre synlige roller som undervisere eller administratorer, mens mænd dominerer de mest prestigefyldte og kunstneriske funktioner. Denne skævhed afspejles også i musikbranchen, hvor mænd besætter de mest indflydelsesrige positioner.

Disse mønstre har vidtrækkende konsekvenser for kvinders karrieremuligheder. Ifølge Mittner og Blix (2021) møder kvindelige studerende ofte strengere bedømmelseskriterier for at opnå samme anerkendelse som deres mandlige kollegaer. Kvinders bidrag inden for mandsdominerede områder undervurderes ofte, mens mænd i kvindedominerede områder sjældent oplever tilsvarende modstand. Dette skaber en strukturel ulighed, hvor unge kvinder står over for flere udfordringer i deres karriereudvikling. Blix et al. (2021) bemærker, at undervisningsmaterialer og lærebøger ofte overrepræsenterer mandlige komponister og musikere, hvilket fastholder kønsstereotype strukturer i uddannelsessystemet.

Samlet set peger forskningen på, at videregående musikuddannelser ikke blot reproducerer samfundets kønsnormer, men også forstærker dem gennem bedømmelseskriterier og repræsentation i undervisningen.

For at fremme ligestilling anbefaler forskerne en række tiltag. Blix et al. (2021) og Björck (2012) foreslår en revidering af læseplanerne for at sikre bedre repræsentation af kvindelige komponister og musikere. Dette kan reducere kønsstereotyper og fremme en mere

balanceret kønsrepræsentation i undervisningen. Desuden bør konservatorier reformere deres bedømmelseskriterier og skabe mere inkluderende miljøer, hvor kvinder og mænd har lige adgang til synlige og prestigefyldte positioner (Mittner & Blix, 2021; Heian, 2018; Kvalbein, 2008).

En vigtig del af dette arbejde er at engagere musikbranchens gatekeepere, herunder producenter, konservatorieledere og andre ledende figurer. Analyse & Tal og KVINFO (2022) og Bull (2019) fremhæver deres ansvar for at fremme kvinders synlighed, skabe lige arbejdsforhold og støtte initiativer som mentorprogrammer og netværk, der styrker kvinders selvtillid og karrieremuligheder.

Kunstnerisk frihed og bedømmelse

Björck (2012) beskriver populærmusik som et felt, der ofte præsenteres som et rum for personlig frihed og kreativ udfoldelse. Samtidig viser hendes forskning, at kønsnormer i populærmusik skaber usynlige barrierer for kvinder. Dette kalder hun et "frihedens paradoks", hvor den opfattede frihed reelt begrænses af maskuline normer, der favoriserer maskuline udtryksformer og hæmmer kvinders kunstneriske muligheder.

Maskuline normer i denne sammenhæng refererer til forventninger om autonomi, dominans og teknisk præstation, som ofte forbindes med mandlige musikere og deres kunstneriske udtryk. Stavrum et al. (2022) understøtter denne analyse ved at vise, hvordan forestillingen om autonomi og objektiv kvalitet i kunstneriske vurderinger ofte skjuler kønnede bias. Kvinders bidrag vurderes typisk ud fra maskulint definerede standarder, hvilket kan devaluere deres kunstneriske værdi og begrænse deres karrieremuligheder. Disse bias skaber en strukturel ulighed, hvor kvinder skal navigere inden for en ramme af maskuline normer, der hæmmer deres adgang til fuld kunstnerisk frihed og anerkendelse.

Inden for klassisk musik bemærker Bull (2019) og Scharff (2015), at kønsopdelte forventninger ofte skaber yderligere begrænsninger for kvindelige kunstnere. Kvinder kan føle sig pressede til at tilpasse sig stereotype forestillinger om, hvad der anses som passende for deres køn, hvilket påvirker deres kunstneriske valg og muligheder. Især i prestigefyldte og magtfulde roller som dirigentposter er kvinder fortsat stærkt underrepræsenterede.

Kvalbein (2008) fremhæver, hvordan klassisk musik som genre ofte er præget af kønnet arbejdsdeling og usynliggørelse af kvinders bidrag. Dette ses f.eks. i en opdeling af instrumenter i orkestre, hvor kvinder oftere spiller strygeinstrumenter og fløjte, mens mænd dominerer på messing- og slagtojsinstrumenter. Samtidig påpeger hun, at musik og musikhistorie ofte formidles på måder, der fremhæver mænds bidrag som normen. Dette resulterer i, at kvindelige komponister enten usynliggøres eller vurderes ud fra standarder, der ikke anerkender deres særlige styrker og bidrag. Kvinder må derfor ofte navigere i et snævrere handlingsrum for at opnå succes, hvilket begrænser deres kunstneriske frihed og bidrager til en kønnet opdeling i musiklivets muligheder og vilkår.

Denne historiske skævvridning skaber ikke blot en mangel på synlige kvindelige rollemønstre, men bidrager også til opfattelsen af, at klassisk musik primært er et mandligt domineret domæne. Ved at udfordre disse strukturer og sikre synlige kvindelige rollemønstre kan musiklivet skabe en mere balanceret platform, hvor alle uanset køn har lige muligheder for kunstnerisk frihed og anerkendelse (Scharff, 2015).

Pige- og kvindefællesskaber som udviklingsplatform

Kvindefællesskaber spiller en vigtig rolle som platforme for både kunstnerisk og personlig udvikling, især i musikmiljøer domineret af maskuline normer. Björck (2012a) argumenterer for en ny forståelse af, hvordan køn og magt interagerer i musikalske miljøer. Hun viser, at piger og unge kvinder ofte må navigere i rum præget af maskuline forventninger, hvor

de forventes at "tage en plads" gennem udadvendte og selvsikre handlinger. Denne tilgang kan være nødvendig for succes, men risikerer samtidig at objektivisere og begrænse deres kunstneriske autonomi. Kvinder står dermed over for et dobbeltpres: De skal både tilpasse sig maskuline normer og bevare deres egen identitet.

Pige- og kvindefællesskaber kan fungere som trygge miljøer, hvor kvinder kan eksperimentere med deres kunstneriske udtryk uden konkurrence fra maskuline normer. Disse fællesskaber giver kvinder mulighed for at udvikle deres kunstneriske praksis og selvtillid i et miljø, der værdsætter deres perspektiver og bidrag. Women and Equalities Committee (2024), en britisk parlamentarisk komité, der arbejder for ligestilling og diversitet, understøtter dette perspektiv. Komitéen fremhæver, at kvindefællesskaber kan øge kvinders deltagelse i musikalske aktiviteter, der traditionelt opfattes som maskuline. Samtidig anbefales det, at fællesskaberne integreres i bredere musikmiljøer, så kvindernes erfaringer og færdigheder kan bidrage til det samlede musikliv og modvirke yderligere kønsopdeling (Women and Equalities Committee, 2024; Björck, 2021).

For at kvindefællesskaber kan opnå deres fulde potentiale, kræves en bevidst indsats for at sikre, at de fungerer som springbræt til mere inkluderende musikmiljøer. Forskningen fremhæver opbygning af mentorprogrammer og netværk på tværs af køn som effektive strategier til at styrke kvinders selvtillid og karrieremuligheder i en konkurrencepræget branche (Björck, 2012a; Women and Equalities Committee, 2024). Mentorprogrammer kan skabe relationer, hvor erfarne musikere støtter yngre kvinder i deres udvikling, mens netværk tilbyder trygge rum til erfaringsdeling og fælles læring. Kvindefællesskaber koblet med mentorprogrammer og netværk på tværs af køn kan således ikke kun styrke kvinder individuelt, men også fungere som løftestænger for en mere inkluderende og ligestillet musikbranche.

Kapitel 10.

Metode og datagrundlag

Musiklivets talentrappports metode og datagrundlag

Musiklivets talentrapport bygger på en flerstrengt metodisk tilgang, der kombinerer kvalitative og kvantitative metoder. Denne tilgang tilstræber et helhedsorienteret billede af unge kvinders engagement og frafald i musiklivets fødekæde. Undersøgelsen inddrager fokusgruppeinterviews, spørgeskemaundersøgelser, statistiske data og en systematisk literaturgennemgang for at identificere generelle tendenser og afdække de bagvedliggende mekanismer, som præger de unges oplevelser. Som supplement til undersøgelsen er der gennemført informantinterviews med branchefolk, der arbejder med talentudvikling og vækstlaget. Disse interviews bidrager med indsigt i branchens strukturer, udfordringer og potentialer. Kombinationen af metoder giver mulighed for både at belyse komplekse sammenhænge i dybden og kortlægge mere overordnede mønstre i musiklivet.

Fokusgruppeinterviews

Omfang og deltagere: Der blev gennemført 12 fokusgruppeinterviews med i alt 60 unge kvinder fra musikskoler, MGK og konservatorier. Deltagerne var i alderen 14-32 år og blev inviteret som repræsentanter fra de tre institutionstyper, der udgør musiklivets fødekæde. Valget af disse grupper afspejler undersøgelsens fokus på kønsrepræsentation og de særlige temaer, der er knyttet til de forskellige trin i fødekæden. For at sikre en bred repræsentation inviterede vi både unge kvinder og unge kønsminoriteter til at deltage. Dog var de deltagere, der tilmeldte sig og deltog, udelukkende unge kvinder. Dette betyder, at kønsminoriteter desværre ikke er repræsenteret i fokusgruppeinterviewene.

For at indhente et institutionelt perspektiv blev der også afholdt tre separate fokusgruppeinterviews med undervisere og ledere fra musikskoler, MGK-centre og konservatorier. Disse interviews havde til formål at belyse institutionelle og faglige perspektiver på repræsentation, mangfoldighed og strukturelle udfordringer i musiklivet.

Temaer og struktur: Fokusgrupperne blev designet som semistrukturerede interviews med åbne spørgsmål og tematisk guidet samtale. Dette format gav deltagerne mulighed for at dele deres egne erfaringer og refleksioner. Temaerne omfattede:

- Instrumentvalg: Hvordan kønsnormer påvirker unges præferencer og valg.
- Motivation og engagement: Drivkræfter og barrierer for deltagelse i musiklivet.
- Konkurrence og netværk: Deltagernes oplevelser med konkurrenceprægede miljøer og behovet for støtte.
- Repræsentation: Betydningen af synlige kvindelige og kønsdiverse rollemodeller i musiklivet.
- Fremtidsmuligheder: Deltagernes visioner og orienteringer for fremtiden, herunder om en musikkarriere indgår i deres planer.

Fokusgrupperne med undervisere og ledere fokuserede specifikt på strukturelle forhold, organisatoriske udfordringer og deres perspektiver på kønsrepræsentation og mangfoldighed i musiklivet.

Praktisk gennemførelse: Fokusgruppeinterviews med unge kvinder blev primært gennemført af Flexwerker i perioden maj-september 2024 med Kulturens Analyseinstitut som medfacilitator i to interviews. Fokusgrupper med undervisere og ledere blev gennemført virtuelt af Kulturens Analyseinstitut. Hver fokusgruppe bestod af 4-8 deltagere og varede mellem 90 og 120 minutter.

Transskription og datahåndtering: Alle interviews blev optaget med deltagernes samtykke og transskriberet ordret. Data blev anonymiseret ved at fjerne personlige oplysninger og anvende pseudonymer. Citater blev korrekturlæst for læsbarhed uden at ændre på deres indhold.

Spørgeskemaundersøgelse

To skemaer tilpasset målgrupperne: Undersøgelsen bygger på to særskilte spørgeskemaer rettet mod elever på musikskoler og MGK-centre. Skemaerne var stort set ens, men enkelte spørgsmål og svarmuligheder blev tilpasset for at sikre, at begge målgrupper kunne give relevante og præcise svar. Denne differentiering gjorde det muligt at indfange nuancer i oplevelserne hos elever fra de forskellige institutionstyper.

Målgruppe og aldersinterval: Spørgeskemaerne blev distribueret digitalt til elever på landets 98 musikskoler og otte GK-centre. Målgruppen omfattede unge i alderen 14-25 år, der repræsenterer både de tidlige og mellemliggende faser af den musikalske fødekæde. Besvarelser uden for dette aldersinterval blev ekskluderet for at sikre validitet. Aldersintervallet blev valgt for at sikre, at deltagerne kunne reflektere over relevante temaer og emner i relation til deres musikalske udvikling. Undersøgelsen inkluderede deltagere af alle køn, herunder kønsminoriteter, for at sikre et bredt perspektiv på musiklivets dynamikker. Mens kønsminoriteter desværre ikke var repræsenteret i fokusgruppeinterviewene, blev deres stemmer reflekteret gennem deres deltagelse i spørgeskemaet.

Stikprøvens sammensætning: Musikskoleelever blev spurgt, om de også deltog i MGK, og blev i så fald omdirigeret til MGK-skemaet. Denne metode sikrede, at deltagere med dobbelt tilknytning udfyldte det mest relevante skema. Tabellen nedenfor viser stikprøvens sammensætning:

Population	Antal besvarelser	Forkert skema	For gamle/for unge	Antal gyldige besvarelser
Musikskolen	811	73	30	708
MGK	305	-	0	305

Geografisk repræsentation: Musikskoleelever fra 79 pct. af landets kommuner deltog, og alle otte MGK-centre var repræsenteret. Tabellen nedenfor viser den regionale fordeling af besvarelserne:

Region	Musikskole (n)	Musikskole (pct.)	MGK (n)	MGK (pct.)
Region Hovedstaden	243	34 pct.	106	35 pct.
Region Midtjylland	122	17 pct.	67	22 pct.
Region Nordjylland	48	7 pct.	27	9 pct.
Region Sjælland	74	10 pct.	31	10 pct.
Region Syddanmark	221	31 pct.	74	24 pct.

Temaer i spørgeskemaet: Spørgeskemaerne blev designet til at belyse centrale aspekter af de unges oplevelser med musiklivet. De temaer, der blev undersøgt, inkluderede:

1. Instrumentvalg: Hvordan kønsnormer påvirker valg af instrumenter og engagement.
2. Motivation og engagement: Faktorer, der påvirker de unges interesse for musik.
3. Repræsentation og rollemodeller: Betydningen af synlige forbilleder i musiklivet.
4. Skole/job og karriere: Sociale og strukturelle faktorer, der begrænser deltagernes muligheder for progression i musiklivet.
5. Fremtidsambitioner: Deltagernes orienteringer og mål for fremtiden, herunder hvordan en musikkarriere passer ind i deres langsigtede planer.

Åbne besvarelser og tematisk analyse: Spørgeskemaet inkluderede åbne tekstfelter, som gav deltagerne mulighed for at uddybe deres oplevelser og synspunkter. Disse besvarelser blev analyseret ved hjælp af tematisk kodning for at identificere nøglemønstre og variationer i deltagernes refleksioner. Udvalgte citater fra de åbne besvarelser er medtaget i rapporten for at illustrere de vigtigste pointer og give en mere nuanceret forståelse af de unges perspektiver. Citaterne er korrekturlæst for læsbarhed uden at ændre indholdet.

Behandling og præsentation af data: De kvantitative besvarelser blev analyseret statistisk og opdelt efter variabler som køn, alder og institutionstype for at identificere mønstre og forskelle på tværs af grupper. De kvalitative data fra de åbne tekstfelter blev kodet tematisk for at afdække de bagvedliggende forklaringer på de kvantitative mønstre.

Denne kombination af kvantitative og kvalitative analyser skaber en helhedsorienteret forståelse af de unges oplevelser i musiklivet, hvor brede tendenser og individuelle erfaringer begge bliver belyst.

I grafer, der arbejder med procentvis fordeling af besvarelser, afrundes der til nærmeste hele tal. Der er således enkelte steder, hvor graferne ikke summer op til præcis 100 pct.

Statistisk data

For at supplere de kvalitative og kvantitative analyser er der anvendt data fra Danmarks Statistik, Koda, DR og andre relevante organisationer i musiklivet, herunder også MGK-centrene og konservatorierne, der har stillet deres interne ansøgnings- og optagsstatistikker til rådighed for undersøgelsen i anonymiseret form.

Undersøgelsen anvender data fra særkørsler rekvireret af Kulturministeriet hos Danmarks Statistik, der bl.a. beskriver professionelle musikeres uddannelsesbaggrund. Derudover er der anvendt offentlige data fra Danmarks Statistik, herunder statistikkerne SKOLM02B og KUNST1. Det har ikke været muligt at få tal på, hvor mange professionelle musikere der har en musikskolebaggrund, selvom det har været et ønske.

Ved at integrere statistiske data fra flere kilder har undersøgelsen fået et bredere perspektiv på de strukturelle og sociale dynamikker, der påvirker unges engagement og progression i musiklivet. Dataene har ikke alene understøttet analysens hovedtemaer, men også bidraget til en mere nuanceret forståelse af forskelle og ligheder på tværs af de tre institutionstyper i fødekæden.

Litteraturgennemgang

Undersøgelsen er understøttet af en systematisk litteraturgennemgang. Formålet var at skabe et solidt grundlag for rapportens analyser og perspektiver på køn, talentudvikling og de strukturelle dynamikker, der præger musiklivet.

Søgeproces: Litteraturgennemgangen blev udført i REX-databasen på Det Kongelige Bibliotek med udgangspunkt i nøje udvalgte søgeord, der dækkede centrale temaer i undersøgelsen:

- Musik / musikundervisning / musikuddannelse / musiklivet etc.
- Køn / kønsbalance / kønsforskelle / kønsdynamikker etc.
- Talentudvikling / talentudviklingsmiljøer / fødekæde / vækstlag etc.

Ud over denne systematiske søgning blev en snowball-metode anvendt, hvor referencer fra centrale publikationer blev undersøgt for at identificere yderligere relevante studier. Denne kombination af metoder sikrede en grundig afdækning af både velkendte og mindre belyste områder i forskningen.

Begrænset dansk forskning og nordisk fokus: Gennemgangen afslørede, at der findes meget få danske studier, der direkte beskæftiger sig med køn og musiklivet. Der er ingen danske studier, der fokuserer specifikt på kønsdynamikker i de tre institutionstyper – musikskoler, MGK og konservatorier – som i denne undersøgelse defineres som den musikalske fødekæde. Denne mangel på danske studier dannede et vigtigt udgangspunkt for inddragelsen af nordisk og international forskning. Ved at inkludere studier fra Norge og Sverige, som har lignende institutionelle rammer, blev det muligt at belyse centrale tendenser og udfordringer i et bredere perspektiv.

Rådgivning fra eksperter: For at kvalificere litteraturudvalget blev de to nordiske eksperter professor Heidi Stavrum og lektor Cecilia Björck inddraget som rådgivere. De bidrog med at identificere nøglepublikationer og gav værdifuld kontekst til undersøgelsens fokusområder. Denne ekspertindsats sikrede, at relevante perspektiver fra nordiske og internationale studier blev integreret i analysen.

Relevans for undersøgelsen: Den omfattende litteraturgennemgang har styrket undersøgelsens fundament. Inklusionen af nordisk og international forskning er ikke kun med til at udfylde det videnshul, der eksisterer i Danmark, men har også gjort det muligt at relatere undersøgelsens fund til bredere tendenser og udfordringer i musiklivet.

Etiske overvejelser: Alle data er blevet behandlet i overensstemmelse med GDPR-regler for datasikkerhed og anonymitet. Samtykke blev indhentet skriftligt fra alle deltagere, og for deltagere under 15 år blev der desuden indhentet forældresamtykke.

Anonymiteten er sikret gennem brug af pseudonymer i transskriptioner og rapportering. For at beskytte deltagernes identitet blev personlige oplysninger fjernet, og citater blev anonymiseret ved at angive institutionstype, alder og køn.

Litteratur

Analyse & Tal og KVINFO. (2022). Hvorfor er der så få kvinder i musikken? Koda, Dansk Live, Jazz Danmark, Snyk, ROSA, Tempi.

Another Life (2021). Repræsentation i den danske musikbranche – på og bag scenen.

Björck, C. (2012). Gender and music education: A study on how gender influences music education practices and policies. Doctoral dissertation. University of Gothenburg.

Björck, C. (2012a). Musikprojekt riktade mot tjejer: Potential, problematik och paradoxer. I J. Lundin (red.), Intro – en antologi om musik och samhälle (s. 123-140). Malmö: Kira Förlag.

Björck, C. (2013). A music room of one's own: Discursive constructions of girls-only spaces for learning popular music. *Girlhood Studies*, 6 (2), 11-29.

Björck, C. (2021). Music Gender and Social Change: Contemporary Debates, Directions, and Challenges. I Onsrud, S.V., Blix, H.S., & Vestad, I.L. (red.), *Gender Issues in Scandinavian Music Education: From Stereotypes to Multiple Possibilities*. Routledge.

Blix, H.S., Vestad, I.L., & Onsrud, S.V. (2021). Introduction: Envisioning gender diversity for music education. I S.V. Onsrud, H.S. Blix, & I.L. Vestad (red.), *Gender Issues in Scandinavian Music Education: From Stereotypes to Multiple Possibilities*. Routledge.

Boeskov, K. (2023). Evaluering af Grib Engagementet: Sådan styrker vi børn og unges deltagelse i kunstneriske aktiviteter. Slots- og Kulturstyrelsen.

Bull, A. (2019). *Class, control, & classical music*. Oxford University Press.

Danmarks Radio & Bandakademiet (2022). Kvinderne i musikken – en undersøgelse af kønsbalancen i den danske musikbranche. Danmarks Radio.

Danmarks Statistik. (2022). Musikskolerne i Danmark – opdateret datagrundlag. Særtræk foretaget for Kulturministeriet (udgivet).

Danmarks Statistik. (2023). Kunstnere i Danmark 2022. Hentet 15.11.2024 fra <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/kunstnere-i-danmark>.

Danmarks Statistik. (2024). Særtræk til Musiklivets talentrapport. Udarbejdet for Kulturministeriet. Danmarks Statistik (udgivet).

Heian, M.T. (2018). Norske kunstnere og det doble likestillingsparadokset. Tidsskrift for kjønnsforskning, 42(1-2), 47-66.

Hentschel, L. (2022). Att bli en sjungande tonårspojke: en livshistoria om att sjunga tillsammans med andra i skolan. I R.V. Strøm, Ø.J. Eiksund, & A.H. Balsnes (red.), Samsang gjennom livsløpet (s. 173-197). Cappelen Damm Akademisk.

Holgersen, S.E., & Holst, F. (2020). Musikfaget i undervisning og uddannelse. Status og perspektiv 2020. Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), Aarhus Universitet.

Kulturministeriet (2014). Bekendtgørelse af lov om musik (LBK nr. 32 af 14. januar 2014). Retsinformation. Hentet 12.12.2024 fra <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2014/32>

Kulturministeriet (2016). Lov om videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet (Lovbekendtgørelse nr. 732 af 14. juni 2016). Retsinformation. Hjemtaget 12.12.2024 fra <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2016/73>

Kulturministeriet (2017). Musikskolerne i Danmark. Kulturministeriet. Hentet 12.12.2024 fra https://kum.dk/fileadmin/_kum/5_Publikationer/2017/kum_musikskole_web.pdf

Kulturministeriet. (2023). Musikhandlingsplan 2023-26. Kulturministeriet.

Kulturministeriets Rektorer (KUR) (2023). Charter for diversitet på de kunstneriske uddannelser under Kulturministeriet. Hentet 3.1.2025 fra https://www.dkdm.dk/sites/default/files/inline-files/Charter%20for%20diversitet%20p%C3%A5%20de%20kunstneriske%20uddannelser%20under%20Kulturministeriet_0.pdf

Kvalbein, A. (2008). Magnetiske eller umusikalske motpolar? I Lorentzen, A., & Kvalbein, A. (red.), Musikk og kjønn – i utakt? Norsk kulturråd i kommission hos Fagbokforlaget.

Koda (2024). Fem år med uændret kønsbalance, Kønsstatistik 2024. Koda.

Konservatoriernes ansøger- og optagelsesstatistik (2024). Udtræk til Musiklivets talentrapport. Musikkonservatorierne (uudgivet).

MGK-centrenes ansøger- og optagelsesstatistik (2024). Udtræk til Musiklivets talentrapport. MGK-centrenes ansøger- og optagelsesstatistik (uudgivet).

Mittner, L., & Blix, H.S. (2021). Career Paths in Higher Music Education: Challenges for Gender Equality in the Arts. I Onsrud, S.V., Blix, H.S., & Vestad, I.L. (red.), Gender Issues in Scandinavian Music Education: From Stereotypes to Multiple Possibilities. Routledge.

Onsrud, S.V. (2013). Kjønn på spill – kjønn i spill: En studie av ungdomsskoleelevers musisering, Doctoral thesis, University of Bergen. Bergen Open Research Archive.

Onsrud, S.V., Blix, H.S., & Vestad, I.L. (red.) (2021). Gender Issues in Scandinavian Music Education: From Stereotypes to Multiple Possibilities. Routledge.

Pilgaard, M. (2012). Teenageres idrætsdeltagelse i moderne hverdagsliv. Scandinavian Sport Studies Forum, 3, 71-95.

Scharff, C. (2015). Equality and Diversity in the Classical Music Profession: A Research Report. King's College London.

Stavrum, H. (2008). Kjønnede relasjoner innenfor rytmisk musikk. I Lorentzen, A., & Kvalbein, A. (red.), Musikk og kjønn – i utakt? Norsk kulturråd i kommission hos Fagbokforlaget.

Stavrum, H., Vinge, J., & Salvesen, G.U. (2022). Prat eller handling? Om kjønn og ambivalens i musikkarbeidsmarkedet. I S. Røyseng, H. Stavrum, & J. Vinge (red.), Musikerne, bransjen og samfunnet (kap. 11, s. 267-290). Cappelen Damm Akademisk.

Women and Equalities Committee (2024). Misogyny in music: Second report of session 2023-24. House of Commons.

KULTURENS ANALYSEINSTITUT

Kulturens Analyseinstitut
(+45) 69 16 26 69
info@kulturanalyser.dk
kulturanalyser.dk
Stændertorvet 3 D,
4000 Roskilde, Denmark

Bilag

BILAG 1. Kvindelig repræsentation ved forskellige nedslag i musiklivets fødekæde

Piger/kvinder som:	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	Kilde
Elever på musikskole, 0-3 år										51%	53%		DST - SKOLM02B
Elever på musikskole, 4-6 år										64%	63%		DST - SKOLM02B
Elever på musikskole, 7-9 år										63%	65%		DST - SKOLM02B
Elever på musikskole, 10-14 år	56%	57%	58%	58%	58%	58%	58%	58%	58%	59%	60%		DST - SKOLM02B
Elever på musikskole, 15-19 år										55%	56%		DST - SKOLM02B
Elever på musikskole, 20-24 år										51%	52%		DST - SKOLM02B
Elever på musikskole, 25 år og derover	63%	65%	66%	66%	66%	67%	68%	67%	67%	68%	69%		DST - SKOLM02B
Talentelever på musikskole, forskole (0-9 år)	54%	58%	72%	69%	70%	67%	57%	68%	66%				
Talentelever på musikskole, alle (0-24 år)	51%	52%	55%	55%	58%	57%	56%	57%	56%				
Elever på musikefterskoler	66%	70%	65%	66%	73%	59%	57%	59%	56%	58%	57%	58%	Statistik rekvireret fra musikefterskolerne
Musik C, modtager af afsluttende standpunktkarakter ved STX	53%	54%	55%	56%	57%	57%	60%	57%	57%	60%	58%		Børne og Undervisningsministeriets uddannelsesstatistik
Musik B, modtager af afsluttende standpunktkarakter ved STX	50%	52%	54%	48%	47%	52%	49%	54%	55%	47%	54%		Børne og Undervisningsministeriets uddannelsesstatistik
Musik A, modtager af afsluttende standpunktkarakter ved STX	53%	54%	55%	56%	57%	57%	60%	57%	57%	60%	58%		Børne og Undervisningsministeriets uddannelsesstatistik
Ansøgere til MGK		32%	32%	34%	36%	33%	34%	37%	34%	35%	37%	38%	MGK statistik
Optagne på MGK		35%	32%	32%	38%	29%	34%	38%	37%	33%	34%	36%	MGK statistik
Elever på MGK										37%	36%		DST - SKOLM03
Ansøgere til konservatorierne						39%	32%	33%	33%	33%	31%	32%	MUR-statistikken
Optagne på konservatorierne						39%	37%	40%	41%	40%	38%	39%	MUR-statistikken
Elever på konservatorierne													
Dimittender fra konservatorierne	37%	38%	44%	36%	40%	40%	40%	42%	42%	40%	43%		Særtæk fra DST
Beskæftigede dimittender fra konservatorierne								40%	40%	39%	39%		DST - KUBESK33
Professionelle musikere											27%		DST - KUNST1
Medlemmer hos Koda								19%	20%	20%	20%	20%	Kodas kønsstatistik
Udbetalinger fra Koda (beløb)	12%	12%	11%	11%	11%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	Kodas kønsstatistik
Nyindmeldte medlemmer hos Koda		21%	22%	21%	22%	22%	22%	24%	25%	28%	27%	27%	Kodas kønsstatistik
Udbetalinger til nye Koda-medlemmer (beløb) *								15%	17%	20%	21%	24%	Kodas kønsstatistik
Medlemmer hos Gramex					26%								
Udbetalinger fra Gramex (beløb)					21%								
Artister spillet på DR			21%	19%	17%	18%	18%	20%	26%				DR og Kulturministeriet
I blandede grupper spillet på DR			18%	18%	17%	15%	17%	16%	15%				DR og Kulturministeriet
DR: Kvindelige, danske hovedkunstere og orkestre/bands med blandede køn	36%	34%	35%	34%	33%	32%	34%	35%	40%	46%	46%		DR Rapportering (2020-opgørelsesmetode)
DR: Heraf kvindelige, danske hovedkunstere og orkestre/bands kun med kvinder	21%	20%	20%	18%	17%	18%	18%	20%	27%	29%	29%		DR Rapportering (2020-opgørelsesmetode)
Ophav til musik fremført af orkestre, ensembler m.m.			2%	3%	6%	5%	6%	7%	11%				Repertoirestatistikken
Ophav til ny musik fremført af orkestre, ensembler m.m.			7%	11%	24%	18%	26%	23%	37%				Repertoirestatistikken
Ansatte på musikskolerne, 49 år og derunder										51%	51%		DST - SKOLM04B
Ansatte på musikskolerne, 50 år og derover										48%	47%		DST - SKOLM04B

* Indmeldt inden for de seneste 5 år

BILAG 2. Repræsentation af piger i musikskolen efter instrumentfag

Instrument/fag	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	Gennemsnit
Tværfløjte	92%	91%	90%	90%	91%	89%	89%	89%	87%	90%
Sammenspil, Tværfløjteorkester	85%	88%	86%	91%	91%	86%	83%	83%	84%	86%
Marchfløjte	97%	97%	95%	85%	83%	82%	83%	80%	71%	86%
Sammenspil, Kor	84%	85%	85%	86%	84%	83%	83%	84%	85%	84%
Sang	84%	83%	83%	83%	83%	83%	82%	82%	82%	83%
Blokfløjte	86%	87%	85%	83%	82%	81%	78%	78%	78%	82%
Sammenspil, Blokfløjteorkester	86%	83%	85%	83%	79%	79%	76%	79%	74%	81%
Violin	78%	77%	76%	75%	74%	74%	74%	73%	73%	75%
Sammenspil, Strygerorkester	75%	75%	75%	74%	73%	71%	72%	70%	71%	73%
Cello	72%	73%	72%	73%	72%	71%	72%	70%	70%	72%
Klaver	70%	70%	71%	72%	72%	70%	68%	66%	65%	69%
Bratsch	71%	70%	73%	69%	63%	67%	63%	64%	58%	66%
Sammenspil, Kammermusik	62%	65%	65%	64%	65%	67%	65%	64%	66%	65%
Sammenspil, Symfoniorkester	67%	68%	63%	62%	62%	59%	59%	60%	61%	62%
Klarinet	59%	60%	59%	59%	62%	59%	61%	61%	59%	60%
Andet instrument	64%	61%	60%	59%	62%	60%	57%	58%	58%	60%
Obo	64%	66%	64%	61%	66%	56%	49%	50%	55%	59%
Harmonika/Akkordeon	56%	55%	57%	59%	60%	59%	59%	58%	56%	58%
Synthesizer/Keyboard	56%	56%	59%	59%	60%	58%	56%	52%	52%	57%
Hørelære	53%	54%	56%	56%	59%	59%	55%	57%	55%	56%
Sammenspil, Harmonika orkester	48%	52%	60%	59%	55%	61%	58%	48%	52%	55%
Sammenspil, Folkemusik	53%	56%	55%	57%	56%	56%	55%	50%	53%	55%
Sammenspil, Elementært sammenspil	52%	56%	54%	55%	55%	56%	54%	54%	54%	54%
Ukulele	36%	33%	49%	49%	42%	58%	71%	73%	74%	54%
Sammenspil, Andre orkestre	55%	54%	54%	54%	53%	53%	53%	51%	57%	54%
Fagot	50%	51%	59%	52%	51%	52%	55%	53%	44%	52%
Sammenspil, Harmoni orkester	52%	50%	50%	50%	51%	50%	51%	51%	52%	51%
Musikterapi	40%	57%	40%	40%	43%	50%	38%	50%	67%	47%
Althorn/tenorhorn/div. ventilbasun	47%	36%	43%	47%	47%	45%	55%	53%	47%	47%
Valdhorn	52%	48%	47%	42%	45%	44%	47%	41%	41%	45%
Kirkeorgel	31%	11%	52%	41%	57%	52%	58%	50%	52%	45%
Kontrabas	48%	42%	42%	43%	45%	48%	46%	38%	41%	44%
Sammenspil, Brassband	46%	39%	43%	42%	40%	42%	40%	43%	44%	42%
Saxofon	43%	44%	44%	43%	41%	39%	41%	41%	36%	41%
Akustisk guitar	38%	40%	42%	43%	42%	42%	42%	40%	38%	41%
Sammenspil, Bigband	38%	38%	43%	37%	40%	42%	42%	42%	44%	40%
Trompet/kornet	41%	40%	39%	42%	42%	41%	39%	40%	40%	40%
Elorgel	0%	0%	75%	60%	60%	0%	0%	50%	100%	38%
Sammenspil, Guitarorkester	28%	30%	36%	37%	39%	42%	43%	46%	42%	38%
Sammenspil, Rytmask orkester	33%	34%	37%	36%	37%	39%	41%	40%	38%	37%
Trækbasun	32%	32%	30%	32%	30%	33%	41%	41%	44%	35%
Sammenspil, Slagtøjsorkester	24%	22%	22%	24%	28%	30%	31%	31%	32%	27%
Tuba	30%	23%	23%	21%	45%	20%	20%	15%	16%	24%
Elbas	15%	15%	18%	19%	24%	24%	25%	26%	27%	21%
Musikteknologi	26%	17%	8%	16%	12%	22%	21%	15%	8%	16%
Elguitar	9%	12%	12%	14%	15%	16%	16%	18%	17%	14%
Slagtøj	11%	12%	12%	12%	13%	15%	17%	17%	18%	14%
Instrumentgruppe/fag	2021/22	2022/23	Gennemsnit							
Sang	85%	83%	84%							
Strygeinstrument	73%	74%	74%							
Tasteinstrument	64%	64%	64%							
Sammenspil	61%	63%	62%							
Øvrige musikfag	59%	63%	61%							
Træblæser	62%	59%	60%							
Strenginstrument	37%	37%	37%							
Messingblæser	34%	36%	35%							
Slagtøj	17%	18%	18%							

BILAG 3. Fordeling af piger i musikskolen efter instrument

Instrument	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	Gnsnt.
Klaver	24%	25%	27%	27%	27%	25%	24%	23%	21%	25%
Sammenspil, Kor	13%	14%	15%	17%	15%	16%	16%	16%	14%	15%
Sang	9%	10%	11%	11%	10%	9%	9%	9%	8%	9%
Akustisk guitar	8%	10%	11%	11%	10%	10%	9%	8%	7%	9%
Sammenspil, Elementært sammenspil	5%	7%	9%	10%	9%	10%	10%	9%	8%	9%
Violin	6%	7%	7%	7%	7%	7%	6%	6%	6%	7%
Sammenspil, Rytmisk orkester	3%	4%	4%	3%	3%	3%	4%	3%	3%	3%
Tværfløjte	3%	3%	3%	3%	3%	3%	2%	2%	2%	3%
Hørelære	2%	2%	3%	3%	3%	3%	2%	2%	2%	3%
Sammenspil, Strygerorkester	3%	3%	3%	3%	3%	2%	2%	2%	2%	3%
Sammenspil, Andre orkestre	2%	1%	2%	3%	2%	2%	3%	3%	2%	2%
Blokløjte	3%	3%	2%	2%	2%	2%	2%	1%	1%	2%
Slagtøj	1%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Sammenspil, Harmoni orkester	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Cello	1%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	1%	2%
Saxofon	1%	2%	2%	2%	2%	1%	1%	2%	1%	1%
Synthesizer/keyboard	1%	2%	2%	2%	2%	1%	1%	1%	1%	1%
Klarinet	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Sammenspil, Symfoniorkester	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Andet Instrument	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Trompet/kornet	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Sammenspil, Guitarorkester	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Elbas	0%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Elguitar	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Sammenspil, Slagtøjsorkester	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Sammenspil, Kammermusik	1%	1%	1%	1%	1%	1%	0%	1%	1%	1%
Sammenspil, Bigband	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	0%	1%
Sammenspil, Blokløjteorkester	1%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Sammenspil, Brassband	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Sammenspil, Tværfløjteorkester	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Ukulele	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	0%
Harmonika/Akkordeon	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Bratsch	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Sammenspil, Folkemusik	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Kontrabas	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Trækbasun	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Obo	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Sammenspil, Harmonika orkester	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Althorn/tenorhorn/div. ventilbasun	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Valdhorn	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Fagot	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Marchfløjte	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Musikteknologi	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Tuba	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Kirkeorgel	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Musikterapi	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Elorgel	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Instrumentgruppe/fag	2021/22	2022/23	Gnsnt.							
Sammenspil	38%	40%	39%							
Tasteinstrument	21%	21%	21%							
Strenginstrument	9%	9%	9%							
Øvrigemusikfag	8%	8%	8%							
Strygeinstrument	7%	8%	8%							
Sang	7%	7%	7%							
Træblæser	6%	5%	5%							
Slagtøj	2%	2%	2%							
Messingblæser	1%	1%	1%							

BILAG 4. Fordeling af drenge i musikskolen efter instrument

Instrument	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	Gnsnt.
Akustisk guitar	16%	17%	18%	17%	16%	16%	15%	15%	13%	16%
Slagtøj	15%	15%	15%	14%	15%	13%	13%	12%	11%	14%
Klaver	12%	13%	13%	13%	13%	13%	14%	14%	13%	13%
Sammenspil, Elementært sammenspil	5%	6%	9%	10%	9%	10%	10%	9%	9%	9%
Sammenspil, Rytmisk orkester	8%	8%	7%	7%	7%	6%	6%	6%	6%	7%
Elguitar	7%	7%	6%	5%	4%	4%	4%	4%	3%	5%
Sammenspil, Kor	3%	3%	3%	3%	4%	4%	4%	4%	3%	3%
Elbas	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	2%	3%
Violin	2%	2%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	2%	3%
Saxofon	2%	2%	2%	3%	3%	3%	2%	3%	2%	2%
Hørelære	3%	3%	2%	3%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Sang	2%	2%	3%	3%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Sammenspil, Andre orkestre	2%	1%	2%	3%	3%	3%	3%	3%	2%	2%
Sammenspil, Slagtøjsorkester	3%	3%	3%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Sammenspil, Harmoni orkester	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Trompet/kornet	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Sammenspil, Guitarorkester	2%	2%	2%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Synthesizer/keyboard	1%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Sammenspil, Strygerorkester	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Sammenspil, Bigband	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Klarinet	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Andet instrument	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Sammenspil, Symfoniorkester	1%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Cello	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Sammenspil, Brassband	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	0%	0%	1%
Blokløjte	1%	1%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
Trækbasun	0%	0%	0%	1%	1%	1%	0%	0%	0%	0%
Sammenspil, Kammermusik	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Tværfløjte	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Kontrabas	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Musikteknologi	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Harmonika/Akkordeon	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Sammenspil, Folkemusik	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Ukulele	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Althorn/tenorhorn/div. ventilbasun	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Sammenspil, Harmonika orkester	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Valdhorn	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Bratsch	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Obo	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Tuba	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Sammenspil, Blokløjteorkester	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Fagot	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Sammenspil, Tværfløjteorkester	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Kirkeorgel	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Musikterapi	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Marchfløjte	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Elorgel	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Instrumentgruppe/fag	2021/22	2022/23	Gnsnt.							
Sammenspil	32%	32%	32%							
Strenginstrument	21%	20%	20%							
Tasteinstrument	16%	16%	16%							
Slagtøj	11%	12%	12%							
Øvrige musikfag	8%	6%	7%							
Træblæser	5%	5%	5%							
Strygeinstrument	4%	4%	4%							
Messingblæser	2%	2%	2%							
Sang	2%	2%	2%							

BILAG 5. Kvindelig repræsentation blandt ansøgere til konservatoriernes uddannelser

Skole	Uddannelse	Type	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Gnsnt.	% af samlet ansøgetal
SDMK	Folkemusik brobygning	Øvrige	100%							100%	0%
SDMK	Musiker og Musikpædagogisk Udvikler, Folkemusik	Musikpædagogik					100%	100%		100%	0%
SDMK	Klassisk musiker (Esbjerg)	Klassiske sangere og instrumentalister		67%	100%	100%	100%	67%	100%	89%	0%
SDMK	Klassisk brobygning	Klassiske sangere og instrumentalister	50%	100%						75%	0%
DJM	Klassisk Sang (Aarhus)	Klassiske sangere og instrumentalister				87%	79%	67%	63%	74%	0%
SDMK	Folkemusik	Øvrige	50%	100%	80%	75%	50%	60%		69%	0%
DJM	Rytmask Musik og Samskabelse (Holstebro)	Rytmske sangere og instrumentalister							67%	67%	0%
DJM	Klassisk instrumentalist/sanger (Aarhus)	Klassiske sangere og instrumentalister	71%	64%	56%					63%	2%
SDMK	Musiker og Musikpædagogisk Udvikler, Klassisk	Musikpædagogik				100%	100%	50%	0%	63%	0%
DJM	Almen musikledelse (AM) (Aarhus)	Musikpædagogik				67%	61%	50%	72%	63%	1%
DKDM	Almen musiklærer (AM)	Musikpædagogik	30%		65%	77%	55%	64%	71%	60%	1%
DJM	Kirkemusik (Aarhus)	Kirkemusik	33%	40%	100%					58%	0%
DKDM	Klassisk instrumentalist/sanger	Klassiske sangere og instrumentalister	55%	49%	51%	60%	59%	62%	49%	55%	11%
DJM	Klassisk orkesterinstrument (Aarhus)	Klassiske sangere og instrumentalister				48%	48%	83%	52%	53%	1%
SDMK	Klassisk musiker (Odense)	Klassiske sangere og instrumentalister	79%	75%	33%	44%	52%	33%	50%	52%	1%
DJM	Musikteori (Aarhus)	Øvrige	0%					50%	100%	50%	0%
DJM	Almen musikpædagogik (AM) (Aarhus)	Musikpædagogik	50%	33%	67%					50%	0%
SDMK	Klassisk (Esbjerg)	Klassiske sangere og instrumentalister	50%							50%	0%
SDMK	Rytmask brobygger	Rytmske sangere og instrumentalister	50%							50%	0%
DJM	Rytmask musik og bevægelse (Aarhus)	Rytmske sangere og instrumentalister	50%	53%	40%	44%	58%	38%	43%	47%	1%
SDMK	Kirkemusik	Kirkemusik	0%	100%	50%	75%	0%	0%	100%	46%	0%
DKDM	Kirkemusiker	Kirkemusik	75%	57%	63%	17%	20%	50%	38%	46%	1%
RMC	Music Management	Music Management	40%	38%	40%	48%	42%	41%	44%	42%	5%
SDMK	Musiker og Musikpædagogisk Udvikler, Rytmask	Musikpædagogik				50%		0%	75%	42%	0%
DJM	Klassisk Guitar (Aarhus)	Klassiske sangere og instrumentalister				0%		25%	100%	42%	0%
DJM	Klassisk Kirkemusik (Aarhus)	Klassiske sangere og instrumentalister					33%	50%		42%	0%
DJM	Sangskrivning (Aarhus)	Komposition og sangskrivning	37%	41%	33%	33%	41%	39%	37%	37%	5%
RMC	Musiker	Rytmske sangere og instrumentalister	29%	28%	35%	38%	36%	37%	43%	35%	17%
RMC	Komposition	Komposition og sangskrivning	69%	32%	32%	29%	32%	28%	24%	35%	21%
DJM	Rytmask musik (IM) (Aalborg)	Rytmske sangere og instrumentalister	24%	42%	26%	30%	21%	33%	28%	29%	3%
DJM	Klassisk klaver (Aarhus)	Klassiske sangere og instrumentalister				38%	0%	17%	50%	26%	0%
SDMK	Rytmask musiker (Esbjerg)	Rytmske sangere og instrumentalister	0%	29%	11%	42%	15%	22%	54%	25%	1%
DJM	Rytmask musik (Aarhus)	Rytmske sangere og instrumentalister	19%	17%	30%	26%	23%	19%	28%	23%	6%
SDMK	Rytmask musiker (Odense)	Rytmske sangere og instrumentalister	18%	22%	21%	20%	3%	17%	28%	18%	3%
DKDM	Tonemester	Øvrige	19%	13%	17%	0%	0%	43%	36%	18%	1%
DKDM	Komponist	Komposition og sangskrivning	0%	7%	25%	29%	18%	10%	7%	14%	1%
DJM	Elektronisk komposition (Aarhus)	Komposition og sangskrivning	12%	19%	15%	9%	21%	6%	9%	13%	3%
SDMK	Elektronisk musik og lydkunst	Elektronisk musik, lydkunst og produktion	14%	21%	12%	4%	15%	11%	12%	13%	1%
DJM	Klassisk komposition (Aarhus)	Klassiske sangere og instrumentalister	0%	0%	38%	14%	17%	20%	0%	13%	0%
DJM	Elektronisk musik og lyd (Aalborg)	Elektronisk musik, lydkunst og produktion	12%	12%	12%	0%	7%	8%	4%	8%	2%
RMC	Musikproduktion	Elektronisk musik, lydkunst og produktion	3%	2%	4%	3%	5%	4%	4%	4%	9%
SDMK	Musiker og Musikpædagogisk Udvikler, Kirkemusik	Musikpædagogik									0%